

DOBELES NOVADA TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2013.–2025.GADAM 2017.GADA GROZĪJUMI

VIDES PĀRSKATS

IZSTRĀDĀTS STRATĒGISKĀ IETEKMES
UZ VIDI NOVĒRTĒJUMA IETVAROS

Pasūtītājs: **Dobeles novada pašvaldība**

Izpildītājs: **SIA „Reģionālie projekti”**

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	4
LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	5
TERMINU SKAIDROJUMS	6
1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA MĒRĶI UN ĪSS SATURA IZKLĀSTS, SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	7
1.1. Plānošanas dokumenta mērķi un īss satura izklāsts.....	7
1.2. Plānošanas dokumenta saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	8
2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA UN IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS, SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA UN REZULTĀTI 10	10
2.1. SIVN procedūra un iesaistītās institūcijas.....	10
2.2. Metodes un pamatprincipi	10
2.3. Sabiedrības līdzdalība un rezultāti.....	11
3. ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS UN IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS	12
3.1. Teritorijas vispārējs apraksts	12
3.2. Virszemes un pazemes ūdeņi	14
3.2.1. Virszemes ūdeņu kvalitāte.....	14
3.2.2. Pazemes ūdeņu kvalitāte.....	18
3.3. Ūdensapgāde un notekūdeņu apsaimniekošana	20
3.3.1. Ūdensapgāde un dzeramā ūdens kvalitāte	20
3.3.2. Notekūdeņu savākšana un attīrīšana	20
3.3.3. Pasākumi ūdenssaimniecības attīstībai	21
3.4. Atmosfēras gaisa kvalitāte.....	22
3.5. Troksnis.....	24
3.6. Atkritumu apsaimniekošana.....	24
3.6.1. Sadzīves atkritumi.....	24
3.6.2. Bīstamie atkritumi	25
3.7. Riska teritorijas un objekti.....	27
3.7.1. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas	27
3.7.2. Rūpnieciskā riska teritorijas.....	27
3.7.3. Ekoloģiskā riska teritorijas	29
3.8. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokumenta grozījumi netiktu īstenoti	30
4. VIDES STĀVOKĻIS TERITORIJĀS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ ĪSTENOŠANA VAR BŪTISKI IETEKMĒT	31
4.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	31
4.2. Mikroliegumi	35
4.3. Aizsargājami koki	35
4.4. Pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskās un dabas teritorijas	35
4.5. Ainaviski vērtīgas teritorijas	36
4.6. Kultūrvēsturisko pieminekļu teritorijas	37
4.7. Lauku un mežu teritorijas	37
4.8. Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas	39
4.9. Apdzīvojuma struktūra	40
4.10. Alternatīvo enerģiju attīstības teritorijas.....	41
5. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS	44
6. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS UN ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS MĒRĶI	45
6.1. Starptautiskie un nacionālie ilgtspējīgas attīstības mērķi	45
6.2. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi	45
6.3. Nacionālie vides aizsardzības mērķi	47
7. PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ IEVIEŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS	48
7.1. Plānošanas dokumenta risinājumi un to ietekmes	48
7.2. Tiešās un netiešās ietekmes	51
7.3. Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	52

7.4. Summārās (kumulatīvās) ietekmes	53
8. RISINĀJUMI NEGATĪVO IETEKŅU NOVĒRŠANAI VAI SAMAZINĀŠANAI.....	54
9. ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS	56
10. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI	57
11. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKĻES NOVĒRTĒJUMS	58
12. PAREDZĒTIE PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI	59
13. KOPSAVILKUMS.....	61
14. PIELIKUMI.....	62

IEVADS

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (turpmāk tekstā – SIVN) veikts un Vides pārskats izstrādāts Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.–2025.gadam grozījumiem (turpmāk tekstā – Teritorijas plānojuma grozījumi).

Dobeles novada teritorijas plānojums ir pašvaldības ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, tajā skaitā funkcionālais zonējums, publiskā infrastruktūra, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kā arī citi teritorijas izmantošanas nosacījumi un kurš izstrādāts visai novada administratīvai teritorijai.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrāde uzsākta, pamatojoties uz Dobeles novada domes 24.09.2015. lēmumu „Par Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam grozījumu izstrādi” (protokola Nr.231/11).

Teritorijas plānojumu grozījumu izstrādes mērķis ir izvērtēt spēkā esošo novada teritorijas plānojumu, nodrošinot atbalstu novada telpiskās attīstības mērķu sasniegšanai un novada attīstības programmas realizācijai, kā arī izvērtēt teritoriju (plānoto) atļauto izmantošanu novada teritorijā kopumā, kā arī nekustamajos īpašumos, precizēt robežas, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus un novērst pretrunas ar valstī augstāk stāvošajiem normatīvajiem aktiem vietējo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas jomā u.c. jomās.

SIVN veikts saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998.) 4. un 5.panta VI nodaļu, 23.03.2004. MK noteikumiem Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un Vides pārraudzības valsts biroja (turpmāk tekstā – VPVB) 15.05.2016. pieņemto lēmumu Nr.29 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu”.

SIVN procedūras ietvaros sagatavots Vides pārskats, kas balstās uz Teritorijas plānojuma grozījumu Paskaidrojuma rakstā aprakstītiem risinājumiem, Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu risinājumiem un Grafisko daļu.

Vides pārskata izstrādē ņemtas vērā normatīvo aktu prasības, sniegta informācija par to, kādi starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi attiecas uz attiecīgo teritoriju, analizēts novada teritorijas esošais vides stāvoklis, izvērtēta plānošanas dokumentā plānoto darbību iespējamā ietekme uz vides stāvokli un izstrādāti priekšlikumi nelabvēlīgās ietekmes novēršanai vai samazināšanai.

Izstrādātais Vides pārskats ir dokuments, kurā kompleksi vērtēta Teritorijas plānojuma grozījumu ieviešanas iespējamā ietekme uz vidi, nodrošinot, ka vides vērtības tiek atbilstoši integrētas plānošanas dokumentā.

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija
AS – akciju sabiedrība
ES – Eiropas Savienība
EK – Eiropas Kopiena
h – stunda
ha – hektārs
HES – hidroelektrostacija
km – kilometrs
km² – kvadrātkilometrs
kV – kilovolts
l – litrs
LR – Latvijas Republika
LVĢMC – Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
m – metrs
mm – milimetrs
MK – Ministru kabinets
m³ – kubikmetrs
MW – megavati
NAI – notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
Natura 2000 – Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls
Nr.p.k. – numurs pēc kārtas
PM₁₀ – daļiņu izmēri piesārņojuma noteikšanai
PMPL – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SIVN – stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
t – tonna
t.i. – tas ir
t.sk. – tai skaitā
tūkst. – tūkstotis
u.c. – un citi
u.tml. – un tamlīdzīgi
utt. – un tā tālāk
VA – valsts aģentūra
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VAS – valsts akciju sabiedrība
VSIA – valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VPVB – Vides pārraudzības valsts birojs

TERMINU SKAIDROJUMS

Ietekme uz vidi – paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas izraisītas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē, kuras ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, viņa veselību un drošību, bioloģisko daudzveidību, augsni, gaisu, ūdeni, klimatu, ainavu, materiālās vērtības, kultūras un dabas mantojumu un visu minēto jomu mijiedarbību.

Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas – ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā saskaņā ar kompetentu valsts varas un pārvaldes institūcijas lēmumu un tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas nolūkā aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību, nodrošināt zinātniskos pētījumus un saglabāt sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.

Natura 2000 teritorija – Eiropas Savienības valstu kopīgi radīts aizsargājamo dabas teritoriju tīkls jeb sistēma, kas Latvijā izveidots uz jau esošo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju bāzes, tām pievienojot 122 jaunas teritorijas. Tas nozīmē, ka katra ES dalībvalsts veido savu teritoriju sistēmu, kas ir visas „lielās” sistēmas daļa.

Paredzētā darbība – aprīkojuma, iekārtas un tehnoloģijas ieviešana, papildināšana vai maiņa, projekta īstenošana, būvniecība, dabas resursu ieguve vai izmantošana, cilvēka darbības neskartu vai mazpārveidotu teritoriju un ainavu ietekmēšana, kā arī citas darbības, kuru veikšana vai galarezultāts var būtiski ietekmēt vidi.

Publiskā apspriešana – ar ārējo normatīvo aktu vai institūcijas noteikts laika periods, kura ietvaros sabiedrības pārstāvji sniedz savus iebildumus un priekšlikumus vai piedalās citās institūcijas organizētās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums – ietekmes uz vidi novērtējums plānošanas dokumentam, kura īstenošana var būtiski ietekmēt vidi, arī Vides pārskata sagatavošana, apspriešana, sabiedrības iesaistīšana Vides pārskata apspriešanā un konsultāciju veikšana, Vides pārskata un tā apspriešanas rezultātu ņemšana vērā plānošanas dokumenta sagatavošanā un tā izmantošana lēmumu pieņemšanai, kā arī informācijas sniegšana par pieņemto lēmumu likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” noteiktajā kārtībā.

Teritorijas plānojums – vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, tajā skaitā funkcionālais zonējums, publiskā infrastruktūra, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kā arī citi teritorijas izmantošanas nosacījumi un kuru izstrādā administratīvajai teritorijai vai tās daļai.

Vides pārskats – atsevišķa sadaļa stratēģijā, plānā, programmā, koncepcijā vai cita veida plānošanas dokumentā, uz kuru attiecas likuma nosacījumi, vai atsevišķs dokuments, kas nosaka, apraksta un novērtē attiecīgā dokumenta, kā arī iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta mērķus, paredzēto realizācijas vietu un darbības jomu.

1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA MĒRĶI UN ĪSS SATURA IZKLĀSTS, SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

1.1. Plānošanas dokumenta mērķi un īss saturs izklāsts

Teritorijas plānojuma grozījumi izstrādāti saskaņā ar likumu „Teritorijas attīstības plānošanas likums” (2011), 14.10.2014. MK noteikumiem Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”, Dobeles novada domes 24.09.2015. lēmumu „Par Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam grozījumu izstrādi” (protokola Nr.231/11) un apstiprināto Darba uzdevumu, ievērojot teritorijas plānošanas, izmantošanas, apbūves, vides aizsardzības un citus tiesību aktus, kas regulē zemes izmantošanu un apsaimniekošanu.

Teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes mērķis ir radīt plānošanas dokumentu ilgtspējīgas un līdzsvarotas Dobeles novada attīstības veicināšanai, sabalansējot privātpersonu un sabiedrības intereses ar novada ekonomiskās attīstības interesēm, veicinot iedzīvotāju veselību, drošību, kārtību, ērtības, dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu, vispārēju labklājību un labvēlīgu vidi, kā arī racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu.

Saskaņā ar Darba uzdevumu¹, Teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzdevumi ir:

- izvērtēt Dobeles novada Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu atbilstību Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumiem Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk tekstā – MK noteikumi Nr.240) un citiem spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, un veikt nepieciešamās korekcijas;
- izvērtēt teritorijas plānojuma Grafiskās daļas atbilstību MK noteikumiem Nr.240 un saskaņot tos ar šo noteikumu prasībām;
- izvērtēt teritorijas plānojumā ietvertos spēkā esošos detālplānojumus attiecībā uz to atbilstību normatīvo aktu prasībām, realizācijas termiņiem un iespējām, atbilstoši spēkā esošajā teritorijas plānojumā un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ietvertajām prasībām. Atbilstoši izvērtējumam, veikt korekcijas spēkā esošo detālplānojumu sarakstā un izstrādāt priekšlikumus par atceļamajiem detālplānojumiem vai to daļām, kā arī detālplānojumiem, kuru prasības ietveramas teritorijas plānojumā;
- veikt nepieciešamos grozījumus teritorijas plānojuma grafiskajā daļā, saskaņojot teritorijas atļauto izmantošanu ar faktisko situāciju un attīstības priekšlikumiem, kas atbilst Dobeles novada attīstības stratēģijai 2013 – 2030 un Dobeles novada Attīstības programmai 2014. – 2020.gadam.

Teritorijas plānojuma grozījumi sastāv no četriem sējumiem:

(1) **Paskaidrojuma raksts** - teritorijas plānojuma grozījumu risinājumu apraksts, kurā iekļauts spēkā esošā Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam un spēkā esošo detālplānojumu izvērtējums, Teritorijas plānojuma grozījumu risinājumu apraksts un Teritorijas plānojuma grozījumu atbilstības izvērtējums Dobeles novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2013 – 2030. Paskaidrojuma rakstā ietverts ciema robežu izmaiņu pamatojums.

(2) **Grafiskā daļa**, kurā attēlotas Dobeles novada, Dobeles novada pagastu (Annenieku, Auru, Bērzes, Bikstu, Dobeles, Jaunbērzes, Naudītes, Krimūnu, Penkules un Zebrenes), Dobeles pilsētas un ciemu robežas, attēloti publiskās infrastruktūras objekti, apgrūtinātās teritorijas un objekti, kuriem nosaka aizsargjoslas saskaņā ar normatīvajiem aktiem par apgrūtinātajām teritorijām (ja attiecīgās aizsargjoslas iespējams attēlot izvēlētajā kartes mērogā), citas teritorijas un objekti, noteikts teritorijas funkcionālais zonējums, teritorijas ar īpašiem noteikumiem, pašvaldības kompetencē esošās apgrūtinātās teritorijas un ciemu robežas.

Atbilstoši MK noteikumu Nr.628 7.punktam pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādei jāizmanto aktuālākā Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras uzturēta, topogrāfiskā karte. Dobeles novada teritorijai pieejama 2009.-2012.gadā sagatavotas topogrāfiskās kartes mērogā 1:10 000 un 1:50 000, kā arī 2013.gada ortofoto karte.

¹ Apstiprināts Dobeles novada domes 2015.gada 24.septembra sēdē (sēdes lēmums Nr.231/11)

(3) **Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi**, kuros noteiktas vispārīgas prasības teritorijas izmantošanai un plānošanai, konkrētas prasības teritorijas izmantošanai un apbūves parametriem katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā, citas prasības, aprobežojumus un nosacījumus, ņemot vērā teritorijas īpatnības un specifiku.

(4) **Pārskats par teritorijas plānojuma grozījumu izstrādi**, kurā iekļauti lēmumi par Teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzsākšanu, publiskās apspriešanas organizēšanu un Teritorijas plānojuma grozījumu apstiprināšanu, publiskās apspriešanas materiāli, Ziņojums par Teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes procesu, kurā ietverts pārskats par institūciju atzinumiem un privātpersonu saņemtajiem priekšlikumiem un iebildumiem, to vērā ņemšanu vai noraidīšanu, norādot noraidījuma pamatojumu un cita informācija, kas izmantota Teritorijas plānojuma grozījumu izstrādei.

1.2. Plānošanas dokumenta saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Teritorijas plānojuma grozījumu izstrādē ņemtas vērā normatīvo aktu prasības, nacionālā un reģionālā līmeņa plānošanas dokumenti, institūciju nosacījumi, kā arī privātpersonu priekšlikumi. Šajā sadaļā uzskaitīti būtiskākie nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa (Dobeles novada pašvaldības un kaimiņu pašvaldību) plānošanas dokumenti. Detalizēts pārskats par Teritorijas plānojuma grozījumu atbilstību augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem sniegts Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu sējumā Paskaidrojuma raksts – teritorijas plānojuma grozījumu risinājumu apraksts.

Informāciju par starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības mērķiem skatīt Vides pārskata 6.sadaļā.

Nacionālā līmeņa plānošanas dokumenti:

- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (Latvija 2030);
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020.gadam;
- Vides politikas pamatnostādnes 2014.–2020.gadam;
- Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.–2020.gadam.

Reģionālā līmeņa plānošanas dokumenti:

- Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2030.gadam;
- Zemgales plānošanas reģiona attīstības programma 2015.–2020.gadam;
- Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.–2021.gadam;
- Lielupes upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.gadam.

Vietējā līmeņa plānošanas dokumenti:

- Dobeles novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030.gadam;
- Dobeles novada attīstības programma 2014.–2020.gadam;
- Dobeles pilsētas teritorijas plānojums 2013.–2025.gadam;
- Kaimiņu pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumenti.

Tā kā Dobeles novadā daļēji vai pilnībā atrodas vairākas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – dabas liegums „Līvbērzes liekņa”, dabas liegums „Skujaines un Svētaines ieleja”, dabas liegums „Zebrus un Svētes ezers” un ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Zebrus avoti” (visas iepriekš minētās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, izņemot pēdējo, ir iekļautas Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) sarakstā), līdz ar to teritorijā esošo dabas vērtību aizsardzību regulē Latvijas Republikas un Eiropas Kopienas likumdošana un citas starptautiskās saistības.

Dabas aizsardzības plāns ir apstiprināts visiem dabas liegumiem, taču tikai vienai īpaši aizsargājamai dabas teritorijai – dabas liegumam „Zebrus un Svētes ezers”, ir apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (16.05.2006. MK noteikumi Nr.390 „Dabas lieguma „Zebrus un Svētes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”), kas ņemti vērā izstrādājot Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumus. Pārējām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām tādi nav apstiprināti, tādējādi to aizsardzību regulē 16.03.2010. MK noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Teritorijas plānojuma grozījumi izstrādāti, pamatojoties uz šādiem LR normatīvajiem aktiem:

- LR likums „Par pašvaldībām” (1994);
- LR likums „Teritorijas attīstības plānošanas likums” (2011);
- LR likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (1993);
- LR likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998).

2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA UN IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS, SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA UN REZULTĀTI

2.1. SIVN procedūra un iesaistītās institūcijas

Saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998), stratēģisko novērtējumu veic plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt cilvēku veselību un vidi, tai skaitā teritorijas plānojumiem. Likumdošanas prasības paredz stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi, īpaši tas attiecināms uz tām plānošanas teritorijām, kurās atrodas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (NATURA 2000).

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma mērķis ir novērtēt plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi, kas tiek veikts ar mērķi:

- veicināt teritorijas ilgtspējīgu attīstību;
- veicināt integratīva plānošanas dokumenta izstrādi un pieņemšanu, sabalansējot sociālekonomisko novada attīstību ar vides aspektiem;
- nodrošināt vides jautājumu integrēšanu plānošanas dokumentu sagatavošanas procesā;
- novērst vai samazināt plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi;
- nodrošināt sabiedrības informēšanu par iespējamām ietekmēm;
- iesaistīt sabiedrību lēmuma pieņemšanā.

Pieņemot lēmumu par Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādi, Dobeles novada pašvaldība informēja VPVB par plānošanas dokumenta izstrādes uzsākšanu, kā to nosaka 23.03.2004. MK noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.

Vides pārskata izstrādē tika izmantota Dobeles novada pašvaldības rīcībā esošā informācija par vides stāvokli novadā, VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (turpmāk tekstā – LVĢMC) elektroniskie informācijas avoti un datu bāzes, gan citas publiski pieejamās publikācijas, izpētes un informācija.

Pamatojoties uz VPVB prasībām, Vides pārskata projekts komentāru un priekšlikumu sniegšanai tika nosūtīts šādām institūcijām (institūciju atzinumus skatīt Pārskatā par teritorijas plānojumu grozījumu izstrādi):

- Valsts vides dienesta Jelgavas reģionālajai vides pārvaldei;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Veselības inspekcijai.

Ņemot vērā minēto valsts institūciju atzinumus par Vides pārskata projekta redakciju, Vides pārskats tika precizēts un papildināts, un iesniegts VPVB atzinuma sniegšanai. VPVB 06.07.2017. sniedza atzinumu Nr.4 “Par Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.–2025.gadam 2017.gada grozījumu Vides pārskatu” (atzinumu skatīt Pārskatā par teritorijas plānojumu grozījumu izstrādi).

2.2. Metodes un pamatprincipi

Vides pārskata sagatavošanā pielietotas šādas metodes:

- **Informācijas analīze** – analizēts Dobeles novada teritorijas plānojums 2013.–2025.gadam, tā grozījumi un citi saistītie plānošanas dokumenti, normatīvie akti utt.;
- **Esošās situācijas analīze** – pieejamo ar vidi saistīto datu analīze. Jāatzīmē, ka Vides pārskata izstrādi apgrūtināja datu un informācijas trūkums (piemēram, dati par gaisa kvalitāti, trokšņa līmeņa rādītājiem pašvaldībā u.tml.), jo Dobeles novada pašvaldībā nav veikti attiecīgie mērījumi un pētījumi;
- **Salīdzinošā analīze** – izvērtēta iepriekšējā pieredze, kas iegūta veicot citu plānošanas dokumentu stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu;
- **Diskusijas un konsultācijas** – ar valsts institūciju un pašvaldību speciālistiem un sabiedrību (organizēta publiskā apspriešana, kuras laikā institūcijas sniedza atzinumus, bet sabiedrībai bija iespēja iesniegt priekšlikumus un piedalīties publiskās apspriešanas sanāsmē);

- **Ietekmju (plānotās situācijas) analīze** – analizēta plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamā ietekme uz vidi, noteikti priekšlikumi iespējamās negatīvās ietekmes novēršanai vai samazināšanai.

Vides pārskata izstrādē tika izmantoti šādi vides politikas veidošanas un ieviešanas pamatprincipi:

- **Atklātības princips** – SIVN ir atklāts process, kas paredz interešu grupu un institūciju iesaisti, iedzīvotāju informēšanu, organizējot publisko apspriešanu un publicējot iegūtos rezultātus;
- **Ilgspējības princips** – esošajām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu;
- **Integrācijas princips** – SIVN procedūra veikta un Vides pārskats izstrādāts vienlaikus ar Teritorijas plānojuma grozījumiem, kas nodrošina vides prioritāšu integrēšanu plānošanas dokumentā un ļauj izvairīties no konceptuālām kļūdām. Šādā gadījumā SIVN palīdz veikt piedāvāto risinājumu analīzi un identificēt tos risinājumus, kam no vides viedokļa nepieciešama papildus izpēte par to ietekmi;
- **Piesardzības princips** – ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību;
- **Starppaaudžu taisnīgums** – pašreizējai paaudzei ir jāsauglabā vai jāvairo sociālais, dabas un cilvēku radītais kapitāls un jādod nākamajām paaudzēm iespējas attīstīties.

2.3. Sabiedrības līdzdalība un rezultāti

Vides pārskata projekta redakcijas publiskā apspriešana tika organizēta vienlaikus ar Teritorijas plānojuma grozījumu 1.redakcijas publisko apspriešanu. Paziņojums par Vides pārskata projekta redakcijas publisko apspriešanu, t.sk. publiskās apspriešanas sanākumi tika publicēts valsts vienotajā ģeotelpiskās informācijas portālā GeoLatvija.lv, Dobeles novada pašvaldības mājas lapā www.dobelev.lv un VPVB mājas lapā www.vpvb.gov.lv.

Publiskās apspriešanas termiņš tika noteikts no 13.04.2017. līdz 18.05.2017. Ar plānošanas dokumentiem publiskās apspriešanas laikā varēja iepazīties valsts vienotajā ģeotelpiskās informācijas portālā GeoLatvija.lv, Dobeles novada tīmekļa vietnē www.dobelev.lv, Dobeles novada pašvaldībā, Apmeklētāju pieņemšanas un informācijas centrā, Brīvības ielā 15, Dobelē, Dobeles novadā darba dienās no plkst. 8:00 – 17:00.

Rakstiski priekšlikumi publiskās apspriešanas laikā bija iesniedzami Dobeles novada pašvaldībā Brīvības ielā 15, Dobelē, Dobeles novadā, LV-3701, visās Dobeles novada pagastu pārvaldēs, kā arī varēja iesūtīt elektroniski www.geolatvija.lv un apic@dobele.lv.

Publiskās apspriešanas laikā tika organizēta viena publiskās apspriešanas sanāksme – 2017.gada 26.aprīlī, Dobelē (sanāksmes dalībnieku reģistrācijas lapa un protokols skatāms Pārskatā par teritorijas plānojuma grozījumu izstrādi).

Publiskās apspriešanas laikā netika saņemts neviens privātpersonu priekšlikums vai komentāri par Vides pārskata projekta redakciju. Par Teritorijas plānojuma grozījumu 1.redakciju tika saņemti 2 (trīs) privātpersonu priekšlikumi.

Pēc Teritorijas plānojuma grozījumu apstiprināšanas un saistošo noteikumu izdošanas, 14 dienu laikā tiks sagatavots un publicēts informatīvs ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā ņemti vērā Vides pārskatā iestrādātie ieteikumi. Minētais informatīvais ziņojums tiks publicēts Dobeles novada pašvaldības interneta mājas lapās.

3. ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS UN IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS

Turpmākajās sadaļās apkopota un analizēta Dobeles novada esošā vides kvalitāte, norādīts Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu risinājumu apraksts un pamatojums attiecībā uz iespējamām vides ietekmēm, kā arī sniegti ieteikumi vides problēmu risināšanai vai samazināšanai.

3.1. Teritorijas vispārējs apraksts

Dobeles novads izveidots 2009.gada 1.jūlijā, apvienojoties Dobeles pilsētai un 10 pagastiem: Annenieku, Auru, Bērzes, Bikstu, Dobeles, Jaunbērzes, Naudītes, Krimūnu, Penkules un Zebrenes pagastam. Novada kopējā platība 889,7 km². Pēc administratīvā iedalījuma tas atrodas Zemgales plānošanas reģionā. Dobeles novada administratīvais centrs ir Dobeles pilsēta, kas atrodas 78 km uz dienvidrietumiem no Rīgas un 28 km līdz Jelgavai. Dobeles novads robežojas ar Auces, Brocēnu, Jaunpils, Jelgavas, Tērvetes un Tukuma novadu.

1.attēls. Dobeles novada novietojums Latvijā

Lielākie no novadu veidojošajiem pagastiem ir Auru un Jaunbērzes pagasts, kuru teritorijas attiecīgi aizņem 111,09 km² un 110,55 km² no visas novada kopējās teritorijas. Savukārt vismazākās teritorijas platības ir Krimūnu (70,70 km²), Penkules (74,08 km²) un Dobeles pagastam (72,77 km²). Dobeles pilsēta aizņem 8,00 km² jeb 0,9% no Dobeles novada teritorijas kopplatības.

Novada apdzīvotās vietas ir Dobeles pilsēta un ciemi – Annenieki, Kaķenieki, Ķirpēni, Auri, Gardene, Lielbērze, Liepziedi, Miltiņi, Bērze, Šķibe, Biksti, Aizstrautnieki, Lejasstrazdi, Jaunbērze, Krimūnas, Akācijas, Ceriņi, Naudīte, Apgulde, Penkule un Zebrene.

Pēc LR Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem uz 01.01.2017., Dobeles novadā reģistrēti 21 688 iedzīvotāji. Iedzīvotāju izvietojums nav vienmērīgs novada teritorijā – visvairāk iedzīvotāju dzīvo Dobeles pilsētā (9 868 iedzīvotāji) un Auru pagastā (3 127 iedzīvotāji), bet vismazāk iedzīvotāju ir Zebrenes pagastā (463 iedzīvotāji). Pēdējo gadu laikā iedzīvotāju skaitam, tāpat kā kopumā Latvijā, ir tendence samazināties.

1.tabula. Dobeles novadu raksturojošie galvenie rādītāji

Nr. p.k.	Administratīvā teritorija	Iedzīvotāju skaits ²	% no kopējā iedzīvotāju skaita	Teritorijas platība, km ²	% no kopējās teritorijas platības	Iedzīvotāju blīvums, iedz./km ²
1.	Annenieku pagasts	922	4,3	85,5	9,6	10,8
2.	Auru pagasts	3127	14,4	111,1	12,5	28,1
3.	Bērzēs pagasts	1806	8,3	80,6	9,1	22,4
4.	Bikstu pagasts	925	4,3	96,0	10,8	9,6
5.	Dobeles pilsēta	9868	45,5	8,00	0,9	1233
6.	Dobeles pagasts	834	3,8	72,8	8,2	11,5
7.	Jaunbērzēs pagasts	978	4,5	110,5	12,4	8,9
8.	Krimūnu pagasts	1122	5,2	70,7	7,9	15,9
9.	Naudītes pagasts	738	3,4	89,7	10,1	8,2
10.	Penkules pagasts	905	4,2	74,1	8,3	12,2
11.	Zebrenes pagasts	463	2,1	90,7	10,2	5,1
	Dobeles novadā	21 688	100	889,79	100	24,4

Saskaņā ar Valsts zemes dienesta datiem, zemes lielāko īpatsvaru pēc zemes lietošanas veida sastāda lauksaimniecībā izmantojamās zemes – 58,2%, meži aizņem 29,5% no kopējās novada platības.

Dobeles novads atrodas Austrumkursas augstienē un Zemgales līdzenumā, kas novadam rada raksturīgās ainavas īpatnības un dabas objektus.

Dabas apstākļus nosaka Latvijas ģeogrāfiskais novietojums Austrumeiropas līdzenuma rietumu daļā. Raksturīgais līdzenuma reljefs ļauj no dažādām debess pusēm ieplūst atšķirīgām gaisa masām, kas rada straujas laika apstākļu izmaiņas. Dobeles novads atrodas vienā no Latvijas siltākajiem un sausākajiem rajoniem.

Dobeles novadā ir sastopami vairāki augšņu tipi: novadā dominē velēnu karbonātaugsne un brūnaugsne, velēnu podzolaugsne un pseidoglejotā augsne, daudz mazākas teritorijas ir velēnu glejaugsne un velēnpodzolētā glejaugsne, savukārt pavisam nedaudz ir sastopama aluviālā augsne un purvu kūdraugsne. Novada teritorijā pārsvarā dominē mālsmilts un smilšmāla, kā arī sastopamas māla augsnes.

Lielākā daļa pašvaldības lauksaimniecībā izmantojamo zemju augsnes raksturojas ar augstu auglības pakāpi, kas ir pamats lauksaimniecības nozares stabilitātei un attīstībai, un labu ražu iegūšanai. Liela daļa novada lauksaimniecības zemju atbilst nacionālās nozīmes augstvērtīgās lauksaimniecības teritorijas statusam.

Dobeles novada Jaunbērzēs pagastā atrodas neliela daļa Vecbērzēs poldera, kas ir iekļauts nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritoriju sarakstā.

Nozīmīgākais no zemes dzīļu resursiem Dobeles novadā ir valsts nozīmes zemes dzīļu nogabals „Dobeles struktūra”, kas atrodas Annenieku, Bikstu, Zebrenes un Auces novada Īles pagastā. Nogabalā ir labvēlīgi ģeoloģiskie apstākļi, lai izveidotu pazemes dabasgāzes krātuvju sistēmu.

Galvenie zemes dzīļu resursi novadā ir smilts, smilts–grants, māls, kūdra un sapropelis. Lielākās smilts un smilts–grants atradnes ir Silkalnu atradne (kopējā izplatības platība 108,5 ha) un Krievukalna atradne (92 ha). Novadā atrodas arī lielas māla atradnes, taču pārsvarā tās netiek izmantotas vai māla ieguve nav lietderīga. Lielākā un perspektīvākā māls atradne ir Zebrenes atradne (21,4 ha), kuras māla krājumu apjoms ir 8,74 milj.m³, Gardenes atradne (~32,5 ha platībā, ar prognozējamiem krājumiem 0,7 milj.m³). Vienīgā kūdras atradne, kurā notiek saimnieciskā darbība ir Jaunbērzēs pagasta Drabiņu purvs. Visvairāk kūdras atradņu ir Zebrenes pagastā. Novadā ir apsektas sapropeļa atradnes Zebrenes pagastā – Zebrus (krājumi 5702,9 tūkst. m³) un Lielā Vipēža ezerā (krājumi 1096 tūkst.m³), kā arī Naudītes pagasta Apguldes ezerā (krājumi 774 tūkst.m³).

Ūdensteces un ūdenstilpnes ietilpst Lielupes upju baseina apgabalā. Novada lielākās upes ir Bērze (117,1km), Auce (92,6 km), Tērvete (69,4 km) un Bikstupe (35,8 km), bet lielākie ezeri ir Zebrus ezers (418,4 ha), Svētes ezers (50 ha), Rūju dīķi (46,8 ha) un Apguldes ezers (40,6 ha). Pavisam novadā atrodas 51 valsts

² Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 01.01.2017.

nozīmes ūdensnoteku, to kopējais garums 812,3 km, regulēto posmu garums – 565,3 km, no tiem regulētā posma garums novadā – 320,2 km.

Dobeles novadā atrodas Natura 2000 teritorijas – daļa no dabas lieguma „Līvberzes liekņa” (Dobeles novada Jaunbērzes pagastā), daļa no dabas lieguma „Skujaines un Svētaines ieleja” (Dobeles novada Penkules pagastā) un dabas liegums „Zebrus un Svētes ezers” (Dobeles novada Zebrenes un Bikstu pagastos).

3.2. Virszemes un pazemes ūdeņi

3.2.1. Virszemes ūdeņu kvalitāte

Dobeles novada ūdensobjekti ietilpst Lielupes upju baseina apgabalā, kurā ietilpstošajām Zemgales līdzenuma ūdenstecēm ir izteiksmīgs un radiāls upju tīkls.

Novadā atrodas samērā blīvs ūdensteču tīkls. Hidrogrāfisko tīklu veido lielākās novadu šķērsojošās upes – Bērze un Auce, kā arī citas mazākas ūdensteces: Zušupīte, Ālave, Sesava, Bikstupe, Jugliņa, Gaurata, Gardene, Tērvete u.c. Pavisam novadā ir 51 valsts nozīmes ūdensnoteku (skatīt 2.tabulu).

2.tabula. Dobeles novada valsts nozīmes ūdensnoteku saraksts³

Nr.p.k.	Nosaukums meliorācijas kadastra datubāzē	ŪSIK kods meliorācijas kadastra datubāzē	Kopējais garums (km)	Regulētā posma garums (km)	Regulētā posma garums novadā (km)	Novads
1.	Abaviņa	362934:01	11,8	11,8	3,1	Tukuma, Dobeles
2.	Vecbērzes poldera apvadkanāls	3816:01	18,3	18,3	10,6	Jelgavas, Dobeles
3.	Kazuļu strauts	3816242:01	6,2	5,7	1,0	Tukuma, Dobeles
4.	Vecslampe	38164:01	4,3	4,3	4,1	Dobeles
5.	Dreimaņu strauts	381642:01	11,5	11,5	9,0	Dobeles, Tukuma
6.	Apšupes strauts	381644:01	6,0	6,0	6,0	Dobeles
7.	Čabu grāvis	3816442:01	6,3	6,3	5,4	Dobeles, Tukuma
8.	Grieņu grāvis	381652:01	8,3	8,3	8,3	Dobeles
9.	Pienava	38166:01	28,9	26,2	11,2	Jelgavas, Dobeles, Tukuma
10.	Sellīte	381662:01	5,7	5,7	5,7	Dobeles
11.	Lēpju strauts	381664:01	5,3	5,3	0,1	Dobeles, Tukuma
12.	Gaurata	38168:01	12,8	12,8	11,5	Jelgavas, Dobeles
13.	Kalves grāvis	3816812:01	5,9	5,9	5,9	Dobeles
14.	Virkus grāvis	381682:01	7,7	7,7	7,7	Dobeles
15.	Kliederu grāvis	3816832:01	5,1	5,1	5,1	Dobeles
16.	Mežinieku upīte	38174196:01	5,4	5,4	4,8	Jelgavas, Dobeles
17.	Bērze	3822:01	117,1	20,3	7,7	Jelgavas, Dobeles, Auces
18.	Pikšu grāvis	3822112:01	5,9	5,9	2,2	Jelgavas, Dobeles
19.	Ālave	38222:01	29,5	29,5	29,5	Dobeles, Tērvetes
20.	Šķības dārza grāvis	3822212:01	7,4	7,1	7,1	Dobeles
21.	Apguldes ezera grāvis	382222:01	11,2	10,5	10,5	Dobeles
22.	Aurupīte	382224:01	6,3	6,2	6,2	Dobeles
23.	Jugliņa	382226:01	15,6	15,6	15,6	Dobeles
24.	Sesava	38224:01	26,5	6,1	0,2	Dobeles, Auces

³ Datu avots: VSIA Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi Zemgales reģiona meliorācijas nodaļa, dati uz 01.12.2016.

25.	Leinertu dīķu strauts	382242:01	6,6	6,1	6,1	Dobeles
26.	Snierājs	382252:01	8,4	7,7	7,7	Dobeles
27.	Gardene	382254:01	18,4	18,4	18,4	Dobeles
28.	Mucenieku grāvis	3822542:01	8,3	8,3	8,3	Dobeles
29.	Bitšķēpu strauts	3822552:01	6,0	4,1	4,1	Dobeles
30.	Bikstupe	38226:01	35,8	24,3	11,8	Dobeles, Jaunpils
31.	Kaulaiņu grāvis	382262:01	5,3	5,3	1,0	Jaunpils, Dobeles
32.	Balžņa	382272:01	10,4	10,4	10,4	Dobeles
33.	Zušupīte	382274:01	2,9	2,9	2,9	Dobeles
34.	Midzeņu grāvis	382276:01	5,2	5,2	5,2	Dobeles
35.	Smukupīte	382292:01	11,7	6,7	1,3	Dobeles, Brocēnu
36.	Stūrupe	3822922:01	7,3	4,0	0,8	Dobeles, Brocēnu
37.	Līčupe	382294:01	9,7	8,5	5,6	Dobeles, Auces
38.	Auce	3824:01	92,6	34,1	4,3	Jelgavas, Dobeles, Auces
39.	Puktu grāvis	382422:01	8,0	6,7	1,9	Jelgavas, Dobeles
40.	Strautiņauce	3824312:01	10,3	10,3	3,6	Jelgavas, Dobeles
41.	Strautiņu grāvis	382432:01	7,7	6,7	5,1	Dobeles, Tērvetes
42.	Akāciju grāvis	382434:01	8,3	8,3	7,6	Jelgavas, Dobeles, Tērvetes
43.	Upenieku grāvis	382436:01	9,1	9,1	5,0	Tērvetes, Dobeles
44.	Govainis	38244:01	18,9	18,9	11,8	Tērvetes, Dobeles
45.	Rīgava	38246:01	11,7	11,7	5,1	Dobeles, Auces
46.	Vecmiķeļu grāvis	382462:01	9,8	9,8	0,6	Auces, Dobeles
47.	Tērvete	3826:01	69,4	43,9	4,2	Jelgavas, Tērvetes, Auces, Dobeles
48.	Eglone	382632:01	17,2	17,2	6,4	Jelgavas, Dobeles
49.	Skujaine	38266:01	33,0	17,9	1,0	Tērvetes, Auces, Dobeles
50.	Jaunzemju grāvis	3826612:01	5,1	5,1	1,2	Dobeles, Tērvetes
51.	Krievaine	3826614:01	6,2	6,2	0,3	Tērvetes, Dobeles
Kopā:					320,2	

Upju režīmam ir raksturīgi pavasara pali un mazūdens periodi, kā arī periodiski vasaras un rudens ūdens uzplūdi.

Dobeles novada teritorijā atrodas šādas ūdenstilpes (ezeri, uzstādīnātās ūdenskrātuves un dīķi): Zebrus ezers (418,4 ha), Svētes ezers (50 ha), Apguldes ezers (40,6 ha), Gaurata ezers (22,4 ha); ūdenskrātuves: Rūju dīķis (46,8 ha), Annenieku ūdenskrātuve (28,4 ha), Lāču dīķis, kas ir mākslīgi veidota ūdenskrātuve 28,1 ha platībā, Purviņu dīķis (24,6 ha), Skujaines ūdenskrātuve (23,9 ha), Pona dīķis (22,2 ha), Naudītes dīķis (18,1 ha), Dimzu ūdenskrātuve (10,4 ha platībā) u.c. dažāda izmēra dīķi.

Saskaņā ar LR Civillikumu (1937) Apguldes, Gauratas, Lielais Vipēdis un Svētes ezers ir ezeri, kuros zvejas tiesības pieder valstij, bet Apguldes un Zebrus ezeri ir publiskie ezeri.

Gaurata ezeram 2014.gadā izstrādāja Ūdens objekta ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus (sagatavoja VSIA "Meliorprojekts").

Dobeles novadā esošajam ūdenstilpju un ūdensteču izvietojumam ir neaizvietoājama ainaviskā vērtība, tie tiek izmantoti gan saimnieciskajām vajadzībām, gan rekreācijai (atpūtai uz ūdens, pie ūdens, zvejai un makšķerēšanai). Dobeles novads Zemgalē ir viens no bagātākajiem gan ar dabīgiem ūdensobjektiem, gan ar mākslīgi veidotiem ūdensobjektiem. Svarīgi publiskiem ūdeņiem stratēģiski noteikt to turpmāko apsaimniekošanu un ekspluatāciju. Teritorijas plānojuma saistošajā daļā ūdensobjektu teritorijām noteikts funkcionālais zonējums Ūdeņu teritorijas (Ū), kā arī noteikta teritorijas galvenā izmantošana, papildizmantošana u.c. prasības.

Bērze (no Dobeles līdz grīvai) un Auce (no Kroņauces līdz grīvai), atbilstoši 12.03.2002. MK noteikumu Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” 2¹.pielikumam, ir noteikta par prioritāriem zivju ūdeņiem kā karpveidīgo ūdeņu tips. Prioritārajos zivju ūdeņos ir jāveic ūdens aizsardzības un ūdens kvalitātes uzlabošanas pasākumi, lai nodrošinātu karpu dzimtas, līdaku, asaru un zušu populācijai labvēlīgus dzīves apstākļus.

Dobeles novadā atrodas četras mazās hidroelektrostacijas (skatīt 3.tabulu).

3.tabula. Mazās hidroelektrostacijas Dobeles novadā⁴

Nr. p.k.	HES nosaukums	Atrašanās vieta	Atrašanās hidrogrāfiskajā tīklā	HES drošuma klase	Gada vidējais caurplūdums
1.	Annenieku HES	Annenieku ūdensdzirnavas, Annenieku pagasts	Bērze, 61 km no ietekas Svētē	B	2,38 m ³ /s
2.	Bikstu – Paleju dzirnavu HES	Bikstu pagasts	Bērze, 60 km no ietekas Svētē	B	4,75 m ³ /s
3.	Bērzes dzirnavu HES	Dzirnavas, Bērzes pagasts,	Bērze, 12 km no ietekas Svētē	C	5,37 m ³ /s
4.	Dobeles HES	Dobeles pilsēta	Bērze, 41 km no ietekas Svētē	B	4,42 m ³ /s

Pamatojoties uz 15.01.2002. MK noteikumu Nr.27 „Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus” pielikumu, Bērze ir upe, uz kuras ir aizliegts veidot jebkādas jaunus mehāniskus šķēršļus, būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus. Dobeles novadā nav plānota jaunu hidroelektrostaciju būvniecība.

Lielupes upju baseina apgabalā ir izstrādāts apsaimniekošanas plāns, kura mērķis ir uzlabot virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, veicinot to laba stāvokļa sasniegšanu, atbilstoši Eiropas Padomes un Parlamenta 23.10.2000. direktīvai 2000/60/EK (Ūdens struktūrdirektīva). Vienlaikus šī plāna kā politikas dokumenta uzdevums ir iezīmēt prioritātes laikam no 2016. līdz 2021.gadam, lai izpēti, rīcību un resursus novirzītu tiem ūdensobjektiem, kuru stāvokli visvairāk nepieciešams uzlabot vai nepasliktināt, un kuros vissvarīgāk noskaidrot pašreizējā (neapmierinošā) stāvokļa cēloņus.

Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.–2021.gadam novērtē pašreizējo virszemes ūdensobjektu stāvokli, apzina iespējamās ietekmes un nosaka līdz 2021.gadam sasniedzamos virszemes ūdensobjektu kvalitātes mērķi. Lielupes baseinā pastāv dažādi slodžu veidi, kas ietekmē gan ūdeņu fizikāli ķīmisko, gan ekoloģisko stāvokli. Visbūtiskāko ietekmi uz ūdeņu kvalitāti rada punktveida, t.i., notekūdeņu novadīšana no attīrīšanas iekārtām, piesārņotās/potenciāli piesārņotās vietas, t.sk. esošās un bijušās fermas, bijušās atkritumu izgāztuves, naftas produktu uzglabāšanas un apstrādes vietas, ķīmikāliju noliktavas u.tml. Plānā norādīts, ka būtiskākie punktveida piesārņojuma avoti minamas lielāko pilsētu, t.sk., Dobeles pilsētas, komunālās saimniecības un arī dažu ražošanas uzņēmumu notekūdeņu dūņas, kur ir konstatēti smagie metāli.

Izkliedēto piesārņojumu novada ūdensobjektos, galvenokārt, veido noteces no lauksaimniecībā izmantojamām teritorijām un mežiem. Lielās Dobeles novada lauksaimniecības platības, zemes intensīva izmantošana un nepārdomāta zemju apsaimniekošana rada lielu slodzi novada upēm un var apdraudēt ūdeņu kvalitāti iekšzemes ūdeņos. Jāatzīmē, ka Dobeles novads ir identificēts kā teritorija, kurā ir būtiska izkliedētā piesārņojuma slodze no intensīvas lauksaimnieciskās darbības. Līdz ar to, visa novada teritorija noteikta kā īpaši jutīga nitrātu teritorija, kurā tiek noteiktas atsevišķas prasības intensīvai lauksaimniecisko zemju izmantošanai, kā, piemēram, lauksaimnieciskās darbības ierobežojumi virszemes ūdenstecēm piegulošā joslā.

Dobeles novada virszemes ūdensobjektus pēc to ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes skatīt 4.tabulā. Kopumā jāsecina, ka novadā esošie virszemes ūdensobjekti ir stipri ietekmēti.

⁴ www.mhea.lv un www.sprk.gov.lv

4.tabula. Virszemes ūdensobjektu kvalitāte Dobeles novadā⁵

Kods	Nosaukums	Teritoriālā vienība Dobeles novadā	Ekoloģiskā kvalitāte/potenciāla vērtējums 2009.g.	2015.g. bija jāsasniedz šāda ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls
L106 SP	Vecbērzes poldera apvadkanāls	Bērzes, Dobeles, Jaunbērzes un pagasts	Vidēja	Laba
L107	Lielupe	Jaunbērzes pagasts	Ļoti slikta	
L109	Bērze	Auru, Bērzes, Krimūnu, Naudītes un Penkules pagasts, Dobele	Slikta	Laba
L111	Bērze	Annenieku, Auru, Bērzes, Bikstu, Dobeles, Krimūnu, Naudītes un Zebrenes pagasts, Dobele	Ļoti slikta	Laba
L114	Bikstupe	Annenieku un Bikstu pagasts	Ļoti slikta	Laba
L117* SP	Auce	Auru, Bērzes, Krimūnu un Penkules pagasts	Ļoti slikta	Vidēja
L118*	Auce	Penkules un Zebrenes pagasts	Ļoti slikta	Vidēja
L120*	Tērvete	Krimūnu pagasts	Ļoti slikta	Vidēja
L121	Skujaine	Krimūnu un Penkules pagasts	Ļoti slikta	Laba
E034	Svētes ezers	Zebrenes pagasts	Slikta	Laba
E035	Zebrus ezers	Bikstu un Zebrenes pagasts	Slikta	Laba
E262	Gulbju ūdenskrātuve	Krimūnu pagasts	Vidēja	Laba

* piemērots izņēmums labu ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti sasniegt līdz 2021.gadam

Ūdens struktūrdirektīvas 2000/60/EK (ŪSD) mērķis ir sasniegt labu ķīmisko un ekoloģisko stāvokli visos virszemes ūdeņos līdz 2021.gadam. Saskaņā ar 31.05.2011. MK noteikumiem Nr.418 „Noteikumi par riska ūdensobjektiem”, Dobeles novadā atrodas 8 upes un 1 ezers, kuros pastāv risks nerasniegt likumā „Ūdens apsaimniekošanas likums” (2002) noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli (skatīt 5.tabulu). Līdz ar to, saskaņā ar šo noteikumu 6.punktu turpmākajā darbībā jāievēro, ka „...publiskās personas un privātpersonas lieto vai apsaimnieko ūdens resursus... ūdensobjektos, kā arī izmanto vai plāno izmantot teritorijas to sateces baseinā tā, lai novērstu vai mazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz attiecīgo ūdensobjektu un pakāpeniski uzlabotu tā stāvokli, ievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības”. Jāatzīmē, ka Aucei (L117 SP, L118) un Tērvetei (L120) piemērots izņēmums labu ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti sasniegt līdz 2021.gadam. Dobeles novada teritorijas plānojuma un tā grozījumu galvenais uzdevums ir aizsargāt ūdens baseinu tīrību un veicināt to racionālu izmantošanu.

5.tabula. Ūdensobjekti Dobeles novadā, kuros pastāv risks nerasniegt likumā „Ūdens apsaimniekošanas likums” noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli likumā paredzētajā termiņā⁶

Nr. p.k.	Kods	Nosaukums	Posma apraksts	Teritoriālā vienība Dobeles novadā	Būtiskākie riska cēloņi
1.	L106 SP	Vecbērzes poldera apvadkanāls	Visā garumā	Bērzes pagasts, Dobeles pagasts, Jaunbērzes pagasts	Punktveida piesārņojums (notekūdeņos esošie biogēni), hidromorfoloģiskie pārveidojumi un plūdu risks
2.	L107	Lielupe	No Mēmeles līdz Vecbērzes poldera apvadkanālam	Jaunbērzes pagasts	Iespējami vēl neapzināti punktveida un izkliedētā piesārņojuma avoti
3.	L109	Bērze	No Sesavas līdz Svētei	Auru pagasts, Bērzes pagasts, Dobele, Krimūnu pagasts, Naudītes pagasts, Penkules pagasts	Izkliedētais piesārņojums
4.	L111	Bērze	No iztekas līdz Sesavai	Annenieku pagasts, Auru pagasts, Bērzes pagasts, Bikstu pagasts, Dobele, Dobeles pagasts, Krimūnu pagasts, Naudītes pagasts, Zebrenes pagasts	Punktveida piesārņojums (notekūdeņos esošie biogēni) un izkliedētais piesārņojums, hidromorfoloģiskie pārveidojumi un plūdu risks
5.	L114	Bikstupe	No iztekas līdz ietekai	Annenieku pagasts, Bikstu	Punktveida piesārņojums

⁵ Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam

⁶ 31.05.2011. MK noteikumiem Nr.418 „Noteikumi par riska ūdensobjektiem”

			Bērzē	pagasts	(notekūdeņos esošie biogēni) un hidromorfoloģiskie pārveidojumi
6.	L117 SP	Auce	No Rīgas līdz Svētei	Auru pagasts, Bērzes pagasts, Krimūnu pagasts, Penkules pagasts	Punktveida piesārņojums (notekūdeņos esošie biogēni) un hidromorfoloģiskie pārveidojumi
7.	L120	Tērvete	No iztekas līdz ietekai Svētē	Krimūnu pagasts	Izklidētais piesārņojums un hidromorfoloģiskie pārveidojumi
8.	L121	Skujaine	No iztekas līdz ietekai Tērvetē	Krimūnu pagasts, Penkules pagasts	Punktveida piesārņojums (notekūdeņos esošie biogēni) un hidromorfoloģiskie pārveidojumi
9.	–	Zebrus ezers	–	Bikstu pagasts, Zebrenes pagasts	Hidromorfoloģiskie pārveidojumi

Ilgadējie mērījumi par ūdens kvalitāti Dobeles novadā ir veikti Bērzes upei. Pēdējo gadu dati liecina, ka ūdens kvalitāte Bērzē uzlabojusies gan augšpus, gan lejpus Dobeles pilsētas. Diemžēl ierobežoto finanšu līdzekļu dēļ, mērījumi netiek veikti pārējos Dobeles novadā esošajos virszemes ūdeņos, līdz ar to nav pieejama arī aktuāla informācija.

Galvenais uzdevums, lai nepieļautu virszemes ūdeņu piesārņojumu, ir nepieļaut jaunas saimnieciskas darbības (attīrītu un neattīrītu notekūdeņu novadīšanu (pilsētas, ciemiem un viensētām), virszemes notece no lauksaimniecības zemēm u.tml.), kas negatīvi varētu ietekmēt ūdensobjektus un samazināt iespēju robežās esošo antropogēno slodzi, kā arī izvirzīt prasības alternatīvu risinājumu izstrādei tām plānotajām darbībām, kas veicinātu biogēno vielu novadīšanu vai būtiski ietekmētu krastu ainavu. Uzmanība jāpievērš arī ūdensteču un ūdenstilpju piekrastes izmantošanai rekreācijas mērķiem, kas palielina tādu antropogēno noslodzi kā zemsedzes nomīdīšana, biotopu degradācija, piesārņojums utt.

Dobeles novadā atrodas divi pārrobežu slodzes ietekmēti ūdensobjekti (L120 un L148 SP Sesava). Šajos ūdensobjektos iespējama pārrobežu piesārņojuma no Lietuvas.

Dobeles novadā atrodas viena oficiāla peldvieta – Gaurata ezers, kur Veselības inspekcija veic peldvietu ūdens kvalitātes monitoringu. 2016.gada vasarā Gaurata ezera peldūdens kvalitāte pēc 2006/7/EK pēc E.coli un pēc enterokokiem novērtēta kā izcila.⁷ Jānorāda, ka kopš 2005.gada, kad Gaurata ezera peldvietā tika uzsākti regulāri valsts monitoringa novērojumi, ne reizi nav bijis nepieciešams noteikt peldēšanās ierobežojumus.

Rekreācijai tiek izmantotas arī citas ūdenstilpes, piemēram, Zebrus ezers (atpūtas kompleksa „Niedras” teritorijā), Apguldes ezers u.c., taču šīs peldēšanās vietas nav ierīkotas atbilstoši normatīvo aktu prasībām par peldvietu izveidošanu.

Ierīkojot jaunas peldvietas pašvaldībā, jāņem vērā, ka tās labiekārtošanai ir liela nozīme kvalitātes prasībām atbilstošu peldūdeņu nodrošināšanā. Prasības peldvietu iekārtošanai un higiēnai nosaka 10.01.2012. MK noteikumi Nr.38 „Peldvietu izveidošanas un uzturēšanas kārtība”. Peldvietas ir jānodrošina ar ģērbtuvēm, tualetēm un atkritumu konteineriem, atkritumi peldvietā ir jāsavāc un jāizved. Peldētāji pastāvīgi ir jāinformē par ūdens kvalitāti un citiem jautājumiem, ierīkojot peldvietā informatīvus standus, kas ir peldvietas īpašnieka pienākums. Direktīvā 2006/7/EK sabiedrības informēšanas jautājumiem tiek pievērsta lielāka vērība, un direktīvas prasības pilnībā bija jāievieš ne vēlāk kā ar 2012.gada peld sezonu. Latvijā prasības peldvietu ūdens kvalitātes pārvaldībai nosaka 06.07.2010. MK noteikumi Nr.608 „Noteikumi par peldvietu ūdens monitoringu, kvalitātes nodrošināšanu un prasībām sabiedrības informēšanai”.

3.2.2. Pazemes ūdeņu kvalitāte

Dobeles novads ietilpst Baltijas artēziskajā baseinā, kur pārsvarā ir izplatīti ūdens nesējslāņi, un kuri piesaistīti pie kārtaino nogulumiežu slāņa. Dobeles novada pazemes ūdeņi atrodas devona (smilšakmens, dolomīts) un kvartāra nogulumos (smilts).

Visā Lielupes baseina apgabala teritorijā gruntsūdeņi nav aizsargāti no iespējama piesārņojuma, bet augsts artēzisko ūdeņu piesārņošanas risks pastāv reljefa paaugstinātajās formās, arī Austrumkursas un Viduslatvijas zemienē, kur atrodas Dobeles novads. Savukārt artēzisko ūdeņu piesārņošanas risks ir

⁷ Datu avots: Veselības inspekcijas mājas lapa www.vi.gov.lv sadaļa Vides veselība, Pārskats par peldvietu ūdens kvalitāti 2016.gadā

Austrumkursas augstienes rajonā, zems – Abavas un Bērzes upes ielejā starp Dobeli un Briežiem, kā arī Zemgales līdzenumā. Pārējā teritorijā piesārņošanas risks ir vidējs.

Viena no būtiskākajām vides problēmām Dobeles novadā ir ūdens aizsardzības problēma. Kaut arī pazemes ūdeņi ir ievērojamāki tīrāki kā virszemes ūdeņi, eksistē to kvalitātes problēmas un piesārņojuma draudi. Cilvēku saimnieciskās darbības rezultātā Dobeles novada teritorijā gruntsūdeņu dabiskais režīms ir izjaukts galvenokārt poldera, hidroelektrostaciju un mākslīgi veidoto ūdenskrātuvju apkārtnē. Savukārt nozīmīgāko slodzi uz pazemes ūdeņiem rada lauksaimnieciskās darbības un notekūdeņu novadīšana.

Lai arī kopumā Lielupes baseina pazemes ūdens kvantitatīvais stāvoklis un ķīmiskā kvalitāte vērtējama kā laba, tomēr Dobeles novads raksturojas ar intensīvu lauksaimniecību un lielu aramzemju īpatsvaru, kā rezultātā bieži novērots pazemes ūdeņu virsējo slāņu piesārņojums ar slāpekļa savienojumiem un augu aizsardzības līdzekļiem.

Pazemes ūdeņus var ietekmēt arī piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas, lielāki rūpnieciskās un lauksaimnieciskās ražošanas uzņēmumi, bijušās atkritumu izgāztuves, kā arī notekūdeņu novadīšana (gan centralizēti savākto, gan no viensētām).

Cilvēku saimnieciskā darbība, sākot ar zemes apsaimniekošanu lauksaimnieciskās ražošanas vajadzībām, rūpniecību, atkritumu apsaimniekošanu un beidzot ar zemes dziļu izmantošanu, tai skaitā pazemes ūdeņu ieguvei, atstāj iespaidu uz pazemes hidrosfēru un pazemes ūdens kvantitāti vai kvalitāti.

Dabiskā ūdens horizontu aizsargātība ir atkarīga no pārklājošo iežu biežuma un to ūdenscaurlaidības spējām, kā arī no gruntsūdeņu un artēzisko ūdeņu līmeņu attiecības. Tādēļ, plānojot ražotnes ierīkošanu, ja tehnoloģiskā procesa nodrošināšanai nepieciešams pazemes ūdens, šo ūdeņu aizsargātība jānovērtē individuāli, plānojot ūdens patēriņu uzņēmuma un tā radīto iespējamo piesārņojuma avotu īpatnības.

Viens no potenciāli bīstamākajiem pazemes ūdens piesārņošanas avotiem ir neizmantotie un neapsaimniekotie ūdensapgādes urbumi. Tādējādi, izlemjot turpmāko katra konkrētā ūdensapgādes urbuma apsaimniekošanas kārtību, jāņem vērā urbuma turpmākās izmantošanas perspektīva, tehniskais stāvoklis, urbuma atveres un stingrā režīma aizsargjoslas sanitārais stāvoklis. Ja urbums ilgāku laiku nav ekspluatēts, pirms tā izmantošanas atsākšanas nepieciešams veikt urbuma tehniskā stāvokļa pārbaudi un ūdens atsūkņēšanu, kā arī paraugu ņemšanu tā kvalitātes pārbaudei, bet, ja urbumus, kuru turpmākā izmantošana dažādu iemeslu dēļ nav iespējama, nepieciešams likvidēt, nodrošinot pazemes ūdens resursu aizsardzību.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskajā daļā attēlotas (aizsargjoslas, kuras lielākas par 10 m) un TIAN noteiktas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas atbilstoši likumam „Aizsargjoslu likums” (1997) un tiem pakārtotajiem normatīvajiem aktiem.
- TIAN nosaka, ka:
 - visā novada teritorijā virszemes noteces regulēšanai, jāievēro aizsargjoslas gar ūdensobjektiem, kā arī jānodrošina grunts un pazemes ūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu;
 - ūdenstilpēs, meliorācijas grāvjos, upēs un citās ūdenstecēs aizliegts iepludināt neattīrītus sadzīves notekūdeņus un citas saimnieciskās darbības notekūdeņus;
 - aizliegts patvaļīgi aizsprostot meliorācijas sistēmas, upes un strautus, izmainīt upju, strautu, ezeru krasta līnijas, gultni un hidroloģisko režīmu;
 - ūdensteču un ūdenstilpju krastu līnijas drīkst izmainīt tikai krastu nostiprināšanai, lai novērstu to tālāku eroziju;
 - virszemes ūdensobjektus normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ierīkotajās peldvietās aizliegts braukt ar motorlaivām un ūdens motocikliem, ja tas nav saistīts ar specializēto dienestu darbību, šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību.
- Lai samazinātu virszemes ūdeņu piesārņojumu, Dobeles novada lauksaimniekiem jāievēro 11.01.2011. MK noteikumi Nr.33 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem”, īpaši jutīgo teritoriju apsaimniekošanas nosacījumi, labas prakses

nosacījumi, ūdensteču aizsargjoslas, jāturpina mēslu krātuvju sakārtošana un citi pasākumi ietekmes samazināšanai.

- Jaunajās apbūvei paredzētajās teritorijās vēlams paredzēt izbūvēt centralizētas inženierkomunikācijas, kas nodrošinātu centralizētu notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novadīšanu, vai pieslēgties esošam centralizētam kanalizācijas tīklam.

3.3. Ūdensapgāde un notekūdeņu apsaimniekošana

3.3.1. Ūdensapgāde un dzeramā ūdens kvalitāte

Centralizēto ūdensapgādes tīklu apsaimniekošanu Dobeles novada apdzīvotajās vietās veic SIA “Dobeles Ūdens”.

Par dzeramo ūdeni uzskata saldūdeņus, kas neapstrādātā veidā vai pēc speciālas sagatavošanas tiek lietoti cilvēku uzturā vai izmantoti pārtikas rūpniecībā un tirdzniecībā, neatkarīgi no piegādes veida. Dzeramajam ūdenim ir jāatbilst ES direktīvām un Latvijas likumdošanā noteiktajām prasībām. Dobeles novada ūdens resursi tiek patērēti dzeramā ūdens un tehniskā ūdens vajadzībām. Ūdens patēriņš ir atkarīgs no aktīvo ražošanas uzņēmumu skaita un iedzīvotāju blīvuma.

Dobeles novadā centralizētai ūdensapgādei izmanto tikai pazemes ūdeņus, galvenokārt no Jonišķu – Akmenes ūdens horizonta. Minētajam ūdens horizontam raksturīga paaugstināta duļķainība un dzelzs saturs. Iedzīvotāju un saimnieciskām vajadzībām nepieciešamo ūdeni Dobeles novadā iegūst galvenokārt no dziļurbumiem, kā arī gruntsūdeņiem, ierīkojot akas.

Centralizēti ūdensapgādes pakalpojumi pieejami Dobeles novada pagastu centros un gandrīz visās blīvi apdzīvotajās vietās, tomēr tikai atsevišķās vietās ūdensapgādes pakalpojumi tiek izmantoti 100%, t.i., Anneniekos, Gardenē, Ķirpēnos, Bērzē, Bikstos, Šķibē, Lejasstrazdos, Jaunbērzē un Auru pagasta apdzīvotajā vietā „Spriksteles”.

Pieejamie dati liecina, ka ūdensapgādes urbumi ierīkoti galvenokārt 20.gs. 60-90-tajos gados. Viens no jaunākajiem ir izbūvēts Bērzē pagasta Miltiņos. Centralizētās ūdensapgādes ūdens ņemšanas (urbumu) vietas un to aizsargjoslu uzskaitījums dots Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 9.pielikumā.

Kvalitatīva dzeramā ūdens ieguvei uzstādītas arī atdzelžošanas iekārtas. Ūdens atdzelžošanas iekārtas nav uzstādītas Dobeles pagastā Lejasstrazdu ciemā un Jaunbērzē pagastā Jaunbērzē ciemā, līdz ar to tur nav nodrošināta dzeramā ūdens kvalitāte atbilstoši normatīvo aktu prasībām – dzelzs un mangāna saturs pārsniedz pieļaujamās normas, ūdens ir duļķains un ar smaržu.

Citās novada apdzīvotās vietās, kur nav pieejama centralizētā ūdensapgāde, ūdens tiek ņemts no individuāliem urbumiem un akām, taču dati par individuālajiem ūdens patērētājiem, kas atspoguļotu to skaitu, izmantošanu, dzeramā ūdens apjomus un kvalitāti, nav pieejami. Dobeles novada teritorija atrodas zonā, kur pastāv risks pazemes ūdeņu piesārņojumam, līdz ar to ir būtiski pareizi apsaimniekot un uzturēt tos kārtībā, kā arī aiztampināt neizmantotos urbumus.

3.3.2. Notekūdeņu savākšana un attīrīšana

Notekūdeņu stāvoklis ir atkarīgs no attīrīšanas iekārtu esamības, komunālo notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes, rūpniecisko notekūdeņu sastāvā esošajām bīstamajām vielām, kā arī no robežšķērsojošā un vēsturiskā piesārņojuma, lietus noteces un meliorācijas sistēmu ekspluatācijas.

Centralizētas kanalizācijas sistēmas izbūvētas visos Dobeles novada ciemos, izņemot Anneniekus un 6 apdzīvotajās vietās ārpus ciemu teritorijām, kur tiek nodrošināta centralizēta ūdenssaimniecība. Kanalizācijas sistēmas ir būvētas vēl padomju laikos, daļa sistēmu ir pārbūvētas. Visvairāk notekūdeņu tiek novadīts no centralizētām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kā arī lielajiem uzņēmumiem. Lietus kanalizācijas tīkli izvietoti, galvenokārt, Dobeles pilsētas atsevišķos apbūves rajonos, Jaunbērzē pagastā Jaunbērzē ciemā un Krimūnu pagastā Akāciju ciemā. To tehniskais stāvoklis vērtējams kā slikts.

Izvērtējot lokālās un individuālās kanalizācijas sistēmas, kā viena no problēmām ir neattīrītu notekūdeņu iesūcināšana gruntī, kas pasliktina dzeramā ūdens kvalitāti akās. Ar gruntsūdens plūsmām notekūdeņi nonāk grāvjos un tālāk ieplūst ūdenstilpēs un ūdenstecēs.

Dobeles novadā atrodas 15 bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas atrodas 15 no 21 ciemiem (skatīt Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 12.pielikumu). Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu nav Annenieku, Ceriņu, Lielbērzes, Liepziedu, Miltiņu, Šķības un Lejasstrazdu ciemā. 2010.gadā ir izbūvētas jaunas NAI Bikstu, Aizstrautnieku, Akāciju, Apguldes un Naudītes ciemā, un Bikstu skolai. 2004.gadā izbūvētas NAI Zebrenes ciemā. Savukārt astoņas no esošajām NAI ir izbūvētas vēl 20.gs. 80-90–tajos gados, tādēļ kopumā vērojama ūdensapgādes infrastruktūras novecošanās.

Viens no ūdensobjektu kvalitātes ietekmes faktoriem ir tajos novadīto notekūdeņu attīrīšanas pakāpe. Lai nodrošinātu notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu arī ilgtermiņā, nepieciešama kanalizācijas sistēmas infrastruktūras rekonstrukcija un jaunu atsevišķu sistēmas objektu izbūve.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskajā daļā attēlotas tehniskās apbūves teritorijas, t.sk. NAI un to sanitārās aizsargjoslas.
- Lai nodrošinātu ūdens resursu saglabāšanos un atjaunošanos, kā arī lai samazinātu piesārņojuma ietekmi uz ūdens resursu kvalitāti visā ūdensgūtnes ekspluatācijas laikā, ūdens ņemšanas vietām ir noteiktas aizsargjoslas. Dobeles novadā esošajiem artēziskajiem urbumiem ir noteikta stingrā režīma aizsargjosla 10 m platumā, kā arī ķīmiskās aizsargjoslas.
- Notekūdeņu attīrīšanas iekārtām atbilstoši to tehnoloģiskajai darbībai noteiktas 100 – 200 m lielas sanitārās aizsargjoslas.
- TIAN noteiktas prasības inženiertehniskās apgādes tīkliem un objektiem – būvniecībai, pārbūvei un ekspluatācijai.
- Lemjot par katra konkrētā ūdensapgādes urbuma turpmāko apsaimniekošanas kārtību, jāņem vērā turpmākā izmantošanas perspektīva, tehniskais stāvoklis, kā arī urbuma atveres un stingrā režīma aizsargjoslas sanitārais stāvoklis. Savukārt urbumus, kuru turpmākā izmantošana dažādu iemeslu dēļ nav iespējama, nepieciešams likvidēt, nodrošinot pazemes ūdens resursu aizsardzību.
- Īpaša uzmanība jāpievērš tiem uzņēmumiem, kas ir gruntsūdens piesārņojuma (vai potenciālie) avoti (piemēram, fermas) un kur nav uzstādītas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas.

3.3.3. Pasākumi ūdenssaimniecības attīstībai

Kvalitatīva dzeramā ūdens nodrošināšana visiem Latvijas iedzīvotājiem ir aktuāla gan no Eiropas tiesību normu izpildes viedokļa, gan arī kā nozīmīgs sabiedrības veselības jautājums. Latvijā, tāpat kā citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, obligātos dzeramā ūdens kvalitātes normatīvus nosaka Eiropas Padomes Direktīva 98/83/EC „Par dzeramā ūdens kvalitāti”. Minētās direktīvas prasības nacionālajā likumdošanā ieviestas ar 29.04.2003. MK noteikumiem Nr.235 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”. Normatīvie akti paredz obligātās dzeramā ūdens nekaitīguma un kvalitātes prasību ievērošanu.

Pašvaldībā tiek veikti dažādi Kohēzijas fonda un Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansēti projekti ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstībai. Ūdenssaimniecības attīstības projekta īstenošanas rezultātā novadā būtiski tiks samazināti ūdens zudumi ūdensapgādes tīklos un palielināties to iedzīvotāju skaits, kuriem tiek nodrošināts ES direktīvām atbilstošas kvalitātes dzeramais ūdens, kā rezultātā tiks nodrošināta kvalitatīvāka dzīves vide, samazināts vides piesārņojums un veicināta ūdens resursu racionāla izmantošana.

Kanalizācijas sistēmu pārbūves un attīstības projektu īstenošana novadā būtiski samazina vides piesārņojuma riskus, kas rodas novecojušo kanalizācijas tīklu ekspluatācijas rezultātā. Jaunu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu uzstādīšana nodrošinās gan lielāku notekūdeņu attīrīšanas efektivitāti, gan uzlabos attīrīšanas procesa kvalitāti atbilstoši nacionālās un Eiropas Savienības likumdošanas prasībām.

Visi ūdenssaimniecības sakārtošanas pasākumi Dobeles novada pašvaldībā uzskatāmi par atbalstāmiem no vides aizsardzības viedokļa, un dos tiešu ieguldījumu vides aizsardzības infrastruktūras sakārtošanā.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos paredzēti pasākumi jaunu ūdenssaimniecības objektu izbūvei.
- Jāveicina ūdensapgādes infrastruktūras objektu sakārtošana tajās apdzīvotajās vietās, kur šobrīd vēl netiek veikti ūdenssaimniecības attīstības projekti.
- Izvērtējot pašlaik esošo vides stāvokli vasarnīcu jeb sezonas būvju apbūvētajās teritorijās, perspektīvā būtu jārisina jautājums par kanalizācijas un ūdensapgādes tīklu izveidi minētajās teritorijās.
- Jāpievērš uzmanība neizmantotiem un neapsaimniekoti ūdens apgādes urbumiem, kas ir potenciāli bīstami pazemes ūdens piesārņošanas avoti, un to turpmākai apsaimniekošanas kārtībai.

3.4. Atmosfēras gaisa kvalitāte

Lai nodrošinātu gaisa kvalitāti cilvēka veselības un ekosistēmas aizsardzībai, tiek noteikti gaisa kvalitātes normatīvi, kas paredz pieļaujamo gaisa piesārņojuma līmeni (03.11.2009. MK noteikumi Nr.1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti”). Tos nosaka sēra dioksīdam, slāpekļa oksīdam un dioksīdam, putekļiem PM₁₀ un PM_{2,5}, svinam, ozonam, benzolam, oglekļa oksīdam. Savukārt, lai novērtētu gaisa piesārņojuma līmeni piesārņojošām vielām, kurām nav noteikti gaisa kvalitātes normatīvi, izmanto gaisa kvalitātes mērķlielumus atbilstoši iepriekš minētā normatīvā akta 9.pielikumam.

Gaisa kvalitātes novērojumu valsts tīklā iekļautas 7 pilsētu novērojumu stacijas, kurās tiek novērota gaisa kvalitāte pilsētās un 2 lauku fona stacijas, kurās tiek novērtēta pārrobežu gaisa masu pārneses ietekmē Latvijā ienākošā atmosfēras gaisa kvalitāte. Viena no pilsētu novērojumu stacijām atrodas Dobeles pilsētā, taču stacija nodrošina tikai ozona līmeņa rādījumu noteikšanu, līdz ar to var teikt, ka gaisa piesārņojuma kvalitātes novērojumi Dobeles novada pašvaldībā netiek veikti.

Atmosfēras gaisa piesārņojuma avotus var iedalīt divās kategorijās: (1) stacionāro avotu emisijas un (2) mobilo avotu izmeši.

Stacionārās avotu emisijas Dobeles novadā veidojas galvenokārt no sadedzināšanas iekārtām katlu mājās, privātmāju un pagastu ciemos daudzstāvu mājās uzstādītājām autonomajām sadedzināšanas iekārtām, radot lokālas gaisa piesārņojuma zonas (īpaši tas attiecināms uz tām katlu mājām, kuru dūmeņi nav aprīkoti ar filtriem), kā arī uzņēmumiem jeb rūpnieciskajiem objektiem, kuru darbības rezultātā gaisā nonāk gaisa piesārņojošās vielas.

Gaisa piesārņojuma emisiju apjomu no stacionāriem avotiem raksturo LVĢMC valsts statistikas atskaišu „Nr.2-Gaiss” dati.

Centralizēta siltumapgāde tiek nodrošināta Dobeles pilsētā, Zebrenes ciemā un Krimūnu pagastā. Dobeļē darbojas 6 katlu mājas, kur par kurināmo tiek izmantota dabas gāze, Zebrenē un Krimūnos – malka, bet pārējā novada teritorijā, kur ir lokālās apkures sistēmas, tiek izmantoti dažāda veida kurināmie (malka, dabas gāze).

Latvijā un arī Dobeles novadā siltumenerģijas ražošanai arvien vairāk sāk izmantot arī atjaunojamus energoresursus, pielietojot koģenerāciju. Ar koģenerāciju saprot tehnoloģisku procesu, kurā tiek ražota gan siltumenerģija un/vai elektroenerģija. Tiek uzskatīts, ka koģenerācija ir efektīvāks un videi draudzīgāks process salīdzinājumā ar enerģijas ražošanu atsevišķos procesos – katlumājā un kondensācijas stacijā. Kā kurināmais Latvijas koģenerācijas stacijās lielākoties tiek izmantota dabasgāze⁸, t.sk. Dobeles pilsētas esošajā katlu mājā Spodrības ielā 4A, ar uzstādīto siltuma jaudu 2 MW.

Otrs nozīmīgs faktors ir transporta koridori (automaģistrāle A9 un dzelzceļa līnijas), kas šķērso Dobeles novadu. Tie rada lokālu atmosfēras un augsnes piesārņojuma areālu. Gaisa piesārņojošās vielas veido: svins, oglekļa oksīds, slāpekļa oksīdi, ogļūdeņraži un aldehīdi. Pašreiz šī informācija nav pietiekoši precīzēta, lai tādu varētu apkopot, nav veikti konkrēti autotransporta izplūdes gāzu mērījumi novadā. Ņemot vērā, ka lielākā daļa Dobeles novada autoceļu ir ar grants segumu (asfaltēts ir valsts galvenais autoceļš un daļa

⁸ <http://www.em.gov.lv/em/2nd/?cat=30174>

reģionālo un vietējo autoceļu), atmosfēras gaisa piesārņojumu rada arī putekļi. Līdz ar to viens no primārajiem uzdevumiem būtu šo autoceļu kvalitātes uzlabošana.

Mobilo avotu emisijas lielākoties no autotransporta un dzelzceļa. Dobeles novadu šķērso valsts galvenais autoceļš, uz kura ir samērā augsta satiksmes intensitāte, līdz ar to autotransporta izplūdes gāzu radītais piesārņojums varētu būt nozīmīgs, taču uz reģionālas un vietējas nozīmes autoceļiem satiksmes intensitāte nav liela. Tādējādi var uzskatīt, ka kopumā autotransporta radītais piesārņojums novadā nav būtisks. Lai arī Dobeles novada teritoriju šķērso trīs dzelzceļa līnijas, vilcienu kustība nav tik intensīva, lai radītu nozīmīgu gaisa piesārņojuma risku.

Lielāko gaisa piesārņojumu novada robežās kopumā rada Dobeles pilsēta un tur esošie rūpniecības uzņēmumi, bet pārējā novada teritorijā nav lielu piesārņojuma avotu, kas varētu būtiski ietekmēt vides kvalitāti un cilvēku veselību.

Dobeles pilsētā lielāko kaitīgo vielu emisiju apjomu sastāda oglekļa dioksīds (CO_2). CO_2 veidojas dažādos oksidēšanas procesos, tai skaitā – degšanā, bet salīdzinot ar CO, kas ir tvana gāze, nav tik indīga. Oglekļa oksīds (CO), kas ir viena no nozīmīgākajām atmosfēru piesārņojošām vielām, veidojas visos degšanas procesos, kur tiek sadedzināts organisks (oglekli saturošs) kurināmais – gan krāsnīs, gan automašīnu iekšdedzes dzinējos un dīzeļdzinējos. Oglekļa oksīds veidojas, nepilnīgi sadegot šķidrājam degvielai un šķidrājam kurināmajam.

Slāpekļa dioksīda (NO_2) emisijas rodas dažāda veida degšanas procesa rezultātā, neatkarīgi no kurināmā veida, kā arī no degvielas sadegšanas autotransporta dzinējos, bet, sēra dioksīda (SO_2) emisijām pēdējo gadu laikā ir tendence samazināties un kopumā tas ir neliels. Galvenie SO_2 emisiju avoti ir siltumapgādes uzņēmumi, kas apkurei izmanto ogles un naftas produktus, kā arī autotransports (salīdzinoši daudz mazākos apmēros), kas izmanto dīzeļdegvielu. Arī slāpekļa oksīdu emisijas pēdējos gados periodiski ir gan palielinājušās, gan samazinājušās. Slāpekļa oksīdu kā atmosfēru piesārņojošu vielu galvenais avots ir visa veida degšanas procesi, kas notiek pie augsta spiediena un temperatūras – siltuma enerģijas ražošanā, neatkarīgi no izmantotā kurināmā veida, kā arī degvielas sadegšana automobiļu dzinējos.

Antropogēnais (mākslīgais jeb cilvēka radītais) putekļu (PM_{10}) izmešu avots nāk no ražotnēm un kurtuvēm, kas dedzina ogles un kokmateriālus (zāģu skaidas), kā arī no transporta (dīzeļdzinēju izplūdes gāzes).

Dobeles novadā atrodas četras degvielas uzpildes stacijas (DUS), kas nodarbojas ar naftas produktu mazumtirdzniecību: DUS „Oktāns” un DUS „Astarte – nafta”, DUS „Invals” un DUS „Agrolats”, kas ik gadu iesniedz valsts statistikas atskaiti „2-Gaiss”.

Būtiskus draudus Dobeles novada gaisa kvalitātei var radīt iespējama avārija pierobežas vai pat tālākās teritorijās, piesārņojošo vielu emisijas gaisā var palielināt arī jaunu ražotņu izveide novada teritorijā, taču šobrīd kopumā gaisa kvalitāte Dobeles novadā vērtējama kā atbilstoša esošajiem normatīvajiem aktiem.

Risinājumi un ieteikumi:

- TIAN noteiktas prasības siltumapgādei.
- Jaunu koģenerācijas staciju izbūve atļauta Rūpnieciskās apbūves teritorijā (R), Tehniskās apbūves teritorijā (TA) un Lauksaimniecības teritorijā (L), papildus tam nosakot, ka biogāzes koģenerācijas stacijas nav atļauts izvietot Dobeles pilsētas un ciemu robežās, bet dzīvojamās apbūves teritorijās atļauts izvietot tikai dabas gāzes koģenerācijas stacijas ar maksimālo jaudu līdz 2 MW, pirms tam veicot būvniecības ieceres sabiedrisko apspriešanu.
- Palielinoties automašīnu plūsmam pa autoceļiem, palielinās arī gaisa piesārņojums ar izplūdes gāzēm. Lai mazinātu šo iespējamo ietekmi, izbūvējot vai pārbūvējot ceļus, nepieciešams paredzēt pareizu satiksmes regulēšanu, apzaļumošanu, prettrokšņu žogus u.tml.

3.5. Troksnis

Vides troksnis nozīmē nevēlamu vai bīstamu ārpus telpu troksni, kas rodas cilvēku darbības rezultātā, ieskaitot troksni, kas rodas ceļu, dzelzceļu un gaisa satiksmes, kā arī rūpniecisko aktivitāšu rezultātā.

Lai noteiktu trokšņa līmeni kādā konkrētā vietā būtiski ir identificēt apkārtējā teritorijā esošos un potenciālos trokšņa avotus. Paaugstināta trokšņa līmenis ir lielāka problēma blīvi apdzīvotās vietās (īpaši pilsētā) kā lauku teritorijās. Kā būtiskākie trokšņa avoti Dobeles novadā minami autotransporta satiksme un ražošanas uzņēmumu tehnisko iekārtu darbība.

Dobeles novadā nav ļoti augsta satiksmes intensitāte, bet pašvaldībā esošās dzelzceļa līnijas tiek ekspluatētas minimāli, līdz ar to var uzskatīt, ka pašlaik Dobeles novadā nav paaugstināta trokšņa līmeņa avotu, ko rada satiksmes infrastruktūra.

Lai novērtētu dažādu vides trokšņa avotu radītā trokšņa kopējo iedarbību vai noteiktu vispārīgu vides trokšņa prognozi noteiktai teritorijai, tiek izstrādātas trokšņa stratēģiskās kartes.

Līdz šim Dobeles novadā nav veikta trokšņa līmeņa noteikšana un kartēšana. Jautājumus, kas saistīti ar trokšņa novērtēšanu un rīcībām trokšņa samazināšanai, regulē 07.01.2014. MK noteikumi Nr.16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”, kas paredz arī atbildību sadali starp atbildīgajām valsts institūcijām un pašvaldību. Šie noteikumi paredz, ka pašvaldībai, kurā iedzīvotāju skaits pārsniedz 100 000 un iedzīvotāju blīvums pārsniedz 500 iedzīvotāju uz kvadrātkilometru, izstrādā trokšņa stratēģisko karti, taču Dobeles novada pašvaldība neatbilst šajos noteikumos noteiktajiem raksturlielumiem. Minētie noteikumi arī paredz, ka LR Satiksmes ministrija izstrādā trokšņa stratēģiskās kartes autoceļam, dzelzceļa līnijai vai lidostai. Uz šo brīdi šādas kartes nav izstrādātas, kas skartu Dobeles novada teritoriju. Pašvaldība var veikt trokšņa kartēšanu un izstrādāt rīcības plānu trokšņa samazināšanai, piemēram, sadarbojoties ar blakus esošajām pašvaldībām.

3.6. Atkritumu apsaimniekošana

3.6.1. Sadzīves atkritumi

Šodienas galvenās vides politikas pamatnostādnes atkritumu saimniecības sektorā ir ierobežot atkritumu rašanos, samazināt to bīstamību un apglabājamo daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu. Tas ir integrāls process dabas, sociālās, pārvaldības un vides komunikācijas sektoros, sadarbojoties visām interešu grupām.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.–2020.gadam ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta prasībām.

Uz Dobeles novadu ir attiecināms apsaimniekošanas plāna mērķis – samazināt atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzumu samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu. Savukārt attiecībā uz jau radītajiem atkritumiem, nepieciešams nodrošināt, ka:

- atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un veselībai;
- lielākā daļa atkritumu tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (piemēram, komposts) vai nekaitīgā formā;
- apglabājamo atkritumu daudzums tiek samazināts līdz minimumam, un atkritumi tiek iznīcināti vai apglabāti cilvēku veselībai un videi drošā veidā;
- atkritumi tiek apstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām.

Dobeles novadā darbojas centralizētā atkritumu apsaimniekošanas sistēma, ko regulē Dobeles novada pašvaldības 21.01.2010. saistošie noteikumi Nr.4 „Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu”, kas izdoti saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām” (1994) un Atkritumu apsaimniekošanas likumu (2010), savukārt atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu Dobeles novada administratīvajā teritorijā atbilstoši šiem noteikumiem veic SIA „Dobeles komunālie pakalpojumi”. Savāktie sadzīves atkritumi tiek vesti uz poligonu „Brakšķi” Jelgavas novada Līvberzes pagastā.

Dobeles novadā visas esošās sadzīves atkritumu izgāztuves (skatīt 6.tabulu) ir slēgtas un rekultivētas. 27.12.2011. MK noteikumu Nr.1032 „Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi” prasības nosaka, ka, rekultivējot izgāztuvi, tai noteikts monitoringa periods – 20 gadi. Sešas no rekultivētajām Dobeles novada sadzīves atkritumu izgāztuvēm ir reģistrētas kā potenciāli piesārņotās vietas un viena kā piesārņotā vieta („Lemkini”, Auru pagastā), kurā gruntsūdens piesārņojums pārsniedz pieļaujamās normas. Sadzīves atkritumu izgāztuve „Lemkini” līdz 2009.gadam bija lielākā bijušā Dobeles rajona sadzīves atkritumu izgāztuve.

6.tabula. Slēgtās un rekultivētās sadzīves atkritumu izgāztuves

Nr. p.k.	Nosaukums	Teritoriālā vienība	Platība, ha	Ekspluatācijas laiks
1.	„Aizupji”	Bikstu pagasts	1,0	1985-2001
2.	pie „Glūdaiņiem”	Dobeles pagasts	0,4	1989-1999
3.	„Lemkini”	Auru pagasts	1,5	1989-2001
4.	„Grabas”	Zebrenes pagasts	1,1	1994-2003
5.	„Galiņi”	Krimūnu pagasts	1,5	1997-1993
6.	„Keturi”	Penkules pagasts	0,5	1972-2001
7.	Lejasstrazdos	Dobeles pagasts	0,2	1991-2000
8.	Annenieku	Annenieku pagasts	n.d.	n.d.
9.	Kaķenieku	Annenieku pagasts	n.d.	n.d.

Par radīto un apsaimniekoto atkritumu daudzumiem Dobeles novada uzņēmumi un organizācijas katru gadu iesniedz Valsts statistikas pārskatu „Nr.3A. Pārskats par bīstamajiem un sadzīves atkritumiem”.

Sadzīves atkritumi šobrīd tiek pilnībā savākti no daudzdzīvokļu mājām, lielai daļai savrupmāju ir noslēgti līgumi par atkritumu savākšanu, līdz ar to var secināt, ka centralizētai atkritumu savākšanas sistēmai ir pietiekama kapacitāte pakalpojuma nodrošināšanai, tomēr kā galvenās problēmas atkritumu apsaimniekošanā novadā minamas nelegālās deponēšanas vietas un vides piegružošana, daļa iedzīvotāju nav noslēguši līgumus, pieaug arī kopējās atkritumu apjoms.

Lai novērstu vai mazinātu augstāk minētās problēmas, nepieciešams ieviest stingrākas normas pašvaldības saistošajos noteikumos par atkritumu apsaimniekošanu, jāizvieto papildus atkritumu tvertnes, kā arī jāveicina sabiedrības izglītošana vides aizsardzības un atkritumu apsaimniekošanas jautājumos.

Līdz 2018.gadam Latvija ir apņēmusies kļūt par zaļāko valsti pasaulē un viens no galvenajiem pasākumiem šī mērķa sasniegšanai ir dalītās atkritumu savākšanas sistēmas izveide jeb sadzīves atkritumu šķirošana. Jebkurā gadījumā, atbilstoši ES direktīvu un nacionālo tiesību aktu prasībām pašvaldībām jānodrošina, ka katrā pašvaldībā 2015.gada 1.janvārī visiem iedzīvotājiem ir pieejams dalīts atkritumu savākšanas pakalpojums, atsevišķi savācot vismaz stiklu, papīru, metālu un plastmasas.

Dobeles novada pašvaldībā ir pieejamas atkritumu šķirošanas iespējas – pagastu centros un blīvāk apdzīvotajās vietās ierīkotas šķiroto atkritumu īslaicīgās uzglabāšanas novietnes, pagastos un Dobeles pilsētā ierīkoti šķiroto atkritumu savākšanas punkti (galvenokārt daudzdzīvokļu māju kvartālos un pie sabiedriski nozīmīgām ēkām (izglītības iestādēm un domes ēkām)). Dobeles atrodas 2 šķiroto atkritumu savākšanas punkti. Dobeles novada pašvaldība aktīvi iesaistās arī dažāda veida atkritumu šķirošanu veicinošos pasākumos (piemēram, „Latvijas Zaļais punkts” organizētajās akcijās). Tomēr joprojām viena no problēmām ir atkritumu savākšana un šķirošana attāļajās viensētās, kur atkritumi joprojām tiek dedzināti vai citādi utilizēti.

Lai samazinātu sadzīves atkritumu noglabāšanu poligonā „Brakšķi”, Dobeles novadā plānots ierīkot atkritumu kompostēšanas laukumu ekonomiski un teritoriāli piemērotā vietā, lai veiktu bioloģiski noārdāmo atkritumu mulčēšanu.

3.6.2. Bīstamie atkritumi

Bīstamie atkritumi ir atkritumi, kuriem piemīt viena vai vairākas īpašības, kas padara tos bīstamus cilvēka dzīvībai un veselībai, videi un kuri atbilst atkritumu klasifikatorā noteiktām bīstamo atkritumu kategorijām. Nepareizi apsaimniekoti bīstamie atkritumi negatīvi var ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Latvijā par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu un koordinēšanu ir atbildīga valsts.

Bīstamie atkritumi var rasties gan uzņēmumu saimnieciskajā darbībā, gan sadzīvē. Bīstamo atkritumu īpatsvaru Latvijā galvenokārt veido vēsturiskais mantojums (padomju laikā uzkrātie atkritumi, lielākoties lauksaimniecības pesticīdi, piesārņotās teritorijas) un vietējās rūpniecības radītie atkritumi. Sadzīves bīstamie atkritumi parasti ir laku, krāsu aerosolu bundžas, mazās baterijas, dzīvsudraba termometri, medikamenti u.c., savukārt uzņēmumu bīstamie atkritumi rodas mašīnbūves, metāla apstrādes industrijā, ķīmiskajā un farmaceitiskajā rūpniecībā, enerģijas ieguves un pārstrādes uzņēmumos, kā arī veselības aprūpes jomā. Bīstamos atkritumus rada arī celtniecības uzņēmumi ar būvgružiem, kas satur bīstamas vielas (arī kādreiz tik populārās azbeztcementa jumta seguma loksnes).

Dobeles novadā atrodas viens bīstamo atkritumu poligons „Zebrene” Zebrenes pagastā un viena bīstamo atkritumu novietne Gardene Auru pagastā.

Bīstamo atkritumu poligons „Zebrene” atrodas aptuveni 3,5 km uz dienvidrietumiem no Zebrenes, Bēzres upes baseina augšdaļā, kas ir un būs vienīgais bīstamo atkritumu (t.sk. azbestu saturošo (nesaistītā veidā) atkritumu) poligons Latvijā. Tā platība – 7,2 ha. Poligona būvniecība uzsākta 2007.gadā, bet darbība – 2011.gada sākumā. Tā plānotais darbības termiņš ir 20 gadi, plānojot apglabāt līdz 180 000 t apstrādātu bīstamo atkritumu jeb 9000 t gadā, tomēr pašreizējie dati liecina, ka Zebrenē apglabājamo atkritumu daudzums varētu būt ievērojami mazāks – ne vairāk kā 1000–2000 t gadā.

Lai nodrošinātu gruntsūdeņu aizsardzību no piesārņojuma un iespējamā piesārņojuma kontroli, poligons izveidots kā komplicēta inženiertehniska būve. Poligonā ir izveidota atkritumu pieņemšanas zona, atkritumu noglabāšanas zona un infrastruktūras zona. Savukārt bīstamie atkritumi pirms apglabāšanas tiek iepakoti un atbilstoši sastāvam novietoti atsevišķos nodaļumos, lai izvairītos no sajaukšanās un nepieciešamības gadījumā tos varētu izņemt pārstrādei. Par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu un koordinēšanu Latvijā ir atbildīga valsts un šīs funkcijas pilda VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”.

AS “BAO” Gardenes bīstamo atkritumu novietne⁹ izveidota 1996.gadā bīstamo ķīmisko atkritumu uzglabāšanai bijušajā padomju armijas tanku poligona teritorijā. Gardenes BAN apsaimniekošanu veic AS “BAO”.

Teritorija 1,5 km rādiusā ap objektu ir neapdzīvota, un tajā nenotiek arī saimnieciska darbība. Auru pagasta Gardenes ciems atrodas ~2 km attālumā ziemeļaustrumu virzienā, bet Dobeles pilsēta – ~5 km dienvidaustrumu virzienā. Tuvākā lauku viensēta atrodas ~2 km attālumā no objekta. Gardenes BAN atrodas novada lauku teritorijā un novietnei noteikta sanitārā aizsargjosla - 100 m.

Līdz novietnei ierīkots betonēts vietējas nozīmes ceļš, kas saglabājies no laikiem, kad Gardenes BAN teritorija tika izmantota padomju armijas vajadzībām.

Novietnes kopējā platība 8,2 ha, no tā 5,5 ha ir iežogoti. Novietnes teritorijā atrodas speciāli iekārtotas ēkas bīstamo atkritumu glabāšanai, administrācijas un tehniskās ēkas. Vienā korpusā ir 9 noliktavas, kurās var izvietot līdz 2000 t atkritumu un pārtarēšanas iecirknis ar noliktavu. Gardenes BAN tiek veikta bīstamo un specifisku atkritumu, piemēram, nolietotas riepas, uzglabāšana. Vienlaicīgi, pagaidu glabāšana esošo atkritumu daudzums Gardenes BAN nepārsniedz 2000 t, piesārņotās augsnes daudzums – 7000 t.

Sākot ar 1997.gadu novietnes teritorijā, tiek veikts vides monitoringš.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskajā daļā attēlota 100 m sanitārā aizsargjosla ap bīstamo atkritumu poligonu „Zebrene” un ap bīstamo atkritumu novietni „Gardene”.
- TIAN nosaka, ka:
 - Dobeles novadā aizliegts vākt, uzkrāt un glabāt atkritumus, metāllūžņus, būvgružus un nelietojamus transporta līdzekļus tam neparedzētās vietās;
 - deponēšanas laukumu ierīkošana, atkritumu apglabāšanas noliktavu u.c. nepieciešamo ēku būvniecība utt. atļauta Rūpnieciskās apbūves zonā;

⁹ AS “BAO” A kategorijas piesārņojošas darbības atļauja Nr.JE16IA0002, izsniegta 2016.gada 17.novembrī

- sadzīves atkritumu apsaimniekošanā jāievēro pašvaldības saistošie noteikumi par atkritumu apsaimniekošanu.
- Novadam sākotnēji jārisina jautājums par jau esošo uzkrāto atkritumu savākšanu un nesankcionēto atkritumu izgāztuvju likvidēšanu mežos, gravās un lauku sētās ārpus lielākajām apdzīvotajām vietām, kā arī jāturpina atkritumu šķirošanas attīstība novadā.

3.7. Riska teritorijas un objekti

3.7.1. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas

Piesārņotās vietas var būt – augsne, zemes dzīles, ūdens, dūņas, kā arī ēku un ražotņu teritorijas. Lai piesārņotās vietas neapdraudētu vidi, kā arī cilvēku veselību un dzīvību, tiek nodrošināta šo vietu inventarizācija un uzskaitē, lai pēc tam varētu veikt to sanācību.

2003.–2005.gadā visā Latvijas teritorijā tika veikta piesārņoto vietu apzināšana un uzskaitē. Informācija ir apkopota LVĢMC datu bāzē par piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām vietām¹⁰. Šajā reģistrā iekļauti ne tikai objekti, kas jau piesārņo vai arī ir aizdomas par potenciālu piesārņojumu, bet arī tie uzņēmumi, kas pašreiz piesārņojumu nerada, bet to darbība saistās ar augstu piesārņojuma bīstamības potenciālu.

Saskaņā ar LVĢMC datu bāzē pieejamo informāciju, Dobeles novadā ir 2 piesārņotas vietas – atkritumu izgāztuve „Lemkini” Auru pagastā (tuvumā ir īpaši jutīga teritorija – purvs) un uzņēmuma SIA „ZemNor” teritorija (Dobeles pilsētā), kas nodarbojas ar minerālmēslu un slāpekļa savienojumu ražošanu un lauksaimniecisko pakalpojumu sniegšanu. Dobeles novadā atrodas arī 66 potenciāli piesārņotas vietas un 2 vietas noteiktas kā vietas, kas nav potenciāli piesārņotas Tās galvenokārt ir bijušo un esošo fermu teritorijas, minerālmēslu glabātuves, ražošanas uzņēmumu teritorijas, degvielas uzpildes stacijas, rekultivētās atkritumu izgāztuves u.tml.

Ņemot vērā, ka vairākas no minētajām vietām atrodas tuvāk vai tālāk no ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas ir viens no iespējamajiem virszemes ūdeņu un augsnes piesārņojuma iemesliem, tādēļ nozīmīgi ir veikt šo vietu sanācību un rekultivāciju. Lielākoties šo vietu izpēti nav veikta, tādējādi nevar spriest par šo vietu pašreizējo ietekmi uz vidi vai cilvēku. Ņemot vērā, ka daļa no šīm vietām ir vēsturiski piesārņotās vai potenciāli piesārņotās vietas, bet daļai šāds statuss noteikts uz pieņēmumu pamata, būtu nepieciešams veikt detalizētu izpēti un nepieciešamības gadījumā no saraksta izslēgt tās vietas, kas nerada riska draudus.

7.tabula. Piesārņoto un potenciāli piesārņoto skaits Dobeles novadā

Piesārņotās vietas		Potenciāli piesārņotās vietas		Potenciāli nepiesārņotās vietas	
Dobeles pilsēta	1	Dobeles pilsēta	13	Dobeles pilsēta	1
Auru pagasts	1	Annenieku pagasts	2	Bērzes pagasts	1
		Auru pagasts	5		
		Bērzes pagasts	5		
		Bikstu pagasts	5		
		Dobeles pagasts	9		
		Jaunbērzes pagasts	3		
		Krimūnu pagasts	11		
		Naudītes pagasts	7		
		Penkules pagasts	4		
		Zebrenes pagasts	3		

Piemērojot principu „piesārņotājs maksā”, piesārņojuma draudu novēršanā, kā arī piesārņoto vietu teritoriju sakopšanā un sanācijā, ja tas nepieciešams, iesaistāmi piesārņojuma radītāji, teritorijas īpašnieki un/vai apsaimniekotāji atbilstoši integrēto atļauju nosacījumiem.

3.7.2. Rūpnieciskā riska teritorijas

09.08.2011. ar MK rīkojumu Nr.369 „Par Valsts civilās aizsardzības plānu” tika apstiprināts „Valsts civilās aizsardzības plāns”, kurā paredzēti preventīvie, gatavības un seku likvidācijas pasākumi praktiski visiem

¹⁰ LVĢMC datu bāzē „Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas”

Latvijas valstī iespējamiem apdraudējumu veidiem, ietverot kā dabas, tā tehnogēnās katastrofas. Saskaņā ar minēto plānu, Dobeles novadā atrodas 1 valsts nozīmes un 5 reģionālas nozīmes risku radoši objekti, tie ir:

valsts nozīmes:

- AS „BAO” „Gardenes bīstamo atkritumu novietne”;

un reģionālas nozīmes:

- SIA „OKTĀNS” (naftas bāze);
- SIA „TENACHEM” (būvķīmijas ražotājs);
- Annenieku HES;
- Bikstu – Palejas dzirnavu HES;
- Dobeles HES.

SIA “Oktāns” un SIA “Tenachem” ir paaugstinātas bīstamības objekti, kuros ražo, lieto, apsaimnieko vai uzglabā bīstamās vielas, kā arī uz tiem attiecas 01.03.2016. MK noteikumi Nr.131 „Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi”. Savukārt minētās HES kvalificētas kā B drošuma klases hidroelektrostaciju hidrotehniskās būves.

Nacionālas nozīmes paaugstinātas bīstamības transporta riska teritorija Dobeles novada teritorijā ir autoceļš A9 Rīga (Skulte) – Liepāja, stratēģiskās (valsts) nozīmes dzelzceļa līnijas Zilupe – Rēzekne –2 – Krustpils – Jelgava – Tukums 2 – Ventspils, Jelgava – Liepāja un Glūda – Reņģe, naftas un naftas produktu vads Polocka – Ventspils (šķērso Dobeles novada Bērzes un Jaunbērzes pagastus), kā arī gāzes regulēšanas stacijas „Nākotne”, „Dobeļe” un „Dzirkstele”.

Pa autoceļiem, it īpaši valsts galveno autoceļu A9 Rīga (Skulte) – Liepāja, kā arī pa dzelzceļa līnijām (izņemot dzelzceļu līniju Rīga – Reņģe, kas ir slēgta kravu un pasažieru pārvadājumiem) tiek pārvadātas arī bīstamas kravas – auto degviela, gāze, ķīmiskas vielas, u.c., tādējādi pastāv risks transporta avārijām. Notiekot ceļu satiksmes negadījumam, šīs kravas var nokļūt apkārtējā vidē, radot ievērojamu piesārņojumu un akūtus draudus cilvēku veselībai vai pat dzīvībai. Šādā gadījumā ir iespējami arī sprādzieni un ugunsgrēki. Šie riski tieši var skart teritoriju vairāku desmitu metru attālumā no autoceļa, bet netieša izplatība var sasniegt simtiem metru. Avārijas uz autoceļiem un dzelzceļa līnijām var tikt saistītas arī ar lielu cilvēku upuru skaitu.

Novada vides un cilvēku dzīves kvalitāti var apdraudēt arī dažāda veida inženiertehniskās apgādes teritorijas un objekti, tie ir naftas cauruļvads Polocka – Ventspils, 330 kV un 110 kV elektropārvades līnijas, maģistrālais gāzes vads ar regulēšanas stacijām, netamponētie ūdensapgādes urbumi u.tml., kas, galvenokārt, saistās ar avāriju bīstamības risku (ugunsgrēki, augsnes, virszemes ūdeņu un gruntsūdens piesārņojums).

Dobeles novadā esošo hidroelektrostaciju darbības saistīta ar plūdu risku dambja pārrāvuma gadījumā.

Vides piesārņojumu var radīt arī Dobeles novadā esošo uzņēmumu saimnieciskā darbība, tādējādi radot tiešus avāriju draudus, gan iespējamus netiešos ietekmi uz vidi. Piesārņojošās darbības tiek iedalītas A, B un C kategorijās, ņemot vērā piesārņojuma darbību un iedarbību vai to risku, ko rada cilvēku veselībai un videi.

Dobeles novadā darbojas 2 A kategorijas piesārņojošās darbības uzņēmumi un 10 uzņēmumi, kuriem izsniegtas B kategorijas atļaujas piesārņojošai darbībai. SIA „Dobeles ūdens” ir izsniegtas 14 atļaujas pašvaldībā esošajām bioloģiskajām attīrīšanas iekārtām (skatīt 8.tabulu).

8.tabula. A un B kategorijas atļaujas piesārņojošo darbību veikšanai Dobeles novadā¹¹

Nr. p.k.	Darbības nozare	Uzņēmuma/iestādes nosaukums	Darbības veids
A kategorijas piesārņojošā darbība			
1.	Atkritumu saimniecība	VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”	Bīstamo atkritumu poligons „Zebrene”
2.	Lopkopība	SIA „Latvi dan agro”	Cūku nobarošanas komplekss „Ošlejas”
B kategorijas piesārņojošā darbība			
3.	Energētika	SIA „Oktāns”	Naftas bāze, degvielas uzpildes stacija
		SIA „Astarte Nafta”	Degvielas uzpildes stacija

¹¹ www.vpvp.gov.lv

		SIA „Lūcija”	Degvielas uzpildes stacija
		Valsts sociālās aprūpes centrs „ZEMGALE” filiāle „Īle”	Aprūpes centra notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, katlu māja
4.	Metālu ražošana un apstrāde	SIA „EAST METAL”	Metālapstrādes uzņēmums
5.	Ķīmiskā rūpniecība un darbības ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem	SIA „TENACHEM” SIA „Dobele Agra S.I.A.”	Celtniecības ķīmijas materiālu ražotne Graudaugu, pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana
6.	Atkritumu apsaimniekošana	SIA „BIO AURI” SIA „BIO ZIEDI” AS „BAO”	Biogāzes ražotne Biogāzes ražotne Gardenes bīstamo atkritumu novietne
7.	Nolietotais transports un kuģu vraki	SIA „AUTO-CENTRS” SIA „MOST AVTO” Rīgas pilsētas I.Zariņa IU „SIGMA”	Nolietotu transportlīdzekļu apstrādes uzņēmums Nolietoto transportlīdzekļu apstrādes uzņēmums Nolietoto transportlīdzekļu apstrādes uzņēmums
8.	Pārtikas rūpniecība	SIA „Dobeles dzirnavnieks”	Graudu pārstrādes uzņēmums
9.	Citas nozares	SIA „Dobeles ūdens” SIA „Dobeles un apkārtnes slimnīca”	Bikstu, Auru, Gardenes, Dobeles pilsētas, Krimūnu, Akāciju, Aizstrautnieku, Lejasstrazdu, Annenieku, Zebrenes ciemata notekūdeņu bioloģiskās attīrīšanas iekārtas, kā arī NAI „Bērzaine”, „Jaunbērze”, „Penkule” un „Kirpēni” Dobeles pilsētas slimnīca (sadedzināšanas iekārtas)

3.7.3. Ekoloģiskā riska teritorijas

Kā paaugstināta ekoloģiskā riska teritorijas Dobeles novadā minamas šādas teritorijas un objekti:

- 1) Riska ūdensobjekti;
- 2) Paaugstināta applūšanas riska teritorijas;
- 3) Paaugstinātas ugunsbīstamības riska teritorijas.

Dobeles novadā atrodas vairāki riska ūdensobjekti, kuros pastāv risks nesasniegt likumā „Ūdens apsaimniekošanas likums” (2002) noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli paredzētajā termiņā (skatīt 3.2.1.sadaļu „Virszemes ūdeņu kvalitāte”).

Teritorijas, kas atrodas tiešā sezonāli mainīgu ūdenstilpņu un ūdensteču, hidroelektrostaciju un to ūdenskrātuvju tuvumā, ir pakļautas plūdu vai applūšanas riskam. Plūdi var radīt cilvēku upurus, piespiest cilvēkus mainīt dzīvesvietu, nodarīt kaitējumu videi, būtiski apdraudēt ekonomikas attīstību un traucēt saimnieciskajai darbībai.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartēs, atbilstoši LVĢMC datiem, norādītas Dobeles novada applūstošās teritorijas ar varbūtību vismaz 10 gadus. Lielākie applūšanas riski ir Bēzres un Auces upei, kas var radīt draudus upju ielejās esošajām teritorijām. Applūstošās teritorijas ietilpst virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās, un to izmantošanā jāievēro likuma „Aizsargjoslu likums” (1997) 37.pantā noteiktās prasības, kas papildinot šā likuma 35.pantā noteiktos vispārējos aizsargjoslu aprobežojumus, nosaka, ka applūstošajās teritorijās aizliegts veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves, arī aizsargdambjus (izņemot likumā noteiktos izņēmumus).

Kā vēl viena applūšanas riska teritorija minama Vecbēzres polderis. Kādreizējās Bēzres upes gultnes lejastece kalpo par Vecbēzres poldera sūkņu stacijas pievadkanālu. Saskaņā ar Lielupes upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plānu 2016.-2021.gadam (apstiprināta ar 22.12.2015. VARAM rīkojumu Nr.378), plūdu riska samazināšanai vai novēršanai, līdz šim ir veikta Vecbēzres poldera sūkņu stacijas rekonstrukcija.

Kā paaugstinātā ugunsbīstamības riska teritorijas noteikti lielākie mežu masīvi un purvi (īpaši Jaunbēzres, Naudītes un Zebrenes pagastā). Saskaņā ar Valsts civilās aizsardzības plānu Dobeles novadā ir II ugunsbīstamības klases meži, tādēļ, īpaši vasaras sausajā periodā, jāveic nepieciešamie drošības pasākumi un iedzīvotāju informēšanu par iespējamo risku, lai mazinātu riska iespējamību. Ugunsgrēka risku

pašvaldībā var radīt arī kūlas dedzināšana, kas ir viena no Latvijas, t.sk. Dobeles novadā, aktuālām problēmām. Dobeles novadā atrodas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Zemgales reģiona brigādes Dobeles daļa ar tās tuvāko posteni Aucē (Auces novads).

3.8. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokumenta grozījumi netiktu īstenoti

Dobeles novada teritorijas plānojums un tā grozījumi nosaka teritorijas pašreizējo izmantošanu, perspektīvo izmantošanu un izmantošanas kārtību pašvaldībā nākamajiem 12 gadiem, t.i., līdz 2025.gadam, kurā, nosakot teritorijas funkcionālo zonējumu, tiek plānota Dobeles pilsētas, ciemu un lauku teritoriju atļautā izmantošana, sabalansējot dabas, kultūrvēsturiskās vides un sociāli – ekonomiskos apsvērumus.

Ja Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumi, netiktu īstenoti (izstrādāti un apstiprināti), Dobeles novada teritorijas izmantošanu un attīstību reglamentētu spēkā esošais Dobeles novada teritorijas plānojums 2013.-2025.gadam. Jau paša plānošanas dokumenta grozījumu izstrādes laikā, kā arī Vides pārskata projekta sagatavošanas procesā, ir vērtēts spēkā esošais novada teritorijas plānojums, pielāgojot to aktuālākajiem normatīviem aktiem un nosakot atbilstošus risinājumus, kā arī novēršot neprecizitātes, kas novērotas izvērtējot spēkā esošo novada teritorijas plānojumu un detālplānojumus.

Izstrādātais spēkā esošais Dobeles novada teritorijas plānojums izvērtē novada teritorijas attīstības potenciālu un nosaka tā izmantošanai nepieciešamās prasības un ierobežojumus, t.i., nodrošina blīvi apdzīvoto vietu (pilsētas un ciemu) kompaktu attīstību ar atbilstošu inženiertehniskās un satiksmes infrastruktūras nodrošinājumu, daudzveidīgu lauku teritoriju attīstību, sabalansētu ainavas kvalitāti un bioloģisko daudzveidību ar ekonomiskās attīstības interesēm, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, kā arī nosaka īpašas prasības dabas resursu izmantošanai (derīgo izrakteņu ieguves teritoriju, alternatīvās enerģētikas attīstība) un ražošanas teritoriju attīstībai.

Dobeles novada teritorijas plānojums ir viens no novada ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem attiecībā uz teritorijas izmantošanu ar perspektīvu līdz 2025.gadam. Dobeles novada teritorijas plānojuma esamība palīdz pašvaldībai izvērtēt katru attīstības ieceri, attīstītājiem saskaņojot savu darbību ar novada attīstības kopējām interesēm, bet iedzīvotājiem un uzņēmējiem – iegūt informāciju par novada attīstības iespējām un nosacījumiem.

4. VIDES STĀVOKLIS TERITORIJĀS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANA VAR BŪTISKI IETEKMĒT

Pašvaldības teritorijas plānojums un tā grozījumi ir dokuments, kura īstenošana atstāj zināmu ietekmi uz visas teritorijas attīstību, arī uz dabas un vides stāvokli. No teritorijas plānojuma kvalitātes lielā mērā ir atkarīga dabas vides un iedzīvotāju dzīves kvalitāte.

Turpmākajās sadaļās sniegta informācija par teritorijām, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt no vides aizsardzības viedokļa.

4.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību – biotopus, retas un tipiskas dabas ekosistēmas, savdabīgas un tikai Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, tiek veidotas īpaši aizsargājamās teritorijas (ĪADT).

Dobeles novadā atrodas četras īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kuru statuss noteikts saskaņā ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (1993): dabas liegums „Līvberzes liekņa”, dabas liegums „Skujaines un Svētaines ieleja”, dabas liegums „Zebrus un Svētes ezers” un ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Zebrus avoti”. Visas iepriekš minētās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, izņemot pēdējo, ir iekļautas Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) sarakstā, līdz ar to teritorijā esošo dabas vērtību aizsardzību regulē Latvijas Republikas un Eiropas Kopienas likumdošana un citas starptautiskās saistības.

Novadā esošo ĪADT aizsardzību nosaka 16.03.2010. MK noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” vai teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Savukārt viens no pasākumiem kā nodrošināt labvēlīgu aizsardzības stāvokli īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ir dabas aizsardzības plānu izstrāde un to ieviešana, kas ļauj sabalansēt Dobeles novada dabas un ekonomiskās intereses (skatīt 9.tabulu).

9.tabula. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Dobeles novadā¹²

Nr. p.k.	Nosaukums	Teritoriālā vienība Dobeles novadā	Platība, ha	Dibināšanas gads	Teritorijas izmantošanu un aizsardzību regulējošie tiesību akti	Dabas aizsardzības plāns
1.	Dabas liegums „Līvberzes liekņa”*	Jaunberzes pagasts	144	1999.	16.03.2010. MK noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”	Dabas lieguma „Līvberzes liekņa” dabas aizsardzības plāns 2010.-2020.gadam (apstiprināts ar VARAM 07.03.2011. rīkojumu) Nr.135
2.	Dabas liegums „Skujaines un Svētaines ieleja”*	Penkules pagasts	130	2004.	16.03.2010. MK noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”	Dabas lieguma „Skujaines un Svētaines ieleja” dabas aizsardzības plāns 2010.-2020.gadam (apstiprināts ar VARAM 07.03.2011. rīkojumu Nr.135)
3.	Dabas liegums „Zebrus un Svētes ezers”	Zebrenes pagasts, Bikstu pagasts	906	1957.	16.05.2006. MK noteikumi Nr.390 „Dabas lieguma „Zebrus un Svētes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (ar 20.11.2012. grozījumiem Nr.789)	Dabas lieguma „Zebrus un Svētes ezers” dabas aizsardzības plāns 2004.-2014.gadam (apstiprināts ar VIDM ¹³ 18.02.2004. rīkojumu Nr.57)
4.	Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Zebrus avoti”	Bikstu pagasts	3,275	2001.	16.03.2010. MK noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”	Nav Robežu shēma apstiprināta ar 17.04.2001. MK noteikumiem Nr.175 „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem

¹² www.daba.gov.lv un www.varam.gov.lv

¹³ LR Vides ministrija līdz 01.01.2011.

* atrodas vairākos novados

Dobeles novadā esošās īpaši aizsargājamās teritorijas šobrīd nav pakļautas ievērojamai antropogēnai ietekmei. Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izmantošanas veids Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos netiek mainīts un būtiska ietekme nav paredzama arī uz pārējām aizsargājamām dabas teritorijām.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumi neparedz darbības, kas varētu tieši mazināt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju bioloģiskās daudzveidības un ainaviskās vērtības. Tomēr jāņem vērā, ka attīstot teritorijas pie īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, tā jāuztver kā buferzona starp šo un pārējām teritorijām, t.i., jāparedz plānotās darbības sekas, vai tās ietekmēs tieši vai netieši arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.

Dobeles novads ziemeļos robežojas ar vienu no četriem Latvijas nacionālajiem parkiem – Ķemeru nacionālo parku, kur noteikta ainavu aizsardzības zona un nelielā daļā neitrālā zona. Novadu un nacionālo parku teritoriāli nodala valsts galvenais autoceļš A9. Dienvidaustrumos Dobeles novads robežojas ar dabas parku „Tērvete”. Plānošanas dokumenta izstrādes gaitā un pirms katras konkrētās ieceres realizēšanas, jāņem vērā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas tuvums un jāizvērtē iespējamā ietekme uz tām. Abām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām ir izstrādāti dabas aizsardzības plāni, individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Dabas liegums „Līvberzes liekņa” atrodas divos novados, taču tā lielākā daļa atrodas Dobeles novadā (Jaunbērzes pagastā), t.i., 119,4 ha no lieguma kopējās platības, un tikai 24,6 ha atrodas platībā Jelgavas novada Līvberzes pagastā. Dabas liegumā ir viens tiesiskais valdītājs – AS „Latvijas Valsts meži” Zemgales reģions.

Dabas liegums izveidots ar mērķi saglabāt vērtīgus pārmitrus ošu, apšu, un melnalkšņu mežus ar ozolu piejaukumu. Dabas liegumā esošie mežu tipi tiek vērtēti kā reti un aizsargājami visā Eiropas Savienībā. Tajā konstatētas arī 22 Latvijā īpaši aizsargājamās sugas: 3 vaskulāro augu sugas, 1 sūnu suga, 2 ķērpju sugas, 5 zīdītāju sugas, 10 putnu sugas, 1 bezmugurkaulnieku suga, tai skaitā viena ierobežoti izmantojama putnu un viena zīdītāju suga.

Liegums atrodas aptuveni 10 km uz ziemeļaustrumiem no Jaunbērzes pagasta centra un aptuveni 7 km uz ziemeļiem no Līvberzes pagasta centra, meža masīvā, aptuveni 1 km uz dienvidiem no dabas lieguma atrodas intensīvās lauksaimniecības zemes. Uz austrumiem no dabas lieguma atrodas Vecbērzes polderis un 20.gs. 60-tajos gados ierīkotais apvadkanāls, kā rezultātā lieguma apkārtnē un arī liegumā ir izmainīts hidroloģiskais režīms, kas sekmējis pārmitro mežu pārkrūmošanos gan liegumā, gan ārpus tā, un dabisko zālāju aizaugšanu blakus dabas liegumam.

Pašreizējā antropogēnā slodze uz teritoriju ir neliela. 20.gs. teritoriju ietekmēja veiktā meliorācija un polderēšana lielās platībās, taču dabas lieguma teritoriju pozitīvi ir ietekmējis tas, ka nav notikusi nekāda saimnieciskā, tai skaitā mežsaimnieciskā darbība, kopš dabas lieguma nodibināšanas. Tā rezultātā jau ilgāku laika periodu ir notikusi mežaudžu dabiska attīstība. Dabas liegumā dabas tūrisms nenotiek un nav plānots to attīstīt.

Izstrādātajā dabas lieguma „Līvberzes liekņa” dabas aizsardzības plānā 2010.–2020.gadam sniegts priekšlikums paplašināt dabas lieguma teritoriju par 191 ha, iekļaujot tajā blakus esošos pārmitros mežus līdz Vecslampei jeb Mežinieku upītei un līdz Vecbērzei, no kuriem lielākā daļa atbilst Eiropas Padomes Biotopu direktīvas I pielikuma biotopam 91E0* *Aluviāli krastmalu un palieņu meži*. Potenciālajā paplašinājumā atrodas arī mazā ērgļa *Aquila pomarina* mikroliegums un vairāku īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes.

Pašlaik dabas lieguma teritorijā funkcionālās zonas nav noteiktas.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījuma risinājumi paredz saglabāt esošo pašreizējo izmantošanu – Mežu teritorija (M).

Dabas liegums „Skujaines un Svētaines ieleja” atrodas Tērvetes novada Tērvetes un Bukaišu pagastos (120 ha) un Dobeles novada Penkules pagastā (10 ha). Tas ietver aptuveni 3 km garu Skujaines ielejas posmu

Iejus Svētaines ietekas un tam pieguļošo Skuju meža masīva daļu, kā arī ap 1 km garu Svētaines lejteces posmu līdz ietekai Skujainē.

Dabas liegums izveidots, lai nodrošinātu Eiropas Savienībā un Latvijā aizsargājamu mežu, pļavu, atsegumu un avotu biotopu, kā arī pēdējo neregulēto Skujaines un Svētaines ieleju posmu saglabāšanu. Dabas liegums ir dabisko biotopu un savvaļas sugu koncentrācijas vieta reģionā ar intensīvu lauksaimniecību.

Dabas liegumā konstatētas 29 Latvijā īpaši aizsargājamas sugas: 8 vaskulāro augu sugas, 6 zīdītāju sugas, 8 putnu sugas, 6 bezmugurkaulnieku sugas, kā arī viena ierobežoti izmantojama īpaši aizsargājama bezmugurkaulnieku suga.

Lielāko daļu lieguma teritorijas (120 ha jeb 92%) aizņem meža zeme, 5,3 ha jeb 4 % aizņem lauksaimniecībā izmantojamā zeme. Pārējo lieguma platību aizņem ūdeņi (Skujaines, Svētaines, Krievaines upes), krūmāji, viensētas un ceļi. Pēc īpašuma formu sadalījuma, dabas liegumā ietilpstošie īpaši atrodas AS „Latvijas Valsts meži” valdījumā (65 ha), SIA „Skudriņš” īpašumā (25 ha), pašvaldības īpašumā (21 ha) un privāto personu īpašumā (19 ha).

Pašlaik nozīmīga negatīva ietekme uz lieguma teritorijas mežu vērtībām nav konstatēta, taču teritorijas meži ir fragmentēti, jo pirms dabas lieguma izveides šeit bija saimnieciskie meži un tika veiktas kailcirtes. Mizgraužu invāzijas dēļ bija jāveic arī sanitārās cirtes. Liegumā atradās mežacūku piebarošanas vieta, taču kopš 2010.gada oktobra dzīvnieku piebarošana dabas liegumā vairs netiek veikta. Šobrīd ievērojamā bebru darbība, patvaļīgā kritalu izvākšana no dabiskajiem meža biotopiem, kā arī Sosnovska latvāņa potenciālā izplatīšanās dabas liegumā rada draudus dabas lieguma vērtību pastāvēšanai, un tie būtu jānovērš. Ilgtermiņā dabas lieguma dabas vērtības, īpaši upēs dzīvojošās sugas, būs atkarīgas no upju ūdens ekoloģiskās kvalitātes, ko nosaka gan no apkārtējām lauksaimniecības zemēm notekošie virsūdeņi un gruntsūdeņi, gan arī Skujainē ietekošo Klūnu attīrīšanas iekārtu (Tērvetes novada Tērvetes pagastā) notekūdeņu kvalitāte.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā kā prioritāri pasākumi izvirzīti neiejaukšanās mežaudžu dabiskajā attīstībā, bebru aizsprostu, sagāzumu nojaukšana upēs un Sosnovska latvāņa audžu iznīcināšana.

Līdz šim dabas liegumam nav izstrādāts funkcionālais zonējums.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījuma risinājumi paredz saglabāt esošo teritorijas izmantošanu – Lauksaimniecības teritorija (L), Ūdeņu teritorija (Ū) un Mežu teritorija (M).

Dabas liegums „Zebrus un Svētes ezers” atrodas Dobeles novada Bikstu pagastā (640 ha) un Zebrenes pagastā (266 ha), un to veido Zebrus un Svētes ezeri, kurus ieskauj sausieņu un mitrie priežu meži, jaukto koku meži, kā arī nelielas platlapju koku audzes. Zebrus un Svētes ezers aizņem 51% dabas lieguma teritorijas.

Liegums izveidots, lai saglabātu dabas liegumu kā vienotu funkcionējošu ekosistēmu un tās bioloģisko daudzveidību (dabiskos biotopus, retās un aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas). Viens no galvenajiem lieguma „Zebrus un Svētes ezers” dabas vērtības rādītājiem ir šī lieguma Eiropas nozīmes aizsargājami dabīgi eitrofie Zebrus un Svētes ezeri, pārejas purvi un slīkšņas. Caurceļojošās zosveidīgo putnu sugas izmanto ezerus rudens migrāciju laikā. Ievērojama lieguma dabas vērtība ir cilvēka darbības mazskartie dabiskie meža biotopi un purvainie meži.

Galvenie dabas lieguma dabas vērtību ietekmējošie negatīvie faktori ir ezeru līmeņa pazemināšana 1936., 1937.gadā, meliorācija, kūdras ieguve 20.gs. 40-50-tajos gados, nekontrolētā rekreācija 20.gs. 90-tajos gados un zvejas ietekme uz Zebrus un Svētes ezeru, kā arī ezeru līmeņa pazemināšanās mūsdienās, ja tiks izpostīts aizsprosts un bebru veidotais dambis uz Zušupītes.

Ņemot vērā, ka pēdējo gadu laikā iedzīvotāju skaitam ir tendence samazināties gan Bikstu, gan Zebrenes pagastā, dabas aizsardzības plānā norādīts, ka pagasta iedzīvotāju ietekme uz dabas liegumu nav būtiska.

Dabas liegumā atrodas lielpaugurs „Elku kalns”, kas piesaista atpūtniekus, Zebrus ezera austrumu krastā (Bikstu pagastā) atrodas atpūtas vieta, abos ezeros tiek arī intensīvi zvejots, kā arī Zebrus ezers tiek izmantots kā peldēšanas vieta. Minētās rekreācijas iespējas dabas liegumā var tieši vai netieši ietekmēt arī tajā esošās ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību, līdz ar to ir būtiski nodrošināt tās izmantošanai atbilstoši dabas aizsardzības plānam un tiesību aktiem.

Dabas aizsardzības plānā paredzēti negatīvo faktoru novēršanas pasākumi, piemēram, atjaunojot aizsprostu uz Zušupītes, uzturēt Zebrus ezera hidroloģisko režīmu; kontrolēt makšķerēšanu un samazināt zveju Zebrus un Svētes ezerā, uzturēt zivju resursu krājumus Zebrus ezerā; aizsargājot caurceļojošos ūdensputnus, kontrolēt ūdensputnu medības, izveidot sezonas liegumu, kas aizliegtu laivu un cilvēku atrašanos ezerā; iezīmējot sezonas lieguma robežas dabā, izvietot Zebrus ezerā peldošās marķēšanas zīmes; attīstīt organizētu atpūtnieku plūsmu lieguma teritorijā, izveidojot dabas lieguma neitrālo zonu.

Dabas liegumam „Zebrus un Svētes ezers” ir izstrādāti individuālie aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi – MK 16.05.2006. noteikumi Nr.390 “Dabas lieguma “Zebrus un Svētes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (ar 20.11.2012. grozījumiem Nr.789), kuros noteiktas dabas lieguma funkcionālās zonas un aizliegtās darbības dabas liegumā:

- dabas lieguma zona izveidota, lai aizsargātu dabas lieguma īpaši aizsargājamus biotopus un aizsargājamo sugu dzīvotnes;
- regulējamā režīma zona – izveidota aizsargājamo meža biotopu saglabāšanai;
- neitrālā zona, kas izveidota, lai organizētu tūristu un atpūtnieku plūsmu un veicinātu dabas lieguma teritorijas līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību.

Dabas liegumā noteikta arī sezonālā lieguma teritorija Zebrus ezera dienvidu daļā, kur uz laiku no ledus izkušanas līdz 30.jūnijam ir aizliegts atrasties laivām un uzturēties cilvēkiem, izņemot gadījumu, ja tas nepieciešams lieguma uzraudzībai, apsaimniekošanai un zinātnisko pētījumu veikšanai.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu risinājumi paredz saglabāt esošo teritorijas izmantošanu – Lauksaimniecības teritorija (L), Ūdeņu teritorija (Ū) un Mežu teritorija (M).

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Zebrus avoti” atrodas Austrumkursas augstienē, Bikstu pagastā, Zebrus ezera ZA krastā. Dabas piemineklis raksturojas kā ainaviski nozīmīga avotu grupa.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu risinājumi paredz saglabāt esošo izmantošanu – Lauksaimniecības teritorija (L), Ūdeņu teritorija (Ū) un Mežu teritorija (M).

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumi kopumā nodrošina īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību – plānojuma grafiskajā daļā ir attēlotas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, t.sk. dabas lieguma „Zebrus un Svētes ezers” funkcionālais zonējums, atbilstoši MK noteikumos apstiprinātajām robežām.
- Ņemot vērā, ka ne visām ĪADT ir apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, to izmantošana veicama atbilstoši spēkā esošai LR likumdošanai. Savukārt 19.04.2011. MK noteikumi Nr.300 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)” nosaka, ka visas darbības, kas tiks realizētas Natura 2000 tīklā esošā īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, ir pakļautas ietekmes uz Natura 2000 teritorijām ietekmes novērtējuma procedūrai, t.sk. visām Dobeles novadā esošajām.
- TIAN aizliedz veikt derīgo izrakteņu ieguvī, atkritumu glabāšanas un šķirošanas vietas, atkritumu savākšanas un šķirošanas vietas, degvielas uzpildes stacijas, rūpnieciskās ražošanas objektus, minerālmēslu, lauksaimniecības ķīmikāliju, degvielas, eļļošanas materiālu, ķīmisko vielu, kokmateriālu un citu veidu materiālu un vielu glabātavas, kā arī aizliegta daudzstāvu apbūve, energoražošanas objektu uzstādīšana.
- Lai novērstu plānošanas dokumenta īstenošanas negatīvo ietekmi, jāveic esošajos dabas aizsardzības plānos noteiktie aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi.
- Ja tiek apstiprināti īpaši aizsargājamo dabas teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, un to prasības mainīs teritorijas izmantošanas nosacījumus šajā teritorijā, pašvaldībai nepieciešams lemt par nepieciešamību izstrādāt grozījumus Dobeles novada teritorijas plānojumā.
- Jāveicina sabiedrību informējoši pasākumi par antropogēnās darbības ietekmi uz aizsargājamajām dabas teritorijām un objektiem.

4.2. Mikroliegumi

Mikroliegumi ir teritorijas, kas tiek noteiktas tikai īpaši retu sugu un to dzīves vietu (biotopu) aizsardzībai. Līdzīgi kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, mikroliegumos ir aizliegtas vai ierobežotas darbības, kas apdraud retās sugas vai biotopa pastāvēšanu. Mikroliegumi parasti platības ziņā ir mazāki kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (0,1–20 ha, putniem līdz 200 ha).

Mikroliegumu veidošanu nosaka likums „Sugu un biotopu aizsardzības likums” (2000), likums „Meža likums” (2000) un tiem pakārtotie normatīvie akti. Nozīmīgākie no tiem ir 18.12.2012. MK noteikumi Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” un 05.12.2000. MK noteikumi Nr.421 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.

Saskaņā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 8.panta otro daļu, Dobeles novada teritorijā ir izveidoti 46 mikroliegumi (turpmāk - ML): 20 ML meža biotopiem: 9 ML platlapju mežam, 3 ML skuju koku mežam, 2 ML slapjam melnalkšņu mežam, 2 ML citu lapu koku mežam, 1 ML jauktam ozolu, gobu, ošu mežam upju palienēs, 1 ML jauktam platlapju mežam, 1 ML vecam vai dabiskam boreālajam mežam, 1 ML avotainam mežam, un 26 ML putniem: 13 ML melnajam stārķim, 8 ML mazajam ērglim un 5 ML jūras ērglim.

Visi mikroliegumi izveidoti meža zemēs, AS „Latvijas Valsts meži” vai privāto zemju īpašumos. Vislielākās mikroliegumu platības atrodas Zebrenes pagastā – kopumā aizņem 173,6 ha.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartēs attēlotas mikroliegumu teritorijas, taču, lai aizsargātu īpaši aizsargājamās sugu dzīvotnes un biotopus, plānošanas dokumentā netiek norādīts kam (kādam sugai vai biotopam) mikroliegums izveidots.
- Saskaņā ar 18.12.2012. MK noteikumu Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” 34.punktu Dabas aizsardzības pārvalde apkopo un uzkrāj informāciju par mikroliegumiem.

4.3. Aizsargājami koki

Dižkokiem ir ne tikai ainaviska un kultūrvēsturiska vērtība, bet tiem ir liela nozīme arī vispārējā bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā. Tas uztverams kā patstāvīga ekosistēma, un ir dzīves telpa daudzām retām un apdraudētām putnu, zīdītāju, kukaiņu, sēņu sugām un citiem organismiem.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartēs attēlota dižkoku atrašanās vieta.
- TIAN dižkokiem ir noteikta 10 m aizsardzības josla (mērot no vainaga projekcijas ārējās malas), kur nav atļauta apbūve.
- Aizsardzības joslā ir jāievēro saimnieciskās darbības ierobežojumi, kas pasargātu to sakņu sistēmu un nodrošinātu to tālāku eksistenci, savukārt pašvaldībai būtu jāuzstāda atbilstošas informācijas zīmes („ozollapa” – dabas piemineklis), kas informētu par dabas objekta aizsardzības statusu.

4.4. Pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskās un dabas teritorijas

Dobeles novada parki nav iekļauti 20.03.2001. MK noteikumu Nr. 131 „Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem” aizsargājamo dendroloģisko stādījumu sarakstos, bet Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos tiek attēloti Grafiskās daļas kartē kā Vietējas nozīmes kultūrvēsturiski objekti un dabas teritorijas: mežaparks “Ķestermežs”, Penkules skolas apstādījumi, Penkules baznīcas apstādījumi, Penkules kultūras nama apstādījumi, Auru ciema parks, Skolas parks, Audzu muižas parks, parks Lejasstrazdu ciemā, parks Naudītes ciemā pie ūdenskrātuves, Zebrenes ventera parks un izkopta teritorija pie Bērzes upes, funkcionālais zonējums noteikts Dabas un apstādījumu teritorija (DA).

Pašvaldības parki un izkoptās teritorijas raksturojas kā kultūrvēsturiskās ainavas sastāvdaļa, kurai piemīt zinātniska, estētiska vai ekoloģiska vērtība.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartēs attēlotas Vietējas nozīmes kultūrvēsturiski objekti un dabas teritorijas.
- Ieteicams izvērtēt, vai TIAN nebūt jānosaka prasības to aizsardzībai un saglabāšanai.

4.5. Ainaviski vērtīgas teritorijas

Ainavas jēdziens joprojām Latvijā nav skaidri definēts, tas tiek diskutēts no daudziem aspektiem un paliek vairāk kā subjektīvas uztveres fenomēns. Lauku ainavas aizsardzība, veidošana un apsaimniekošana atbilstoši ainavas attīstības mērķiem ir svarīga, lai tiktu saglabātas Latvijai un tās novadiem raksturīgās ainavas, kas veicinātu iedzīvotāju piesaisti laukiem, kā arī tūrisma attīstību. Ainavu plānošanai jāklūst par vienu no galvenajiem instrumentiem teritorijas ainaviskās un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un paaugstināšanā.

Ainavas struktūra būtiski iespaido teritorijas bioloģisko daudzveidību un daudzos gadījumos ainavai vai tās elementiem piemīt liela kultūrvēsturiska vērtība. Ainavu veidošana ir nepārtraukts process, kuram jābalstās uz ilgtspējīgas attīstības principiem, mēģinot savienot ainavu kontrolētu attīstību ar ekonomiskajām un sociālajām izmaiņām, kas parasti izraisa būtiskas ainavu izmaiņas. Kopumā jāņem vērā, ka Dobeles novada pašvaldības interesēs ir saglabāt Latvijai un tās novadiem raksturīgās ainavas, kas veicinātu iedzīvotāju piesaisti laukiem, kā arī tūrisma attīstību.

Pēc ainavu rajonēšanas shēmas (K. Ramans, 1994), Dobeles novads atrodas Austrumkursas ainavzemes Austrumkursas (Lielauces – Zantes) paugurainē, Augšabavas – Vašlejas ārainē un Rietumzemgales ainavzemes (Zemgales līdzenums) Rietumzemgales (Džūkstes – Tērvetes) āru viļņainē, savukārt saskaņā ar Latvijas ainavu karti (O.Nikodemus), novada teritorijā izdalīti 5 ainavu tipi: līdzenumu ainavas, viļņota reljefa ainavas, mozaīkveida ainavas, unikālas ainavas un uzbanizēta ainava (Dobeles pilsēta).

Ņemot vērā, ka Dobeles novada lielākā daļa atrodas Zemgales līdzenumā, pašvaldībai ir izteikta priekšrocība zemkopības attīstībai, lielākā daļa lauksaimniecības zemju ir apstrādātas. Tas ir viens no faktoriem, kas neveicina kopējo novada ainavas degradāciju, tajā pat laikā lielas vienlaidus lauksaimniecības platības var degradēt to daudzveidību. Līdz ar to, ar teritorijas plānojuma palīdzību ir jānovērš ainavas degradāciju iespējas un jāparedz saglabāt tradicionālo mozaīkveida ainavu.

Lai to novērstu, jebkurš lauksaimniecības attīstības priekšlikums, lauksaimniecības zemju apmežošana vai mežu transformācija ir jāizsver plānošanas dokumenta īstenošanas periodā. Novada telpiskajā plānotajā attīstībā viens no nosacījumiem ainavas saglabāšanā ir arī degradēto un pamesto ražošanas un lauksaimniecības būvju apzināšana un uzņēmēju iesaistīšana teritoriju sakopšanā un sanācijā.

Jāatzīmē, ka līdz šim Dobeles novadā nav veikta pilnīga ainavu inventarizācija, tādēļ ir problemātiski plānot efektīvu ainavu apsaimniekošanu.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes ietvaros ir izdalītas 4 ainaviski vērtīgas teritorijas: Sesavas upes ielejas ainava, Silkalnu – Krievkalnu ainava, Pokaiņu ainava, Gauratas ezera, Lāču dīķa un tiem piegulošo teritoriju ainava, kurām piemīt estētiskā un ekoloģiskā vērtība.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartēs ainaviski vērtīgās teritorijas attēlotas kā teritorijas ar īpašiem noteikumiem (TIN), bet TIAN noteiktas vispārīgās prasības to aizsardzībai.
- Pozitīvi vērtējams, ka Dobeles novada pašvaldība risina jautājumus par ainavu aizsardzību un pārvaldību, nosakot prasību, ka pašvaldība var izvirzīt prasību izstrādāt ainavu lokālo plānojumu vai detālpilānojumu – vēja elektrostaciju izvietojumam, biogāzu ražotņu celtniecībai u.c. veida enerģijas ražotņu, kas maina vides kvalitāti, izvietojumam.

- Perspektīvā ieteicams veikt Dobeles novada ainavu inventarizāciju un izstrādāt Ainavu plānu, sniedzot rekomendācijas to veidošanai un aizsardzībai.

4.6. Kultūrvēsturisko pieminekļu teritorijas

Kopumā Dobeles novadā atrodas 109 valsts aizsardzībā esoši kultūras pieminekļi (apstiprināti ar 29.10.1998. LR Kultūras ministrijas rīkojumu Nr.128). Starp tiem ir gan mākslas, gan arhitektūras, arheoloģijas pieminekļi, gan pilsētībūvnieciskie pieminekļi. Dobeles novada kultūrvēsturiskā mantojuma sarakstu skatīt Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu sējuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi 6.pielikumā „Valsts aizsargājami kultūras pieminekļi, aizsargjoslas (aizsardzības zonas)”.

Individuālā aizsargjosla (aizsardzības zona) noteikta vēsturiskai notikuma vietai – Latvijas Atbrīvošanas kara kaujas piemiņas vieta pie Batariem (Jaunbērzes pagastā), uzsākts izstrādāt individuālās aizsardzības zonas projekts arhitektūras piemineklim - Vecapguldes muižas apbūve (Naudītes pagastā). Individuālo aizsargjoslu noteikšana kultūrvēsturiskajiem pieminekļiem nodrošinātu gan kultūras pieminekļa aizsardzības intereses, gan īpašuma tiesību izmantošanas intereses.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartēs attēlotas aizsargjoslas (aizsardzības zonas) ap kultūras pieminekļiem – 100 m Dobeles pilsētas teritorijā un 500 m lauku teritorijā.
- TIAN nosaka šādas prasības kultūrvēsturisko pieminekļu aizsardzībai:
 - TIAN noteiktas vispārīgās prasības kultūras pieminekļu aizsardzībai atbilstoši spēkā esošai likumdošanai, papildus nosakot apsaimniekošanas noteikumus Dobeles pilsētas vēsturiskajam centram;
 - kultūras pieminekļu teritorijās nav atļauta tāda saimnieciskā darbība, kas var iznīcināt kultūras pieminekli vai mazināt kultūras pieminekļa un kultūrvēsturiskās ainavas vērtību;
 - teritorijās ap kultūras pieminekļiem nav atļauta apmežošana.
- Pašvaldībai ieteicams izvērtēt arī tos kultūrvēsturiskos pieminekļus, kuriem nav piešķirts valsts aizsardzības statuss, bet ir svarīga nozīme novada mērogā, tādējādi vēršot uzmanību uz to kultūrvēsturisko nozīmi. Dobeles novada teritorijas plānojumā šiem pieminekļiem būtu nosakāmas prasības to saglabāšanai un aizsardzībai, bet nenosakot aizsargjoslas (aizsardzības zonas).
- Pirms celtniecības, meliorācijas, ceļu būves, derīgo izrakteņu ieguves un citu saimniecisko darbu uzsākšanas šo darbu veicējam jānodrošina kultūras vērtību apzināšana paredzamo darbu zonā.

4.7. Lauku un mežu teritorijas

Lauksaimniecības zemes sastāda ~58,6%% jeb 52009 ha no kopējās Dobeles novada teritorijas. Lauksaimniecība ir viena no galvenajām ekonomiskās attīstības pamatnozārēm Dobeles novadā. Visliekālais lauksaimniecības zemju īpatsvars ir Krimūnu un Bērzes pagastā (~80%), Dobeles un Penkules pagastā (~75%), bet viszemākais ir Zebrenes pagastā.

Dobeles novadā lielākā daļa lauksaimniecībā izmantojamo zemju augsnes raksturojas ar augstu auglības pakāpi, kas ir pamats lauksaimniecības nozares stabilitātei un attīstībai, un labu ražu iegūšanai. Liela daļa novada lauksaimniecības zemju atbilst nacionālās nozīmes augstvērtīgās lauksaimniecības teritorijas statusam, kuru izmantošanu nosaka 28.05.2013. MK noteikumi Nr.291 „Noteikumi par nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorijām”. Tās ir teritorijas, kur nogabala zemes kvalitātes novērtējums nav zemāks par 60 ballēm un nogabala platība nav mazāka par 50 ha.

Visaugstākā zemes auglība ir Krimūnu, Penkules, daļēji arī Auru, Bērzes, Jaunbērzes un Dobeles pagastā (50–70 balles), bet pārējos pagastos ir mazāk auglīgas zemes (35–50 balles), kas veicinājis ainaviski vērtīgo mežu teritoriju, bioloģiskās daudzveidības un ainavu saglabāšanos. Kopumā lauksaimniecības zemes resursi novadā ir īpaši vērtīgi un zemes īpašnieki un nomnieki nedrīkst pieļaut augsnes auglības samazināšanos.

Ņemot vērā, ka lauksaimnieciskajā ražošanā tiek ieviestas intensīvās saimniekošanas metodes, pastāv draudi ūdens un augsnes kvalitātei. Šī iemesla rezultātā Latvijā ir noteiktas atsevišķas paaugstinātam riskam

pakļautas zonas, tai skaitā visa Dobeles novada teritorija, – īpaši jutīgas teritorijas, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem.

Lauksaimniecībā izmantojamo zemju neizmantošanas rezultātā, notiek lauku ainavas un lauksaimniecībā izmantojamo zemju degradācija, vienus biotopus un populācijas nomaina citi. Dobeles novada teritorijas plānojums atļauj lauksaimniecības zemju transformāciju citos zemes izmantošanas veidos normatīvo aktu noteiktajā kārtībā, izņemot nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijas. Pirms plānotās darbības, transformācija primāri būtu veicama dabiski aizaugušās vai pārpurvojušās lauksaimniecības zemes, vai kas novietojuma un konfigurācijas dēļ nav piemērotas izmantošanai lauksaimniecībā.

Dobeles novada Jaunbērzes pagastā atrodas neliela daļa Vecbērzes poldera, kas ir nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorija. Lai novērtētu meliorācijas sistēmu stāvokli, nepieciešams veikt meliorācijas sistēmu inventarizāciju.

Dobeles novadā bez tradicionālās zemkopības, viena no pamatnozārēm ir arī lopkopība. Lopkopības nozare nereti saistās ar pastiprinātu vides piesārņojumu – tiek saražots liels daudzums augstas koncentrācijas atkritumu, ūdensobjekti ir pakļauti riskam gadījumos, ja šie atkritumi netiek pienācīgi apstrādāti. Rodas arī atmosfēru piesārņojošas gāzes. Lielajās fermās dzīvnieku daudzums rada nevēlamas smakas, ko veido kūsmēsļu apsaimniekošana un uzglabāšana kompleksa teritorijā, kā arī to izvešana un iestrāde lauksaimniecībā izmantojamās zemēs.

Dobeles novadā šobrīd atrodas viens cūku komplekss, kuram izsniegta A kategorijas atļauja piesārņojošai darbībai – komplekss „Ošlejas” Jaunbērzes pagastā (SIA „Latvi dan agro”).

Izvērtējot Dobeles novada teritorijas plānojumu, jāsecina, ka vislielākā ietekme ir prognozējama tieši uz lauku teritorijām, kur saskaņā ar Dobeles novada teritorijas plānojumu ir atļauta daudzfunkcionāla izmantošana: lauksaimnieciskās un rūpnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve, derīgo izrakteņu ieguve, tūrisma infrastruktūras attīstība u.c., kas var atstāt ietekmi uz vidi – palielināsies atkritumu daudzums, būs jauni notekūdeņu un/vai gaisa piesārņojuma rašanās avoti, tiks bojāta zemsedze, radīsies jauni trokšņa avoti u.tml. Tomēr, ja tiks ievērotas spēkā esošajā likumdošanā un Dobeles novada teritorijas plānojuma TIAN noteiktās prasības, minētās darbības neatstās būtiski ietekmi uz Dobeles novada vides kvalitāti.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos noteikts funkcionālais zonējums Lauksaimniecības teritorija (L), t.sk. Grafiskās daļas kartēs attēlojot nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijas (TIN12) un vietējas nozīmes lauksaimniecības teritorijas (TIN6).
- TIAN nosaka šādas minimālas jaunveidojamās zemes platības lauku teritorijās, nepieļaujot šo teritoriju sadalīšanu sīkākās apbūvei paredzētās vienībās, kā tas ir noteikts pilsētā un ciemu teritorijās:
 - ārpus apdzīvoto vietu robežām lauku zemēs – 2 ha;
 - nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijās – 10 ha;
 - vietējas nozīmes lauksaimniecības teritorijās – 5 ha.

Meži aizņem aptuveni ~29,2% no kopējās Dobeles novada platības, kas ir mazāks rādītājs nekā vidēji Latvijā (~45%). Lielākie mežu masīvi ir Jaunbērzes, Zebrenes, Bikstu, Naudītes un Auru pagastā, savukārt vismazāk mežu zemju ir Bērzes, Krimūnu un Penkules pagastā, kur lauku teritorijā starp lauksaimniecībā izmantojamām zemēm ir sastopami mazāki mežu puduri. Tā kā mežu Dobeles novadā ir proporcionāli mazāk nekā lauksaimniecības zemju, mežsaimniecības nozare pašvaldībā nav attīstīta. Meža sastāvu, pēc to dominējošām sugām, galvenokārt, veido bērzi (33,6%), egles (20,1%) un priedes (25,4%).

Mežiem, līdztekus ainavu veidošanas un koksnes ieguves funkcijām, ir liela nozīme arī ekoloģijā, erozijas samazināšanā, rekreācijā un gaisa attīrīšanā. Tie ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas priekšnoteikums, pamats aizsargājamo teritoriju sistēmai, kā arī piesārņojuma negatīvās ietekmes uz ūdenstilpnēm un ūdenstecēm samazinātāji.

Dobeles novada teritorijā esošie mežu masīvi veido nozīmīgu ainavas sastāvdaļu – novada paugurainajā daļā kā telpiskās struktūras vertikālais elements, pastiprinot pauguru vertikālās dimensijas izteiksmību, un

novada līdzenajā daļā – kā mozaīkveida ainavas elements. Veidojot vējlauzes, mežu masīvi pilda arī papildus lomu kā aizsargbarjera, aizkavējot spēcīgo valdošo rietumu/ziemeļrietumu vēju ietekmi.

Meža apsaimniekošanas funkciju izpildi realizē AS „Latvijas Valsts meži” Zemgales reģions, tās Dobeles meža iecirknis. Valsts meža zemes pašvaldībā kopumā aizņem 18 382 ha lielu platību. Zemgales mežsaimniecības teritorijā tiek apsaimniekotas arī četras derīgo izrakteņu ieguves atradņu teritorijas. Saskaņā ar AS „Latvijas Valsts meži” Zemgales reģiona „Meža apsaimniekošanas plāna publisko daļu 2015.-2019.gadam”, jaunu derīgo izrakteņu atradņu izstrāde nav plānota.

Dobeles novads atrodas Valsts meža dienesta Zemgales virsmežniecības uzraudzībā, kas atbild par vienotu meža politikas realizāciju visos Latvijas mežos, uzrauga normatīvo aktu ievērošanu, realizē atbalsta programmas ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai atbilstoši likumam „Meža likums” (2000). Mežsaimniecisko darbību īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka to vispārējie normatīvie akti un dabas aizsardzības plānā noteiktie teritorijas apsaimniekošanas pasākumi.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos noteikts funkcionālais zonējums Mežu teritorija (M).
- Minimālā jaunveidojamā zemes platība Mežu teritorijās ir 2 ha.
- Dobeles novada teritorijas plānojuma Grafiskajā daļā attēlota meža aizsargjosla ap Dobeles pilsētu, kuras mērķis ir nodrošināt Dobeles pilsētas iedzīvotājiem atpūtai un veselības uzlabošanai nepieciešamos apstākļus, kā arī lai samazinātu vai kompensētu negatīvo ietekmi uz vidi. Aprobežojumus mežu aizsargjoslā ap pilsētu regulē likums „Aizsargjoslu likums” (1997).
- Dobeles novadā tiek atļauta meža teritoriju atmežošana citos izmantošanas veidos atbilstoši spēkā esošajai likumdošanai un normatīvajiem aktiem, tomēr pašvaldībai katrā gadījumā būtu jāizvērtē atmežošanas pamatojamība un ieteicams neparedzēt meža zemju atmežošanu citos izmantošanas veidos (īpaši apbūves mērķiem) tajās vietās, kas kalpo sabiedrības vajadzībām un vides aizsardzības mērķiem.

4.8. Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas

Dobeles novada teritorijā derīgie izrakteņi ir sastopami dažāda vecuma un dziļuma iežos – gan pamatklintājā, gan pamatiežos, gan arī kvartāra nogulumos. Nozīmīgākie un biežāk izmantotie derīgie izrakteņi atrodas tuvāk zemes virspusei. Novadā ir sastopami tādi nozīmīgi derīgie izrakteņi kā grants, smilts, māls, kūdra, kā arī sapropelis, taču kopumā novadā ir salīdzinoši maz derīgo izrakteņu.

Atbilstoši 08.05.2012. noteikumiem Nr.321 „Noteikumi par valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnēm”, Dobeles novadā neatrodas valsts derīgo izrakteņu atradnes, taču atrodas valsts nozīmes zemes dziļu nogabals „Dobeles struktūra”, kura izmantošanu nosaka 07.07.2008. MK noteikumi Nr.524 „Valsts nozīmes zemes dziļu nogabala „Dobeles struktūra” izmantošanas noteikumi”. Tā platība ir 99,2 km².

Dobeles novada teritorijā apzinātas būvmateriālu (smilts, smilts–grants, māls, sapropelis), kūdras un saldūdens atradnes, bet derīgo izrakteņu ieguvei tiek izmantotas tikai dažas no tām. Kopumā LVĢMC datu bāzē ir iekļautas 44 būvmateriālu izejvielu atradnes, 121 kūdras atradne un 6 saldūdens atradnes. Neviena derīgo izrakteņu atradne nav apzināta Jaunbērzes pagastā.

Smilts un grants ir vispieprasītākie un visvairāk izmantotie derīgie izrakteņi. Dobeles novadā vislielākā ir Silkalnu smilts-grants atradne, kurā notiek derīgo izrakteņu ieguve, bet otra lielākā ir Krievukalna atradne (netiek izmantota).

Visvairāk māla atradņu un prognozējamo laukumu atrodas Zebrenes pagastā, taču vislielākā atrodas Krimūnu pagastā – Straumēnu atradne (P krājumu apjoms 24 milj.m³). Neskatoties uz to, ka atradnē ir liels krājumu apjoms, māla ieguve tajā nav lietderīga, jo teritorijā uz karbonātisko mālu cilmieža izveidojušās lauksaimniecībā nozīmīgās – auglīgās karbonātiskās augsnes. Lielākā un perspektīvākā ir Zebrenes māla atradne (P krājumu apjoms ir 8,74 milj.m³), Lielkrievaiņu (P krājumu apjoms 12 milj.m³) un Līvberzes atradne (P krājumu apjoms 100 milj.m³) Bērzes pagastā, Gardenes atradne (P krājumu apjoms 0,7 milj.m³) Penkules pagastā, taču neviena no tām netiek izmantota.

Kūdras atradņu izvietojums Dobeles novadā ir nevienmērīgs. Visvairāk kūdras atradņu ir Zebrenes pagastā (49 atradnes), bagāts ir arī Naudītes pagasts (25 atradnes), Annenieku pagasts (18 atradnes), Bikstu pagasts (12 atradnes) un Auru pagasts (11 atradnes). Pa divām atrodas Dobeles un Penkules pagastā, bet pa vienai – Bērzes un Jaunbērzes pagastā.

Neskatoties uz samērā lielo kūdras atradņu skaitu, novadā kūdras ieguve tiek veikta tikai vienā atradnē – Jaunbērzes pagastā Drabiņu purvā. Novada lielākā kūdras atradne ir „Zebrus – Elku” Zebrenes pagastā, tomēr tā nav izmantojama rūpnieciskajai izstrādei, jo atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā – dabas liegumā „Zebrus un Svētes ezers”. Kā viena no perspektīvajām kūdras ieguves teritorijām atzīmējama atradne „Ūsiņi” Naudītes pagastā (platība 118 ha).

Dobeles novadā atrodas šādas saldūdens pazemes atradnes:

- Spodrības iela – SIA „Tenax” ūdensapgādei (darbojošs);
- Bērze (Dobelē starp Zemgales un Skolas ielām) – Dobeles pilsētas centralizētajai ūdensapgādei un dzeramā ūdens ražošanai (atrodas divas atrodas, vienu no tām neizmanto);
- Kombināts (Dobelē starp Kr.Barona ielas turpinājumu aiz pilsētas robežas Krimūnu pagastā un dzelzceļa līniju Dobele – Jelgava) – Dobeles pilsētas centralizētajai ūdensapgādei un dzeramā ūdens ražošanai (darbojošs);
- Gardene – Gardenes ciema centralizētajai ūdensapgādei un dzeramā ūdens ražošanai (darbojošs).

Dobeles novada teritorijā veikta arī sapropeļa iegulu apzināšana, taču detalizēti pētījumi nav veikti. Kopumā apsekoti 3 ezeri – Zebrenes pagastā Zebrus ezers (krājumi 5702,9 tūkst.m³) un Lielais Vipēdis (krājumi 1096 tūkst.m³) un Naudītes pagastā – Apguldes ezers (krājumi 774 tūkst.m³).

Karjeru izstrāde un derīgo izrakteņu ieguve, ja tā tiek plānota zem gruntsūdens līmeņa, var izraisīt gruntsūdens plūsmas režīma izmaiņas, kas, savukārt, var radīt neērtības iedzīvotājiem. Gadījumā, ja derīgo izrakteņu ieguve plānota īpaši aizsargājamās dabas teritorijās vai to tuvumā, gruntsūdens līmeņa pazemināšanās var ietekmēt arī tur esošo biotopu dzīves apstākļus. Derīgo izrakteņu ieguve saistīta ar ainavas izmaiņām. Visas minētās ietekmes izvērtējamas pirms plānotās derīgo izrakteņu ieguves.

Risinājumi un ieteikumi:

- Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartēs netiek attēlotas derīgo izrakteņu ieguves teritorijas.
- Plānošanas dokuments pieļauj derīgos izrakteņus iegūt mežu, lauku un ūdens teritorijās ar nosacījumu, ja tas nav pretrunā ar dabas aizsardzības un citu normatīvo aktu prasībām un rūpniecības apbūves teritorijā, izņemot Dobeles pilsētas un ciemu teritoriju robežās.
- TIAN noteiktas prasības derīgo izrakteņu ieguvei.
- Lai mazinātu karjeru izstrādes darbības negatīvo ietekmi uz ainavas estētisko vērtību pašvaldībā, Dobeles novada teritorijas plānojuma TIAN noteikti ierobežojumi attiecībā uz ainaviski vērtīgajām teritorijām, kur derīgo izrakteņu ieguve ir aizliegta.
- Papildus spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, vēlams pieprasīt derīgo izrakteņu ieguves ierosinātajam sniegt detalizētu aprakstu par iespējamo ietekmi uz sabiedrību (apkārtējiem iedzīvotājiem), kā arī izstrādāt transporta un energoapgādes shēmu, lai novērstu iespējamo negatīvo ietekmi uz apdzīvotām vietām. Īpaša uzmanība jāpievērš pasākumiem, kas ierobežo trokšņa un putekļu izplatību dzīvojamā māju tuvumā.

4.9. Apdzīvojuma struktūra

Izvērtējot pašvaldības līdzšinējo attīstību un ņemot vērā likumu „Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums” (2008), rasts risinājums apdzīvojuma attīstībai Dobeles novada teritorijā. Dobeles novada apdzīvojuma struktūru veido Dobeles pilsēta un, kā turpmākie novada attīstības centri un reizē arī apdzīvotās vietas ar ciema statusu, 21 apdzīvota vieta – Aizstrautnieki, Akācijas, Annenieki, Apgule, Auri, Bērze, Biksti, Ceriņi, Gardene, Jaunbērze, Kaķenieki, Ķirpēni, Krimūnas, Lejasstrazdi, Lielbērze, Liepziedi, Miltiņi, Naudīte, Penkule, Šķibe un Zebrene.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes laikā ir pārskatītas un noteiktas precīzas atsevišķu ciemu robežas, tās, galvenokārt, precizējot pa nekustamo īpašumu robežām. Detalizētu aprakstu skatīt teritorijas plānojuma grozījumu sējumā Paskaidrojuma raksts. Teritorijas plānojuma grozījumu risinājumu apraksts.

Vērtējot novada attīstības centru attīstības virzienus, kopumā pozitīvi vērtējams, ka pašvaldība neatbalsta jaunu apbūves koncentrāciju ārpus esošajiem blīvi apdzīvotajiem ciemiem.

Šāds plānošanas dokumentā izvēlētais princips sekmēs ne tikai lielāku iespēju nodrošināt pieejamu un kvalitatīvu inženierapgādi pilsētā un ciemos (centralizēta ūdensapgāde, kanalizācija sistēmas, atkritumu savākšana), bet arī kopumā stiprinās novada esošos attīstības centrus. Sakārtota ūdenssaimniecība paaugstinās gan iedzīvotāju dzīves kvalitāti, gan veicinās vispārējo vides stāvokļa paaugstināšanos pašvaldībā. Tomēr līdz pilnīgai infrastruktūras attīstībai, ietverot sevī piemērotus centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas risinājumus, pastāv ūdensobjektu piesārņošanas un eitrofikācijas draudi.

Dobeles novada teritorijas plānojuma tiešā ietekme uz vidi visvairāk saistīta ar zemes izmantošanas veidu maiņu un, pirmkārt, jau ar apbūves teritoriju paplašināšanu un attīstīšanu. Īpaši tas attiecināms uz teritorijām, kur pašreizējā situācijā dominē lauku zeme jeb meža zeme, bet perspektīvā plānots attīstīt apbūvi.

Rūpnieciskā ražošana galvenokārt ir koncentrēta Dobeles pilsētā, savukārt lauksaimnieciskā ražošana – lauku teritorijā. Vēsturiski Dobelē veidojušās vairākas rūpnieciskās zonas, kurās joprojām notiek saimnieciskā darbība un tur atrodas lielākie novada uzņēmumi. Lielie uzņēmumi pārsvarā izvietoti ražošanas zonā, netraucējot dzīvojamo zonu.

Salīdzinot ar spēkā esošo Dobeles novada teritorijas plānojumu, jaunas lielas rūpnieciskās apbūves teritorijas Dobeles novada teritorijas plānojumā netiek plānotas.

Dobeles novadā viena no galvenajām uzņēmējdarbības jomām ir lauksaimniecība. Izstrādātais Dobeles novada teritorijas plānojums jaunu fermu (kūšu) un lielfermu būvniecību atļauj izvietot lauku, ražošanas un tehniskās apbūves teritorijās ārpus ciemiem, ja tiek nodrošinātas veterinārās, higiēniskās, dzīvnieku labturības un vides aizsardzības prasības, un tiek veikti pasākumi aizsardzībai pret troksni, smakām un neestētiskiem skatiem. Ņemot vērā, ka vislielāko ietekmi, ko iedzīvotāji izjūt no šādas darbības (jo īpaši tas saistāms ar cūkkopības kompleksiem), plānošanas dokumentā noteikti minimālie attālumi, kuri jāievēro attiecībā uz Dobeles pilsētas un ciemu teritorijām.

Turpmākajā teritorijas plānojuma realizācijas procesā, saskaņojot saimnieciskās darbības un dabas mijiedarbību, veicot paredzēto apbūvi, tā jāsaista ar likumdošanā un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām par dabas vērtību saglabāšanu un aizsardzību.

Kopumā atzīmējams, ka visi būvniecības darbi var radīt īslaicīgu vides piesārņojumu (gaisa piesārņojums ar putekļiem un troksnis), savukārt, uzsākot jebkādu saimniecisku darbību un uzsākot jaunu būvniecību, ir jāparedz pasākumi visa veida potenciālā piesārņojuma novēršanai, vides atveseļošanai, ieskaitot pasākumus ainavas degradācijas novēršanai.

4.10. Alternatīvo enerģiju attīstības teritorijas

Vēja enerģija ir viena no nozīmīgākajiem atjaunojamiem energoresursiem Latvijā. Dažāda līmeņa plānošanas dokumentos atjaunojamo energoresursu attīstības veicināšana ir minēta kā viena no prioritātēm pašvaldību attīstības plānošanā.

Dobeles novada teritorijas plānojums atļauj uzstādīt vēja elektrostacijas, izņemot Dobeles novada teritorijas plānojumā noteiktajās novada nozīmes ainavu un rekreācijas teritorijās (TIN5).

Vēja elektrostacijas atļauts uzstādīt tikai saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, tai skaitā ņemot vērā likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, 25.01.2011. MK noteikumiem Nr.83 „Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi”, 17.02.2004. MK noteikumiem Nr.91 „Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums”, kā arī likumam „Aizsargjoslu likums”. Savukārt likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikums nosaka darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums. Tāds ir

nepieciešams vēja elektrostaciju būvniecībai, ja būves augstums pārsniedz 20 metrus.

Pirms vēja elektrostaciju uzstādīšanas svarīgi ir iegūt pilnvērtīgu informāciju par to ietekmi uz vidi, piemēram, ietekmi uz putnu populācijām (migrēšanu, barošanu, vairošanu), ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un Natura 2000 teritorijām, trokšņa un vibrācijas ietekmi, ietekmi uz ainavu, ietekme no mirgošanas un atstarošanās, ietekmi uz kultūras mantojumu u.c.

Pareiza vietas izvēle ir viens no svarīgākajiem veidiem, lai samazinātu vēja parku negatīvo ietekmi uz vidi. 2010.gadā Eiropas Komisija apstiprināja vadlīnijas vēja enerģētikas attīstībai saskaņā ar ES dabas aizsardzības likumdošanu, bet 2011.gadā SIA „Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” pēc LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pasūtījuma izstrādāja „Vadlīnijas vēja elektrostaciju ietekmes uz vidi novērtējumam un rekomendācijas prasībām vēja elektrostaciju būvniecībai”, kas ņemamas vērā attīstot vēja enerģijas ieguvu Latvijā. Vadlīnijas ir paredzētas gan vides politikas veidotājiem un īstenotājiem, gan arī atsevišķu ar vēja enerģijas izmantošanu saistīto projektu attīstītājiem. Tās ietver ieteikumus nozīmīgāko ietekmju identificēšanai un ietekmes būtiskuma noteikšanai, veicot ietekmes sākotnējo izvērtējumu, kā arī rekomendācijas vēja elektrostaciju ietekmes uz cilvēku un vidi novērtēšanai, mērīšanai un modelēšanai Latvijā.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos noteiktas šādas prasības vēja elektrostaciju būvniecībai un Paskaidrojuma raksts. Teritorijas plānojuma grozījumu risinājumu apraksts papildināts ar attēlu par potenciālo vēja elektrostaciju izvietojumu iespējamību:

- vēja elektrostacijas ar maksimālo jaudu līdz 5 kW atļauts izvietot lauku, mežu, savrupmāju apbūves, ražošanas apbūves un tehniskās apbūves teritorijās, bet publiskās apbūves un jauktas centra apbūves teritorijās tikai pēc būvniecības ieceres un būvniecības meta, kurš iekļaujas apkārtējā ainavā, rakstiskas saskaņošanas pašvaldībā;
- vēja elektrostacijas ar maksimālo jaudu no 6 kW līdz 10 kW atļauts izvietot lauku, mežu, ražošanas apbūves un tehniskās apbūves teritorijās ārpus pilsētas un ciemu robežām;
- vēja elektrostacijas ar maksimālo jaudu lielāku par 10 kW atļauts izvietot minētajās teritorijās tikai tad, ja tas akceptēts detālplānojumā;
- vēja elektrostaciju parku būvniecība atļauta tikai pēc rakstiska saskaņojuma saņemšanas Pašvaldībā par būvniecības laikā izmantojamo satiksmes infrastruktūru, tās ekspluatācijas noteikumiem, nepieciešamajiem sagatavošanas darbiem pirms ekspluatācijas. Papildus jāiesniedz satiksmes organizācijas un materiālu transportēšanas ceļu apraksts, kur skaidri jānorāda plānoto būvdarbu, materiālu un izmantojamo ceļu posmi un to izmantošanas laiki. Pēc saskaņojuma saņemšanas jānoslēdz vienošanās par infrastruktūras izmantošanu un sakārtošanu pēc tās izmantošanas.

Biomases enerģija. Biomasa ir organiskas izcelsmes resurss, kura enerģija ķīmiskās pārveides rezultātā tiek pārvērsta siltuma, mehāniskajā un elektriskajā enerģijā. Biomasa tiek izmantota siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanai koģenerācijas ciklā, tikai siltumenerģijas ražošanai un biodīzeļa ražošanai.

Dobeles novadā darbojas vairākas koģenerācijas stacijas, gan siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanai, gan biogāzes ražotnes. Dobeles novada teritorijas plānojums atļauj arī jaunu koģenerācijas staciju būvniecību.

Koģenerācija siltumenerģijas ražošanai ir uzskatāms par efektīvāku un videi draudzīgāku procesu salīdzinājumā ar enerģijas ražošanu atsevišķos procesos – katlu mājā un kondensācijas stacijā, savukārt biogāzes ražotņu darbība nereti saistās ar iespējamo vides piesārņojumu, lai arī to darbībai ir arī pozitīvie aspekti, piemēram, ūdens kvalitātes uzlabošanās, samazinoties slāpekļa un fosfora koncentrācijai, ja biogāzes ražotnēs izmanto lielo fermu atkritumus (putnu un dzīvnieku mēslus). Tajā pat laikā, intensīva enerģētisko augu kultūru audzēšana lielos apjomos var radīt minēto vielu slāpekļa un fosfora koncentrācijas palielināšanos ūdeņos. Jāatzīmē, ka Dobeles novads ir viena no pašvaldībām kas īpaši jutīga teritorija pret slāpekļa piesārņojumu. Lai mazinātu iespējamo ietekmi uz vidi, Dobeles novada teritorijas plānojumā noteiktas šādas prasības koģenerāciju izbūvei:

- koģenerācijas stacijas atļauts izvietot rūpniecības apbūves, tehniskās apbūves un lauku teritorijās;
- savrupmāju, mazstāvu un daudzstāvu apbūves teritorijās atļauts izvietot tikai dabas gāzes koģenerācijas stacijas ar maksimālo jaudu līdz 2 MW;

- biogāzes koģenerācijas stacijas nav atļauts izvietot Dobeles pilsētas un ciemu robežās;
- pirms dabas gāzes koģenerācijas stacijas projektēšanas uzsākšanas dzīvojamās apbūves teritorijās, nepieciešams veikt būvniecības ieceres sabiedrisko apspriešanu.

Saules enerģijas galvenā priekšrocība ir tā, ka tā ir pieejama visur, tāpēc nav vajadzības tērēt kurināmo, kas piesārņo gaisu ar izplūdes gāzēm. Dobeles novada TIAN prasības nosaka, ka saules kolektoru un kondicionēšanas iekārtu izvietojums un tehniskais risinājums jāaskaņo ar Dobeles novada pašvaldību, bet saules bateriju paneļus un blokus atļauts izvietot zemes vienībās uz ēku un būvju jumtiem un fasādēm, saskaņojot to izvietojumu un tehniskos risinājumus ar Dobeles novada pašvaldību, savukārt uz ēkām, kas ir noteiktas kā kultūras pieminekļi un to aizsargjoslās, saskaņojot ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju un Dobeles novada pašvaldību.

5. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS

Galvenie ar Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumiem saistītie vides aspekti ir dabas un vides kvalitātes saglabāšana, kā arī kvalitatīvas dzīves vides nodrošināšana iedzīvotājiem.

Dobeles novada teritorijas plānojums un tā grozījumi ir komplekss un visaptverošs dokuments, līdz ar to vērtējums par vides stāvokli tiek sniegts ar Dobeles novada teritorijas plānojumā izvirzītajiem teritorijas attīstības virzieniem un noteikumiem.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos ir noteiktas un Grafiskajā daļā detalizētas visas teritorijas ar ierobežojumiem vides aizsardzības nolūkā – īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kultūras pieminekļi un aizsargjoslas. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos noteikti kopējie teritorijas izmantošanas noteikumi, atsevišķu teritoriju izmantošanas noteikumi, nosakot apbūves rādītājus un aprobežojumus, noteiktas aizsargjoslas un detālpilānojumu izstrādes prasības. Plānošanas dokumenta grozījumi izstrādāti, lai pēc iespējas samazinātu ietekmes un saglabātu vai uzlabotu esošo vides stāvokli.

Izanalizējot spēkā esošo Dobeles novada teritorijas plānojumu, kā arī publiski pieejamo informāciju, kas raksturo vides stāvokli, ir identificētas šādas galvenās vides problēmas Dobeles novada teritorijā, kas iespējamās saistībā ar plānošanas dokumenta īstenošanu:

- saimnieciskās darbības radītā slodze uz vidi – gaisu, virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, augsni un grunti, smakas un trokšņi;
- dzeramā ūdens kvalitātes pasliktināšanas draudi teritorijās, kur nav centralizētās kanalizācijas sistēmas un notiek sadzīves notekūdeņu iesūcināšana gruntī; nepietiekams centralizēto ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu izmantotāju skaits; ūdensapgādes, kanalizācijas tīklu un attīrīšanas iekārtu tehniskais nolietojums;
- jaunas neapbūvētas teritorijas attīstības iespējamie vides riski, nenodrošinot ar nepieciešamo infrastruktūru;
- piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas, to draudi vides un cilvēku dzīves kvalitātei;
- riska teritorijas un objekti;
- apbūves palielināšanās, kas var izmainīt ainavu un infrastruktūru;
- antropogēnās slodzes ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un ainavu daudzveidību;
- meža un lauksaimniecības zemju teritoriju transformācija, atmežošana un apbūve;
- atļautās saimnieciskās darbības īstenošana (derīgo izrakteņu ieguve, vēja elektrostaciju būvniecība, ražošanas attīstība u.c.).

Spēkā esošais normatīvo aktu regulējums un teritorijas plānojuma noteikumu ievērošana ir galvenais priekšnoteikums, lai novērstu minētās vides problēmas. Dobeles novada teritorijas plānojumā un tā grozījumos, tiek paredzēta virkne pasākumu šo ietekmju mazināšanai vai novēršanai, tādēļ, īstenojot plānošanas dokumentu, jāpievērš uzmanība tām plānotajām darbībām, kas var ietekmēt vides kvalitāti novadā. Liela nozīme ir arī izglītojošiem pasākumiem un komunikēšanai gan ar iedzīvotājiem, gan vides speciālistu un institūciju pārstāvjiem.

Pirms plānoto aktivitāšu īstenošanas nepieciešams veikt darbības saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējuma” (1998) prasībām, kuru ietvaros tiek vērtētas konkrētas plānotās darbības, paredzot gan risinājumus, gan pasākumus, lai mazinātu vai novērstu iespējamās vides problēmas. Ietekmes uz vidi novērtējums veicams pēc iespējas agrākā paredzētās darbības plānošanas, projektēšanas un lēmumu pieņemšanas stadijā. Kārtību, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi nosaka 25.01.2011. MK noteikumi Nr.83 „Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi”.

6. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS UN ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS MĒRĶI

Likums „Par vides aizsardzību” (apstiprināts 06.08.1991.) nosaka pašvaldību atbildību par vides aizsardzību un dabas resursu izmantošanu. Bez normatīvajiem aktiem, kas tieši reglamentē principus, mērķus un uzdevumus, ir arī starptautiskie un Latvijas stratēģiskie dokumenti, kuru ieteiktās pamatnostādnes un principi ir būtiski katras teritorijas vides un dabas aizsardzībā.

6.1. Starptautiskie un nacionālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

1992.gada Riodežaneiro Pasaules vides un attīstības konferences Deklarācija par vidi un attīstību un Ilgtspējīgas attīstības rīcības programma 21.gadsimtam jeb Agenda 21 uzsver, ka ilgtspējīgas attīstības centrā ir cilvēks. Tajā teikts, ka tiesības attīstīties jāīsteno, nodrošinot esošo un nākamo paaudžu attīstības un vides vajadzības.

Ilgtspējīgas attīstības jēdziens definēts ANO Pasaules Vides un attīstības komisijas ziņojumā „Mūsu kopējā nākotne” (saukts arī par Bruntlandes komisijas ziņojumu, 1987). Ilgtspējīga attīstība tiek skaidrota kā „attīstība, kas nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai”.

Ilgtspējīgu attīstību raksturo trīs savstarpēji saistītas dimensijas: vides, ekonomiskā un sociālā. Tas nozīmē, ka stingras vides aizsardzības prasības un augsti ekonomiskie rādītāji nav pretrunā, ka ekonomiskā augšupeja nedrīkst degradēt vidi un vienlaikus tiek nodrošināta augsta dzīves kvalitāte.

Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģijā (2001, atjaunota 2006) noteikti četri galvenie mērķi – vides aizsardzība, sociālā vienlīdzība un kohēzija, ekonomiskais uzplaukums un starptautiskā atbildība. Vides aizsardzības mērķis ir saglabāt zemes spēju nodrošināt dzīvību visā tās daudzveidībā, ievērot, ka planētas dabas resursi ir ierobežoti, un nodrošināt augsta līmeņa vides aizsardzību, kā arī uzlabot vides kvalitāti. Nepieļaut un mazināt vides piesārņojumu un veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, lai likvidētu saikni starp ekonomikas izaugsmi un vides degradāciju.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam jeb Latvija2030 (apstiprināta 10.06.2010.) viena no prioritātēm ir „Daba kā nākotnes kapitāls”, kuras galvenais attīstības virziens un ilgtermiņa mērķis ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, inovatīva ekosistēmu un pakalpojumu un atjaunojamo energoresursu izmantošana. Lai nodrošinātu Latvija2030 noteikto attīstības prioritāšu un rīcības virzienu īstenošanu vidējā termiņā, izstrādāts Nacionālai attīstības plāns 2014.–2020.gadam, kurā definētas nozaru politikas un teritoriju attīstības prioritāšu un rīcības virzienu kopums un to finansēšanas avoti.

6.2. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

Starptautiskie vides aizsardzības mērķi ir noteikti starpvalstu konvencijās un Eiropas Savienības Direktīvās (turpmāk tekstā – Direktīva). Šajā sadaļā apskatītas galvenās vides jomā esošās Direktīvas, kas attiecas uz Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumiem.

Konvencijas par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencijas (1979) mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

ES direktīvas 92/43/EEK (1992) par dabisko biotopu savvaļas faunas un floras aizsardzību (Biotopu direktīva) mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskos biotopus un savvaļas faunu un floru Eiropas Savienības esošo dalībvalstu teritorijā. Šī mērķa īstenošanai ir izveidots Eiropas Savienības dabas daudzveidības saglabāšanai izveidoto aizsargājamo teritoriju tīkls Natura 2000, kas nodrošina Eiropai nozīmīgi dabisko dzīvotņu veidu saglabāšanu un atjaunošanu dabiskās izplatības areālā. Natura 2000 tīkls ietver īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot EK Direktīvu 79/209/EEK par savvaļas putnu aizsardzību.

EK direktīva 79/409/EEK (1979) par savvaļas putnu aizsardzību (Putnu direktīva) mērķis ir visu ES dalībvalstu teritoriju apdzīvojošo savvaļas putnu sugu ilgtermiņa aizsardzība un saglabāšana.

Konvencijas par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencijas (1992) mērķis ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga un līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale, ietverot gan pienācīgu pieeju ģenētiskajiem resursiem, gan atbilstošu tehnoloģiju nodošanu, ņemot vērā visas tiesības uz šiem resursiem un tehnoloģijām, gan pienācīgu finansēšanu. Galvenais uzdevums dalībvalstīm – bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un tās ilgtspējīgas izmantošanas jautājumu integrēšana jau esošajās valsts stratēģijās, plānos un programmās un nepieciešamo stratēģiju un citu dokumentu izstrādāšanā. Lai ieviestu konvenciju Latvijā, tās prasības ir iestrādātas dažādu līmeņu vides un dabas aizsardzības politikas dokumentos, kā arī normatīvajos aktos.

Latvijā šo konvenciju un Direktīvu izpildi nodrošina likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (1993) un likums „Sugu un biotopu aizsardzības likums” (2000). Dokumenti, kas reglamentē dabas vērtību aizsargāšanu un izmantošanu īpaši aizsargājamās teritorijās, ir dabas aizsardzības plāni un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Eiropas Ainavu konvencijā (2000) uzsvērts, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt lielāku vienotību starp tās dalībvalstīm, lai aizsargātu un īstenotu ideālus un principus, kas ir to kopīgais mantojums, lai panāktu ilgtspējīgu attīstību, sociālo vajadzību, saimniecisko darbību un vides savstarpēju līdzsvaru un harmoniju. Tajā pašā laikā apzinoties, ka ainavām ir nozīmīga sabiedriskā loma kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā, ka tās ir saimnieciskajai darbībai labvēlīgs resurss un ka to aizsardzība, apsaimniekošana un plānošana var radīt jaunas darba vietas. Konvencijā norādīts, ka ainavas ir svarīga cilvēku dzīves kvalitātes daļa jebkurā vietā: pilsētās un laukos, gan noplicinātos, gan labas kvalitātes apgabalos, gan arī apgabalos, kas atzīti par izcili skaistiem, un tādus apgabalos, kas tiek izmantoti ikdienā. Savukārt pārmaiņas arī reģionālajā un pilsētu plānošanā, transportā, infrastruktūrā, tūrismā un atpūtā, kā arī pārmaiņas pasaules ekonomikā vispārīgākā līmenī daudzos gadījumos paātrina ainavu pārveidošanos. Tiek apstiprināts, ka Eiropas ainavu kvalitāte un daudzveidība ir kopīgs resurss un ka ir jāsadarbojas, lai tās aizsargātu un apsaimniekotu, kā arī veiktu plānošanu, uzskatot, ka ainavas ir galvenais indivīdu un sabiedrības labklājības elements un ka to aizsardzība, apsaimniekošana un plānošana ikvienam piešķir tiesības un atbildību.

Konvencijā par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – UNESCO konvencijā (1972) ar „dabas mantojumu” tiek saprasts:

- dabas pieminekļi, kas radušies no fizikāliem vai bioloģiskiem veidojumiem vai šādu veidojumu grupām, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no estētikas vai zinātnes viedokļa;
- ģeoloģiski vai fiziogeogrāfiski veidojumi un stingri noteiktas zonas, kas ir kādas apdraudētas dzīvnieku vai augu sugas dzīves vieta, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes vai saglabāšanas viedokļa;
- ievērojamas dabas vietas vai ierobežotas dabas teritorijas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes, saglabāšanas vai dabas skaistuma viedokļa.

Konvencija nosaka, ka katras dalībvalsts pienākums ir nodrošināt tās teritorijā kultūras un dabas mantojuma identifikāciju, aizsardzību, konservāciju, popularizēšanu un saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

EK direktīva 2000/60/EC (2000) nosaka pasākumus ūdens politikas jomā (**Ūdens struktūrdirektīva**). Tās mērķis ir nodrošināt ūdeņu pārvaldības struktūras izveidi, kas garantē nepārtrauktu un pēctecīgu procesu, lai nepieļautu ūdeņu stāvokļa pasliktināšanos, lai nodrošinātu ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu un to kvalitātes uzlabošanu. Latvijā šīs Direktīvas izpildi nodrošina „Ūdens apsaimniekošanas likums” (2002). Dobeles novads ietilpst Lielupes upju baseinu apgabalā.

ES direktīva 91/271/EEK (1991) par komunālo notekūdeņu attīrīšanu. Direktīvas mērķis ir harmonizēt komunālo notekūdeņu attīrīšanas pasākumus visā Eiropas Savienībā. Attiecībā uz komunālo notekūdeņu attīrīšanu, visa Latvijas teritorija ir atzīta kā īpaši jūtīga teritorija, uz kuru attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai. Latvijā šīs Direktīvas izpildi nodrošina 22.01.2002. MK noteikumi Nr.34 „Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”. Pamatojoties uz šo noteikumu 47.punktu un likuma „Par piesārņojumu” 17.pantu, Vides ministrija ir izstrādājusi Rīcības programmu komunālo notekūdeņu novadīšanas radītā piesārņojuma samazināšanai (31.03.2004. MK rīkojums Nr.181 „Par Rīcības programmu komunālo notekūdeņu un bīstamo vielu radītā virszemes ūdeņu piesārņojuma samazināšanai”). Rīcības programma nosaka terminus kanalizācijas sistēmu un attīrīšanas iekārtu ierīkošanai, kā arī finansēšanas un līdzekļu piesaistes plānu.

Eiropas Padomes direktīva 75/442/EEK (1975) par atkritumiem un Eiropas Padomes direktīva 91/689/EEC (1991) par bīstamajiem atkritumiem. Latvijā abas Direktīvas pārņem Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.–2020.gadam.

Apsaimniekošanas plāna mērķis ir veicināt atkritumu rašanās novēršanu, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzumu samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu.

Dobeles novada bijušās sadzīves atkritumu izgāztuves ir slēgtas un rekultivētas. Dobeles novada sadzīves atkritumi tiek noglabāti poligonā „Brakšķi” Jelgavas novada Līvberzes pagastā. Diemžēl ne visas Direktīvās noteiktās prioritātes atkritumu apsaimniekošanā tiek ievērotas, jo pilnībā nav atrisināti jautājumi par atkritumu rašanās novēršanu un atkritumu atkārtotu izmantošanu, kuru īstenošana būtu jāparedz primāri.

Konvencija Par robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos (1979). Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt cilvēku un viņa apkārtējo vidi no gaisa piesārņošanas un censties ierobežot un, ciktāl tas iespējams, pakāpeniski samazināt un novērst gaisa piesārņošanu, arī robežšķērsojošo piesārņošanu lielos attālumos. Dobeles novadam jāparedz pasākumi NO₂, emisiju samazināšanai (samazinot transporta plūsmu, ierobežojot radīto atkritumu apjomu, veicinot atkritumu šķirošanu, kompostēšanu un uzlabojot noglabāšanu).

ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām (likums Saeimā pieņemts 23.02.1995.) un šīs konvencijas *Kioto protokols*. Konvencijas mērķis ir sasniegt siltumnīcas efekta gāzu koncentrācijas stabilizāciju atmosfērā tādā līmenī, kas novērstu bīstamu antropogēnu iekļaušanos klimata sistēmā. Tajā izvirzītie uzdevumi: uzlabot energoefektivitāti, uzlabot enerģijas ieguves efektivitāti, pasažieru automašīnu ierobežošana pilsētās, videi draudzīgas transporta sistēmas izveide, atkritumu poligonos noglabājamo atkritumu samazināšana. Klimata izmaiņu samazināšanai Dobeles novadam ir jāveicina ilgtspējīga transporta attīstība visā teritorijā, atkritumu plūsmas samazināšanās, atkritumu dalīšana un otrreizēja pārstrāde, kā arī jāuzlabo siltumapgādes un apkures sistēmas, jānovērš enerģijas zudumi, jāuzlabo dzīvojamo ēku energoefektivitāte.

6.3. Nacionālie vides aizsardzības mērķi

Latvijas vides politikas dokumenti ir cieši saistīti ar starptautiskajām konvencijām, kā arī ES direktīvās noteiktajām prasībām vides un dabas aizsardzības jomā.

Likuma „Vides aizsardzības likums” (2006) mērķis ir nodrošināt vides kvalitātes saglabāšanu un atjaunošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Tas nosaka, ka pieņemot lēmumus, kas var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jābalstās uz šādiem vides aizsardzības principiem:

- 1) Princips „piesārņotājs maksā” – persona sedz izdevumus, kas saistīti ar tās darbības dēļ radīta piesārņojuma novērtēšanu, novēršanu, ierobežošanu un seku likvidēšanu;
- 2) Piesardzības princips – ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību. Principu neattiecinā uz neatliekamiem pasākumiem, ko veic, lai novērstu kaitējuma draudus vai neatgriezenisku kaitējumu;
- 3) Novēršanas princips – persona, cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas;
- 4) Izvērtēšanas princips – jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai.

Vērtējot Dobeles novada teritorijas plānojumu, jāsecina, ka to izstrāde un tajos paredzētās rīcības kopumā atbilst ilgtspējīgas attīstības pamatnosacījumiem, mūsu valstij saistošiem starptautiskajiem, kā arī nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem.

7. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

7.1. Plānošanas dokumenta risinājumi un to ietekme

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumi un tajos iekļautie risinājumi ir balstīti uz Dobeles novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, kurā noteikts novada ilgtermiņa attīstības redzējums, stratēģiskie mērķi, attīstības prioritātes telpiskās attīstības perspektīva un spēkā esošo Dobeles novada teritorijas plānojumu.

Plānošanas dokumenta grozījumos ir ievērots pēctecības princips, saglabātas tās apbūves prasības, kas ir būtiskas un aktuālas arī šobrīd.

Kopumā Dobeles novada teritorijas plānojuma Grafiskās daļas kartēs noteiktas 12 funkcionālās zonas, atsevišķos gadījumos tās indeksējot, tādējādi norādot vietas ar īpašiem noteikumiem un 7 teritorijas ar īpašiem noteikumiem.

Galvenie teritorijas plānojuma grozījumu risinājumi:

- Ciemu robežu izmaiņas – apdzīvojuma struktūra tiek saglabāta kāda tā ir noteikta spēkā esošā Dobeles novada teritorijas plānojumā. Ciemi, kam Dobeles novada teritorijas plānojumā ir noteikts ciema statuss un robežas ir: Annenieki, Kaķenieki, Ķirpēni, Auri, Gardene, Lielbērze, Liepziedi, Miltiņi, Bērze, Šķibe, Biksti, Aizstrautnieki, Lejasstrazdi, Jaunbērze, Krimūnas, Akācijas, Ceriņi, Naudīte, Apgulde, Penkule un Zebrene.

Ciemu robežas grozītas šādiem ciemiem – Gardene, Lielbērze, Bērze, Aizstrautnieki, Krimūnas, Ceriņi, Apgulde (skatīt Paskaidrojuma raksta Pielikumus un Grafiskās daļas karti). Ciemu robežu grozījumu pamatojums, sniegts Paskaidrojuma raksta 3.4.punktā.

Funkcionālā zonējuma izmaiņas apdzīvotās vietās (pilsētā, ciemos) – zonējums noteikts atbilstoši MK noteikumiem Nr.240. Izstrādājot teritorijas plānojuma grozījumus Dobeles pilsētā netiek saglabāta Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija (DzD-1), kur tika plānotas daudzdzīvokļu ēkas līdz 7 stāviem. Izstrādājot teritorijas plānojuma grozījumus ieviesta jauna funkcionālā zona ciemos – Lauksaimniecības teritorijas apakšzona L1, šajā zonā perspektīvā iespējama teritorijas kā apbūves zemes izmantošana, kuru galvenā izmantošana ir dzīvojamā apbūve (minimālā jaunveidojamās zemes vienības platība 1200 m²).

- Teritorijas plānojuma grozījumos integrēti aktuālie projekti un izpētes – Dobeles apvedceļa būvniecība jaunā trasē, ierosinātais VAS “Latvijas Valsts ceļi” (pabeigts ietekmes uz vidi novērtējums, galīgais atzinums Nr.9 no Vides pārraudzības valsts biroja saņemts 20.03.2017.). Paredzētā darbība plānota Dobeles novada Dobeles pilsētas, kā arī Krimūnu, Auru un Dobeles pagasta teritorijās. Paredzēts, ka apvedceļš Dobeles pilsētas ZR pusē virzīsies no valsts reģionālas nozīmes autoceļa P97 Jelgava – Dobele – Annenieki gar Dobeles pilsētas A malu (atsevišķos posmos skarot pilsētas teritoriju) un uz D no pilsētas pieslēgsies valsts reģionālas nozīmes autoceļam P103 Dobele – Bauska. Plānotā Dobeles apvedceļa būvniecība jaunā trasē integrēta teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskā daļā un Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Spēkā esošā Dobeles novada teritorijas plānojuma Grafiskās daļas kartēs, atbilstoši Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centra datiem, attēlotas Dobeles novadā applūstošās teritorijas ar varbūtību vismaz 10 gados. Lielākie applūšanas riski ir Bērzes un Auces upei, kas var radīt draudus upju ielejās esošajām teritorijām. Applūstošās teritorijas ietilpst virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās. Teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartē, pamatojoties uz Lielupes upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plānu 2016.-2021.gadam¹⁴, attēlota Vecbērzes poldera teritorija ar 10% varbūtības applūšanas risku. Vecbērzes polderis ir uzskatāms par teritoriju, kura pakļauta plūdu riskam, ko raksturo pavasara pali un vējuuzplūdi. Vecbērzes polderis noteikts kā nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija.

- Aktualizētas visa veida aizsargjoslas u.c. aprobežojumi atbilstoši aktuālākiem normatīviem aktiem (skatīt Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos).

¹⁴ Apstiprināts ar 22.12.2015. VARAM rīkojumu Nr.378

- Atbilstoši MK noteikumiem Nr.240 noteiktas funkcionālās zonas, teritorijas ar īpašiem noteikumiem un citas prasības (skatīt Paskaidrojuma raksta 3.3.punktu).
- Ar teritorijas plānojuma grozījumu apstiprināšanu spēku zaudēs detālplānojums J.Čakstes ielā 2, Dobelē, Dobeles novadā. Teritorijas plānojuma grozījumos netiek saglabātas spēkā esošā teritorijas plānojumā noteiktās un Grafiskā daļā attēlotās teritorijas, kurām izstrādājams detālplānojums.
- Spēkā esošā teritorijas plānojumā noteiktās pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskās dabas teritorijas (Grafiskās daļas kartē attēlota tikai viena šāda teritorija), t.i., 18 vietējas nozīmes stādījumi – mežaparks “Ķestermežs”, Latviešu mācītājmuižas parks, Vācu mācītājmuižas parks un Luterāņu baznīcas parks, Penkules skolas apstādījumi, Penkules baznīcas apstādījumi un Penkules kultūras nama apstādījumi, Auru ciema parks, Skolas parks, Audzu muižas parks, “Iepazīšanās dārzs”, “Smilšu pulkstenis”, parks Lejasstrazdu ciemā, parks Naudītes ciemā pie ūdenskrātuves, Vecapguldes muižas parks, Zebrenes ventera parks, parks pie Bikstu pamatskolas, izkopta teritorija pie Bērzes upes Annenieku pagastā, teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskās daļas kartē tiek attēloti kā objekti un saukti par Vietējas nozīmes kultūrvēsturiski objekti un dabas teritorija.

Teritorijas plānojumu grozījumu Grafiskās daļas kartē kā Vietējas nozīmes kultūrvēsturiski objekti un dabas teritorija tiek attēloti - mežaparks “Ķestermežs”, Penkules skolas apstādījumi, Penkules baznīcas apstādījumi, Penkules kultūras nama apstādījumi, Auru ciema parks, Skolas parks, Audzu muižas parks, parks Lejasstrazdu ciemā, parks Naudītes ciemā pie ūdenskrātuves, Zebrenes ventera parks un izkopta teritorija pie Bērzes upes, funkcionālais zonējums noteikts Dabas un apstādījumu teritorija (DA).

Teritorijas, kur apbūve nav galvenais to izmantošanas veids

- **Ūdeņi** ietver dabīgas vai mākslīgas ūdenstilpes un ūdensteces, kā arī būves, kas saistītas ar ūdens baseina izmantošanu, kur atļauta ūdens uzkrāšana, novadīšana, zveja un zivsaimniecība, sporta nodarbības, rekreācija un atpūta. TIAN nosaka, ka ūdeņu teritorijas var izmantot atbilstoši tās īpatnībām un ar tās ekspluatāciju saistītām būvēm, publisko ūdenstilpju un ūdensteču apkārtnei jābūt sabiedriski pieejamai vismaz tauvas platumā, savukārt krasta līniju drīkst izmantot tikai krasta līniju nostiprināšanai, lai novērstu to tālāko eroziju, bet žogus atļauts ierīkot pa tauvas joslas robežu. Dīķu ierīkošanai noteiktas atsevišķas prasības. Dobeles novada īpašumā esošo ūdenstilpju apsaimniekošanas noteikumus izstrādā pašvaldība.
- **Dabas un apstādījumu teritorijā** ietvertas gan publiskās, gan privātās dabas un apstādījumu teritorijas, kurām ir kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska nozīme (parki, pludmales, parki, skvēri, kapsētas u.tml.), kā papildizmantošanu paredzot kultūras, sporta un tūrisma ēku un būvju apbūvi. TIAN nosaka, ka pirms rekreācijas un tūrisma objektu izveides jāizvērtē potenciālie vidi ietekmējošie faktori.

Ar indeksu DA1 norādītas Dobeles novada **kapsētu teritorijas**, kuru apsaimniekošanas nosacījumus un apbedījumu procedūru nosaka Dobeles novada pašvaldības 26.08.2010. saistošie noteikumi Nr.25 „Dobeles novada pašvaldības kapsētu uzturēšanas noteikumi”. Dzīvnieku kapsētas novadā pašlaik nav un netiek plānota.

Visām novada teritorijā esošajām kapsētām tiek noteikta 300 m sanitārā aizsargjosla, savukārt netiek noteikta un attēlota vēsturiskajām kapsētām, kurās apbedījumi veikti pirms vairāk nekā 25 gadiem. Dobeles novada teritoriju skar arī 3 blakus esošo pašvaldību kapsētu aizsargjoslas.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumi neparedz jaunu kapsētu izveidi, bet spēkā esošā teritorijas plānojumā ir plānota 4 kapsētu (Bikstu, Vērpju, Bērzes un Virkus kapsēta) paplašināšana.

Izstrādātais plānošanas dokuments nosaka, ka pirms kapsētu paplašināšanas jāizstrādā projekts un jāveic teritorijas inženierģeoloģiskā izpēte, bet, lai samazinātu iespējamo ietekmi uz vidi un cilvēka veselību, jaunas apbūves plānošana nav vēlama tuvāk par 100 m no kapsētu teritorijas robežas. Tomēr, ja tiek plānota jauna dzīvojamā apbūve, tā iespējama tikai pie nosacījuma, ja tiek nodrošināta centralizēta ūdensapgāde.

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikumā minēto darbību sarakstā nav noteikta kapsētu paplašināšana, kurai jāveic sākotnējais izvērtējums.

- **Lauksaimniecības teritorijas** nozīmē zemes vienību, kur galvenais zemes izmantošanas veids ir lauksaimnieciska darbība un viensēta, bet atļautā izmantošana, ir arī publiskā apbūve, rūpniecības, t.sk. derīgo izrakteņu ieguve, un tehniskā apbūve. Šīs teritorijas aizņem lielu daļu novada teritorijas ārpus pilsētas, ciemu un apdzīvotu vietu teritorijām. TIAN noteiktas prasības meliorēto sistēmu izmantošanai, aizliedzot meliorētās lauksaimniecības zemēs veikt darbības, kas varētu izjaukt meliorācijas sistēmu.
- **Mežu teritorijas** ir teritorijas, kurās atrodas mežs, zeme zem meža infrastruktūras objektiem, kā arī mežā ietilpstošie un tam piegulošie pārplūstošie klajumi, purvi un lauces, kurus izmanto atbilstoši mežu apsaimniekošanu regulējošiem normatīvajiem aktiem. Galvenā izmantošana mežu teritorijās saistīta ar to saimniecisko funkciju īstenošanu, kā arī vienlaicīgi nodrošinot mežu bioloģisko daudzveidību saglabāšanu, mežu sociālās un ekoloģiskās funkcijas sekmēšanu. Nolūki, kādos atļauts izmantot, uzturēt un pārvaldīt mežu teritorijas ir mežsaimnieciska izmantošana un labiekārtota publiskā ārtelpa. Kā papildizmantošana atļauta derīgo izrakteņu ieguve, viensētu apbūve, tirdzniecība un/vai pakalpojumu objektu, tūrisma un atpūtas iestāžu, kā arī sporta ēku un būvju apbūve.

Apbūves teritorijas

- **Savrupmāju apbūves teritorija** ir teritorija, kur galvenā izmantošana ir savrupmāju, vasarnīcu apbūve. Ar indeksu DzS1, kas ir esošās mazdārziņu teritorijas Auru, Dobeles un Krimūnu pagastos. Jaunajās savrupmāju apbūves teritorijās, pirms būvniecības uzsākšanas, izstrādājot detālplānojumu vai zemes ierīcības projektu, šajās teritorijās veicot kompleksu teritorijas inženiertehnisko sagatavošanu.
- **Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorija** ir pašvaldības administratīvās teritorijas daļa, zemes gabali un vienības, kur galvenā izmantošana ir līdz 3 stāvu daudzdzīvokļu nami, rindu mājas un savrupmājas, bet papildizmantošana – citas šajās teritorijā atļautās izmantošanas.
- **Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijās** galvenā izmantošana ir līdz 5 stāvu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un rindu mājas.
- **Publiskās apbūves teritorijā** ietilpst gan sabiedriskas nozīmes, gan arī komercapbūves teritorijas, kas lielākoties noteiktas Dobeles pilsētā un ciemu centros. Teritorijas plānojuma grozījumu TIAN aizliedz veikt šajās teritorijās rūpniecisko darbību.
- **Jauktas centra apbūves teritorija** ir teritorija, kur primārais zemes, būvju vai to daļu izmantošanas veids ir blīva, jaukta apbūve ar daudzveidīgām funkcijām, ietverot gan publiskās apbūves, gan dzīvojamās apbūves funkcijas. Funkcionālais zonējums noteikts Dobeles pilsētas centrā, kur paredzēta daudzveidīga izmantošana un ietver dažāda veida funkcijas – dzīvojamo apbūvi, publiskās iestādes un dažāda veida pakalpojumus un objektus, kā arī vieglās rūpniecības uzņēmumu apbūvi.
- **Rūpnieciskās apbūves teritorija** ir teritorija, kurā paredzēts izvietot vieglās vai smagās rūpniecības un to noliktavu objektus, lauksaimnieciskās ražošanas uzņēmumus, transporta un tehniskās infrastruktūras objektus, energoapgādes uzņēmums, kā arī citus uzņēmumus vai iestādes. Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos nav plānotas jaunas rūpnieciskās apbūves teritorijas, plānojot attīstīt tās jau esošajās ražošanas teritorijās. TIAN nosaka, ka jaunu objektu projektēšanas gaitā jāparedz pasākumi apkārtējo teritoriju pasargāšanai no kaitīgiem faktoriem, trokšņiem, smakām, kā arī pasākumi vides atveseļošanai, kā arī, lai šo teritoriju lietotāji būtu pasargāti no visa veida kaitīgiem faktoriem.
- **Tehniskās apbūves teritorijas** paredzētas inženiertehniskās apgādes būvju un komunikāciju izvietošanai. Kā viena no izmantošanām ir atļauta rūpnieciskā apbūve atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes uzņēmumu apbūvei. Pirms jaunas tehniskās apbūves īstenošanas, jāparedz pasākumi apkārtējo teritoriju aizsardzībai no kaitīgiem faktoriem, trokšņiem un smakām, tāpat jaunveidojamā objekta vizuālajam veidolam jāiekļaujas apkārtējā vidē, tādējādi neietekmējot apkārtējās teritorijas ainaviskās vērtības. Vides piesārņojuma novēršanai, TIAN noteikts aizliegums virszemes, lietus un gruntsūdeņu novadīšanai sadzīves kanalizācijas tīklā.
- **Transporta infrastruktūras teritorijas** veido ceļu, ielu, dzelzceļu un laukumu teritorijas, kuras paredzētas autotransporta, gājēju un velosipēdistu satiksmei, kā arī inženierkomunikāciju objekti. Teritorijas plānojuma grozījumos integrēts transporta infrastruktūras projekts – Dobeles apvedceļa būvniecība jaunā trasē, ierosinātājs VAS "Latvijas Valsts ceļi" (pabeigts ietekmes uz vidi novērtējums, galīgais atzinums Nr.9 no Vides pārraudzības valsts biroja saņemts 20.03.2017.). Paredzētā darbība

plānota Dobeles novada Dobeles pilsētas, kā arī Krimūnu, Auru un Dobeles pagasta teritorijās. Paredzēts, ka apvedceļš Dobeles pilsētas ZR pusē virzīsies no valsts reģionālas nozīmes autoceļa P97 Jelgava – Dobele – Annenieki gar Dobeles pilsētas A malu (atsevišķos posmos skarot pilsētas teritoriju) un uz D no pilsētas pieslēgsies valsts reģionālas nozīmes autoceļam P103 Dobele – Bauska. Plānotā Dobeles apvedceļa būvniecība jaunā trasē integrēta teritorijas plānojuma grozījumu Grafiskā daļā un Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Dobeles apvedceļa būvniecībai jaunā trasē jau ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums, kas pēc savas būtības ir arī detalizētāks un konkrētāks kā SIVN tvērums un kurā detalizēti izvērtētas Dobeles apvedceļa trases alternatīvas un to iespējamās modifikācijas un potenciālā ietekme uz vidi un iedzīvotājiem.

7.2. Tiešās un netiešās ietekmes

Izvērtējot Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumus, iespējams konstatēt pašvaldības teritoriju plānoto (atļauto) izmantošanas nosacījumu tiešo un netiešo, paredzēto darbību un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidēji ilgu un ilglaicīgu ietekmi, pastāvīgo pozitīvo un negatīvo ietekmi, kā arī ietekmi uz cilvēkiem, viņu veselību, kultūrvēsturisko mantojumu, dabas un ainavu daudzveidību, kā arī minēto jomu mijiedarbību.

Tiešās ietekmes ir izmaiņas vidē, kuras paredzētas darbības realizācijas rezultātā, nepastarpināti iedarbojas uz vidi, tās var būt pozitīvas vai arī negatīvas (piemēram, piesārņojums, novadot vidē emisijas, zemju apbūve un transformācija).

- 1) Dobeles novada teritorijas plānojums paredz minimālas izmaiņas novada apdzīvojuma struktūras attīstībā, saistīts tikai ar atsevišķu ciemu robežu precizēšanu pa nekustamā īpašuma robežām. Dobeles novada apdzīvojuma struktūru veido Dobeles pilsēta un 21 blīvi apdzīvota vieta, kurai noteikts ciema statuss un noteiktas precīzas tā robežas. Apdzīvojuma struktūras pamatā ir blīvas apbūves koncentrēšana Dobeles pilsētā un ciemos, samazinot vai nepaplašinot to robežas, lauku viensētu apbūves raksturs – lauku teritorijā. Līdz ar to tiek plānota kopēja teritorijas sakārtošana un sakopšana arī no vides viedokļa. Teritorijas plānojuma grozījumi neparedz jaunu ciemu veidošanu un blīvas apbūves veidošanu ārpus apdzīvotām vietām, t.i., novada lauku teritorijā.
- 2) Teritoriju apbūves blīvumu dažādošana atsevišķās Dobeles novada teritorijās pozitīvi ietekmēs lauku un mežu ainavu, kā arī mazinās blīvākas apbūves ietekmi uz vidi.
- 3) Ilgtermiņā nesamazinoties iedzīvotāju skaitam un pieaugot saimnieciskajai aktivitātei, pieaug arī notekūdeņu apjoms un tā radītā slodze uz vidi. Svarīgi pēc iespējas vairāk nodrošināt patērētāju ar pieslēgumu centralizētai notekūdeņu savākšanas sistēmai un attīrīšanas iekārtām. Dobeles novadā tiek izstrādāti un veikti ūdenssaimniecības sakārtošanas projekti, kā rezultātā tiek atjaunotas kanalizācijas, ūdensvadu sistēmas un plānoti jauni pieslēgumi. Īpaši nozīmīga ir vides aizsardzības prasībām atbilstošu centralizēto un notekūdeņu attīrīšanas iekārtu būvniecība. Kopumā komunālās saimniecības sakārtošana radīs pozitīvu ietekmi uz vides kvalitāti – ūdenssaimniecības sakārtošana mazinās ūdens ieguves apjomus, zudumus ūdensapgādes tīklos, normatīviem neatbilstoši attīrītu notekūdeņu ietekmi uz gruntsūdeņiem un virszemes ūdeņiem.
- 4) Plānojumā paredz lauksaimniecības zemju apmežošanu, izņemot nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemes, meliorētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes, novada nozīmes ainavu un rekreācijas teritorijas. Kopumā jāatzīmē, ka Dobeles novada teritorijas plānojumā paredzētajām apmežošanas darbībām nav būtiskas negatīvas ietekmes uz vidi, tas nemazinās bioloģisko daudzveidību un neietekmēs Natura 2000 teritorijas.
- 5) Teritorijas plānojums ļauj veikt meža zemju atmežošanu. Plānošanas dokuments nosaka, ka mežu izmantošanas un apsaimniekošanas tiesiskais pamats ir likums „Meža likums” un ar to saistītie MK noteikumi. Mežsaimniecībai ir tieša ietekme uz ainavu, atkarībā no pielietotajām metodēm šī ietekme var būt pozitīva vai negatīva. Novadā jāveicina tādu meža apsaimniekošanas metožu un principu pielietošana, kas palielina bioloģisko daudzveidību mežos.

- 6) Gan sadzīves, gan rūpniecisko atkritumu daudzuma palielināšanās negatīvi ietekmē vidi, tad, ja tie tiek apsaimniekoti nepareizi. Veicinot šķirotu atkritumu sistēmas attīstību Dobeles novada atkritumu saimniecībā, kā arī modernizējot atkritumu savākšanu un pārstrādi, iespējams mazināt šo ietekmi.
- 7) Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu un individuālo teritorijas izmantošanas un aizsardzības noteikumu esamība sekmē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. Tomēr īpaša uzmanība jāpievērš un pastiprināti jākontrolē tās teritorijas, kas robežojas ar īpaši aizsargājamām teritorijām. Detalizēta ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un bioloģisko daudzveidību vērtējama pirms konkrētu darbību uzsākšanas.
- 8) Pamesto un degradēto teritoriju izmantošana, sniedzot ieguldījumu vides kvalitātes uzlabošanā (teritorijas sakopšana un ainavas uzlabošanās).
- 9) Derīgo izrakteņu ieguve ir tā darbība, kas noteikti ietekmē vidi, gan hidroloģisko režīmu, gan tiek zaudētas dabas vērtības, tā jebkurā gadījumā saistīta arī ar ainavas izmaiņām. Tāpēc par to tiešo ietekmi uz vidi jāvērtē katras derīgo izrakteņu atradnes projekta izstrādes laikā atbilstoši spēkā esošajai likumdošanai.
- 10) Ražošanas objekti un teritorijas (rūpnieciskās ražošanas un lauksaimnieciskās ražošanas būves un teritorijas) ir tās teritorijas, kuras, atkarībā no uzņēmējdarbības veida, var radīt jaunu piesārņojuma slodzi, t.i., notekūdeņu novadīšanu, jaunu atkritumu rašanos, ietekmi uz atmosfēras gaisa kvalitāti, paaugstinātu trokšņa līmeni un smakas. Tomēr, ja ražošanas objektu izbūvei ir veikta detalizēta izpēte par tās iespējamo ietekmi uz vidi un noteiktas tā izbūvei piemērotākās vietas, tad ir iespēja mazināt plānotās būves negatīvo ietekmi uz dabas un ainavu daudzveidību un vides kvalitāti kopumā.
- 11) Vēja elektrostaciju būvniecība var ietekmēt Dobeles novadam raksturīgo lauku un mežu ainavu.

Netiešās ietekmes veidojas mijiedarbības starp vidi un tiešām ietekmēm rezultātā. Tās lielākoties saistītas ar iedzīvotāju skaita izmaiņām, saimnieciskās darbības paplašināšanos, kā arī tūristu un transporta plūsmas pieaugumu. Ietekme var būt pozitīva, negatīva vai neitrāla.

- 1) Iedzīvotāju skaita izmaiņas neietekmē dabas vidi tiešā veidā. Iedzīvotāju skaita pieauguma rezultātā palielinās slodze uz dabas vidi, tāpat palielinās transporta līdzekļu skaits, kā rezultātā notiek intensīvāka satiksme, pieaug resursu patēriņš, atkritumu un notekūdeņu apjoms. Iedzīvotāju skaita palielināšanās un jaunu teritoriju apbūve var radīt iemeslu jau aplūkotām tiešajām ietekmēm, ja netiek nodrošināta atbilstoša vides infrastruktūra. Tomēr kopumā šī ietekme negatīvā aspektā nav sagaidāma, jo būtisks iedzīvotāju skaita pieaugums tuvāko gadu laikā Dobeles novadā netiek prognozēts.
- 2) Saimnieciskās aktivitātes attīstība vidi ietekmē netiešā veidā. Uzņēmējdarbības pilnveidošanās un aktivizēšanās dabas teritorijas ietekmē netieši – troksnis un notekūdeņu apjoma palielināšanās. Tāpat lauksaimniecības apakšnozares ir ļoti daudzveidīgas, piemēram, cūkkopības attīstība var radīt virkni problēmu (atkritumi, gruntsūdeņu piesārņojums, smakas). Paredzētie pasākumi to ierobežošanai nodrošinās valsts noteikto vides prasību ievērošanu. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tuvumā šāda darbība nav vēlama. Pirms plānotās darbības uzsākšanas vai paplašināšanas vēlams konsultēties ar vides aizsardzības speciālistiem, lai minimizētu iespējamo ietekmi.
- 3) Novada inženiertehniskās infrastruktūras attīstība lielākoties atstās pozitīvu ietekmi uz vidi. Pieslēdzot jaunus patērētājus centralizētai ūdensapgādei un notekūdeņu attīrīšanai, samazināsies neattīrītu notekūdeņu novadīšana augsnēs un ūdens notekās. Visi ūdenssaimniecības rekonstrukcijas darbi radīs īslaicīgu ietekmi. Vērtējot plānošanas dokumentu, konstatējams, ka ir izvirzīti atsevišķi risinājumi, kas būtiski mazinās šo iespējamo negatīvo ietekmi.

7.3. Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Dobeles novada teritorijas plānojumā un tā grozījumos paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmēs.

Par **īslaicīgās ietekmes** darbībām var uzskatīt teritorijas plānojumā paredzēto visa veida būvniecību un rekonstrukciju, transporta infrastruktūras paplašināšanu un renovāciju, visa veida inženiertehnisko komunikāciju būvniecību un atjaunošanu. Dobeles novada teritorijas plānojums paredz komunālās

saimniecības infrastruktūras uzlabojumus, autoceļu infrastruktūras kvalitātes sakārtošanu u.c. pasākumus. Lielākā daļa šo ietekmju tiek neitralizētas pēc darbības izbeigšanās, ja šīs darbības tiek veiktas atbilstoši normatīvajiem aktiem. Galvenās ietekmes ir zemsedzes bojājumi, troksnis, putekļu emisijas un atkritumu koncentrēšanās. Katrā gadījumā, ir jāizvērtē, vai īslaicīgās ietekmes rezultātā netiek iznīcināti, piemēram, biotopi un sugas. Par īslaicīgo ietekmi var uzskatīt arī tūristu radīto ietekmi uz vidi tūrisma sezonas laikā.

Vidēji ilgās ietekmes ir saistītas ar daļēji atjaunojamo resursu izmantošanu saimnieciskajā darbībā. Īpašu ietekmi uz vidi atstāj mežu izciršana, radot ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, ainavu un ūdens ekosistēmām. Teritorijas plānošanas īstenošanas laikā konsekvēnti jāievēro normatīvo aktu prasības, lai īslaicīgās un vidēji ilgās ietekmes nepārvērstos par ilglaicīgajām ietekmēm, kas var atstāt būtisku ietekmi uz cilvēku veselību, ainavu, bioloģisko daudzveidību un saimniecisko darbību.

Ilglaicīgas (paliekošās) ietekmes ir saistītas ar ilgtermiņa zemes izmantošanu saimnieciskām vajadzībām (piemēram, pie šādām ietekmēm pieskaitāma arī lauksaimniecības zemju aizaugšana, kas noved pie transformācijas meža zemēs), neapbūvētu teritoriju apbūvēšana (ražošanas teritorijas, dzīvojamā apbūve un autoceļi). Arī karjeru izmantošana, ja netiek veikta to rekultivācija, uzskatāma par ilglaicīgu ietekmi uz apkārtējo vidi. Pie ilglaicīgām ietekmēm uzskatāmas arī visas būves, autoceļi un virszemes inženierkomunikācijas novada teritorijā. Lai samazinātu šo ietekmju būtiskumu, Dobeles novada teritorijas plānojums paredz jau esošo vai bijušo teritoriju izmantošanu plānotajai darbībai, rekultivējamo teritoriju izmantošanu, kā arī saimnieciskās darbības un vides aizsardzības interešu sabalansēšanu.

7.4. Summārās (kumulatīvās) ietekmes

Summārās jeb kumulatīvās ietekmes uz vidi ir ietekmju kopums, kas rodas, realizējot plānošanas dokumentā paredzētās darbības visā plānošanas periodā.

Veicot Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu īstenošanas iespējamās ietekmes uz vidi novērtējumu, ir analizēta plānošanas dokumentā noteiktā plānotās (atļautās) izmantošanas veidu un teritorijas izmantošanas, kā arī apbūves prasību prognozējamās ietekmes uz vidi.

Tā kā Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos ir ievēroti galvenie normatīvie akti attiecībā uz vides aizsardzību, ņemti vērā institūciju sniegtie nosacījumi un sabiedrības viedoklis, var uzskatīt, ka to ietekme uz vidi būs pozitīva, salīdzinot ar iespēju, ja plānošanas dokumenti netiktu izstrādāti un īstenoti. Tomēr pirms konkrētās darbības veikšanas jāizvērtē katras darbības iespējamā ietekme, ievērojot plānošanas dokumentā noteiktās prasības, vides aizsardzības normatīvo aktu prasības, tai skaitā likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un tam pakārtotos normatīvos aktus, kas nodrošina ietekmju novērtējumu pirms paredzētās darbības uzsākšanas.

8. RISINĀJUMI NEGATĪVO IETEKMJU NOVĒRTĒŠANAI VAI SAMAZINĀŠANAI

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu risinājumi turpmākajai teritorijas attīstības plānošanai lielā mērā balstīti uz vides aizsardzību un saglabāšanu, tādējādi akcentējot, ka Dobeles novada pašvaldībai un iedzīvotājiem ir būtiski, lai saglabātos vai uzlabotos novadā esošā dzīves telpa un vides kvalitāte.

Dobeles novada teritorijas plānojumam var izdalīt divu veidu pasākumu grupas, kas var mazināt tā ietekmi uz vidi – spēkā esošās likumdošanas un institūciju izvirzīto nosacījumu ievērošana, kā arī plānošanas dokumenta izstrādes gaitā izstrādātie pasākumi un optimālākie risinājumi, kas noteikti, lai mazinātu ietekmi uz vidi.

Dobeles novada teritorijas plānojumā nozīmīgākie paredzētie pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai.

■ **Vides aizsardzības politikas ievērošana.** Dobeles novada teritorijas plānojumā ievērotas vides aizsardzības likumdošanas prasības, nosakot pasākumu kopumu vides kvalitātes saglabāšanai un dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšanai. Izstrādājot plānošanas dokumentu, ņemti vērā institūciju nosacījumi un normatīvie akti, kas regulē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, dabas objektu, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzību.

■ **Aizsargjoslu noteikšana.** Ietekmes uz vidi un potenciālā riska minimizēšana ir Latvijas normatīvajos aktos noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana. Dobeles novada teritorijas plānojuma Grafiskajā daļā attēlotas (aizsargjoslas, kuru platums ir lielāks par 10 m) un TIAN noteiktas ekspluatācijas, vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas, sanitārās aizsargjoslas, drošības aizsargjoslas atbilstoši likuma „Aizsargjoslu likums” (1997) un pakārtotajām aizsargjoslu noteikšanas metodikām, kuru galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem.

Aizsargjoslas, kas mazākas par 10 m vai jaunveidojamiem objektiem jānosaka un jāattēlo, izstrādājot lokālplānojumus, detālplānojumus vai zemes ierīcības projektus atbilstoši to mēroga noteiktībai.

■ **Ierobežojumi teritoriju izmantošanai visā novada teritorijā.** Saskaņā ar Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu TIAN, atļauts izmantot zemi atbilstoši attiecīgajā teritorijā plānotajai (atļautajai) izmantošanai, taču aizliegtas darbības, kas varētu ietekmēt dabas un vides vērtības, kultūrvēsturiskās un ainaviskās vērtības un radīt vides piesārņojumu.

■ **Ierobežojumi atsevišķu teritoriju izmantošanā.** Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos noteikti 12 funkcionālie zonējumi 7 teritorijas ar īpašiem noteikumiem, kuros noteikta galvenā atļautā izmantošana un papildizmantošana, kā arī noteikti atsevišķi teritoriju apbūves un izmantošanas noteikumi. Jānorāda, ka plānošanas dokumentā ir diferencēta minimālā no jauna veidojamo zemes gabalu platība dažādiem zemes izmantošanas veidiem, tādējādi veicinot dabas teritoriju nesadrumstalošu un ainaviskuma saglabāšanu.

TIAN noteiktas prasības ainavu aizsardzībai un pārvaldībai, īpaši aizsargājamo teritoriju izmantošanai, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un aizsardzībai, prasības riska teritorijām un objektiem, prasības aizsardzībai pret trokšņiem, prasības inženierkomunikāciju būvniecībai u.c. noteikumi, kas nodrošina arī prasību ievērošanu spēkā esošajā likumdošanā noteiktajā kārtībā.

TIAN noteiktās prasības atspoguļotas Vides pārskata 3. un 4.nodaļā, kurā sniegts vērtējums par piedāvātajiem plānošanas dokumenta risinājumiem.

Lai Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos plānoto darbību rezultātā varētu samazināt vai novērst iespējamās ietekmes uz vidi, plānošanas dokumenta īstenošanas periodā, nepieciešams realizēt dažādus pasākumus un izvēlēties optimālākos risinājumus:

- 1) Attīstot satiksmes infrastruktūru, rūpniecības un saimnieciskās darbības teritorijas, katrā konkrētā gadījumā, atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums un/vai ietekmes uz vidi novērtējums, ja tas piemērojams paredzētajai darbībai. Nepieciešams izvērtēt un izvēlēties maksimāli vidi saudzējošākas metodes un tehnoloģijas, paredzot attiecīgās nozares labāko pieejamo tehnoloģisko paņēmieni izmantošanu.
- 2) Lai izvairītos no trokšņa iedarbības, svarīgi, lai atsevišķu projektu realizācijā trokšņa avoti tiktu telpiski nodalīti no dzīvojamās zonas, izglītības iestādēm un citiem publiskiem apbūves objektiem. Lai novērstu

jaunu apbūves teritoriju izbūvi, kur trokšņa līmenis pārsniedz komforta zonu, vēlams veikt trokšņa kartēšanas pasākumus.

- 3) Veidojot jaunas apbūves teritorijas, jāveido atbilstoša infrastruktūra (piebraucamie ceļi, ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmas), lai novērstu vai samazinātu negatīvās ietekmes. Gadījumos, kad notekūdeņu centralizēta savākšana un attīrīšana nav iespējama vai ekonomiski pamatojama, būtu nepieciešams paredzēt bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, nodrošinot to atbilstošu uzturēšanu un apsaimniekošanu.
- 4) Pirms apbūves uzsākšanas, vēlams veikt dabas vērtību novērtējumu perspektīvajās apbūves teritorijās. Esošajās apbūves teritorijās, kuras nav nodrošinātas ar centralizēto ūdensapgādi un kanalizācijas tīklu, nepieciešams pieslēgt centralizētai ūdensapgādes kanalizācijas novadīšanas un attīrīšanas sistēmai, vai arī jārod lokāli risinājumi, izmantojot septiķi, dūņu laukus, atbilstoši notekūdeņu apsaimniekošanai normatīviem. Plānotajām apbūvēm izbūve pieļaujama tikai pēc maģistrālo inženierkomunikāciju izbūves, bet, ja tas nav iespējams, jārod alternatīvi risinājumi (vidi saudzējošākie).
- 5) Plānojot ierīkot jaunas decentralizētas notekūdeņu savākšanas vai attīrīšanas iekārtas, jāparedz nepieciešamie pasākumi, lai nepieļautu vides piesārņošanu.
- 6) Atkritumu apsaimniekošana jāveic atbilstoši Dobeles novada pašvaldības 21.01.2010. saistošie noteikumi Nr.4 „Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu”, ievērojot sadzīves atkritumu savākšanas, transportēšanas, šķirošanas, pārstrādes un noglabāšanas nosacījumus. Vienlaicīgi jānodrošina centralizēta atkritumu savākšanu Dobeles pilsētā un novada ciemos, papildus risinot jautājumu par atkritumu šķirošanu.
- 7) Projektiem, kas paredz derīgo izrakteņu ieguvu agrāk neizmantotās derīgo izrakteņu atradnēs, kuru platība ir lielāka par 5 hektāriem vai lielākā platībā, vai kūdras ieguvu 25 hektāru vai lielākā platībā, neatkarīgi no izstrādei paredzētās platības, pirms izstrādes piemērojama ietekmes uz vidi novērtējuma vai, ja karjeru izstrāde tiek paplašināta, tad var tikt piemērota sākotnējā novērtējuma procedūra.
- 8) Svarīgi ir paredzēt riska faktoru iespējamību virszemes un pazemes ūdeņu kvalitātes izmaiņām. Ievērojot 12.03.2002. noteikumus Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”, Dobeles novadā par prioritārajiem zivju ūdeņiem kā karpveidīgo ūdeņu tips noteikta Bērze (no Dobeles līdz grīvai) un Auce (no Kroņauces līdz grīvai). Līdz ar to upju ielejās un to malās jāierobežo aktivitātes, kas apdraud to dabas un ainavu daudzveidības resursus, it sevišķi ainaviski vērtīgajās teritorijās. Jāregulē meža stādīšana un ciršana, gravu veidošana, kas var veicināt virszemes noteci un augsnes eroziju, kā arī piesārņojuma rezultātā – upju ūdens eitrofikāciju.
- 9) Plānojot tūrisma attīstību novadā, jāmeklē risinājumi potenciālo rekreācijas vietu labiekārtošanai un atpūtnieku plūsmas regulēšanai: jāveic vienota stila norāžu zīmju un informatīvo stendu izvietojumu ar attiecīgajām norādēm un izglītojošo informāciju par aizliegtajām darbībām konkrētajā teritorijā, jāveido labiekārtotas autostāvvietas ar iespējamo atkritumu savākšanu un jāizbūvē gājēju takas no autostāvvietām uz dabas objektiem. Peldvietas jānodrošina ar tualetēm, atkritumu urnām, to izvietojumu un apsaimniekošanu, kā arī drošu pieeju ūdeņiem.
- 10) Lai saglabātu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citas ekoloģiski jutīgas dabas teritorijas, plānojot jebkādas rīcības, stingri jāievēro attiecīgi regulējošo normatīvo aktu prasības.
- 11) Plānojot teritorijas attīstību, vēlams veikt piesārņoto teritoriju izpētes darbus un nepieciešamības gadījumā veikt sanācijas darbus.
- 12) Ņemot vērā lauksaimniecības radīto izkliedētā piesārņojuma slodzi uz Lielupes upju baseina apgabala ūdensobjektiem, attīstot saimniecisko darbību, ir jāievēro labas lauksaimniecības prakses nosacījumi, kas iekļauj zemes racionālu izmantošanu, pareizu augsnes apstrādi, mēslošanas līdzekļu lietošanu, kūtsmēsļu krātuvju būvniecību u.tml. Notekūdeņu radītās slodzes vidē samazināšanai, lai uzsāktu vai turpinātu piesārņojošu darbību, uzņēmumam ir jāsaņem A, B vai C kategorijas piesārņojošās darbības atļauja.
- 13) Plānojot uzņēmējdarbības attīstību novadā, jāvērtē ne tikai plānotā saimnieciskā darbība, bet arī esošā vides kvalitāte un piesārņojuma fons.

9. ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS

Ņemot vērā to, ka izstrādātie Teritorijas plānojuma grozījumi neparedz vairākus jeb alternatīvus risinājumus, par vienīgo varētu uzskatīt „nulle” alternatīvu, kad tiek saglabāta esošā situācija un netiek grozīta Dobeles novada teritorijas attīstība. Tomēr šī alternatīva nav uzskatāma par piemērotāko, jo spēkā esošais Dobeles novada teritorijas plānojums netiktu pārskatīts un aktualizēts saskaņā ar aktuālākajiem normatīvajiem aktiem teritorijas attīstības, plānošanas un būvniecības jomā, aizsargjoslu noteikšanas grozījumi, jaunākajiem izpētes datiem un projektiem (Dobeles pilsētas apvedceļa būvniecība jaunā trasē, projekta veikts ietekmes uz vidi novērtējums).

Teritorijas plānojumu grozījumu izstrādes mērķis - izvērtēt spēkā esošo novada teritorijas plānojumu, nodrošinot atbalstu novada telpiskās attīstības mērķu sasniegšanai un novada attīstības programmas realizācijai.

Nepieciešams izvērtēt teritoriju (plānoto) atļauto izmantošanu novada teritorijā kopumā, kā arī nekustamajos īpašumos, precizēt robežas, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus un novērst pretrunas ar valstī augstāk stāvošajiem normatīvajiem aktiem vietējo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas jomā u.c. jomās.

Dobeles novada teritorijas plānojums izstrādāts nosakot vienotus teritorijas izmantošanas nosacījumus visai Dobeles novada teritorijai, tādēdāji radot pamatu ilgstošai un stabilai Dobeles novada pašvaldības attīstībai. Plānošanas dokumenta risinājumi paredz racionālus un teritorijas attīstību veicinošus nosacījumus, kas atbilst spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un to prasībām, un kas vērstas uz dabas resursu racionālu izmantošanu, nodrošinot iespējami līdzsvarotāku teritorijas attīstību.

Ja īstenojot Dobeles novada teritorijas plānojumu tiek ievērotas valsts normatīvajos aktos noteiktās prasības, TIAN, nosacījumi katras teritorijas izmantošanai, tad izstrādātais plānošanas dokuments ir piemērotākā alternatīva.

Tā kā Dobeles novada teritorijas plānojumam nav paredzēta alternatīva dokumenta izstrāde, tad alternatīvi risinājumi iespējami konkrētām darbībām katrā no noteiktajām teritorijām. Lai izvērtētu, kuri alternatīvie pasākumi ir paši piemērotākie, jāizvērtē to efektivitāte un lietderība, kā arī jāņem vērā sabiedrības viedoklis.

10. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI

Saskaņā ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (1993), ja paredzēto darbību rezultātā tieši tiek ietekmētas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000), nepieciešams izstrādāt kompensēšanas pasākumus, lai nodrošinātu plānošanas dokumentu negatīvo ietekmju sabalansēšanu un vienotības (viengabalainības) aizsardzību un saglabāšanu.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumi neparedz darbības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā būtiski negatīvi ietekmētas Dobeles novadā esošās Natura 2000 teritorijas, tādēļ kompensējošie pasākumi nav nepieciešami.

Plānošanas dokuments ir izstrādāts balstoties uz prasībām, ko izvirza vides un dabas aizsardzības normatīvie akti, starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi un atbildīgās vides institūcijas, līdz ar to tas neparedz Vides pārskata aprakstītajiem risinājumiem papildus kompensēšanas pasākumus.

Ja, īstenojot plānošanas dokumentu, rodas draudi īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, Dobeles novada pašvaldībai kompensējošie pasākumi jānosaka saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un konsultējoties ar attiecīgajām valsts institūcijām.

11. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Dobeles novads nerobežojas ar Latvijas Republikas kaimiņvalstīm. Teritorijas plānojuma grozījumu plānošanas stadijā nav paredzēta lielu un potenciālu piesārņojošu un emisijas radošu objektu būvniecība, kas varētu izraisīt pārrobežu ietekmi, līdz ar to var uzskatīt, ka Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumos iekļautie risinājumi nevar izraisīt būtiskas negatīvas pārrobežu ietekmes.

Ja plānošanas dokumenta ieviešanas laikā un ar to saistītajā darbības laikā tiks plānota darbība, kas minēta likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998) 1.pielikumā, un jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, vai darbība, kam saskaņā ar šī likuma 2.pielikumu jāveic sākotnējais izvērtējums, tad saskaņā ar šo likumu tiks izvērtētas paredzētās darbības ietekmes uz apkārtējo vidi, kā arī uz blakus esošajām teritorijām. Ja minēto procedūru gaitā tiks konstatēts, ka to darbība var radīt būtisku pārrobežu ietekmi, attiecīgā darbība visticamāk netiks atbalstīta un realizēta. Tāpat pirms plānotās darbības būtu jāsaņem atļauja, pamatojoties uz 30.11.2010. MK noteikumiem Nr.1082 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai”. Šajā gadījumā VPVB informē kaimiņvalstis par pārrobežu ietekmi, ja tāds tiek prognozēts ietekmes uz vidi novērtējuma rezultātā.

12. PAREDZĒTIE PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI

Dobeles novada teritorijas plānojuma un tā grozījumu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka 23.03.2004. MK noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringu veic ar mērķi noteikt teritorijas plānojuma īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi un, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā.

Monitoringa ziņojuma sagatavošanai izmanto valsts statistikas datus un pašvaldības rīcībā esošo statistiku. Lai iegūtu pilnīgu un korektu informāciju par teritorijas attīstību un tā ietekmi uz vidi, dati būtu jāvāc katru gadu vai ar noteiktu periodiskumu, piemēram, reizi trijos gados.

Lai izvērtētu valsts vides monitoringa datus un iegūtos rezultātus, kā arī noteiktu nepieciešamos monitoringa novērojumus, pašvaldībai ieteicams sadarboties ar Valsts vides dienesta Jelgavas reģionālo vides pārvaldi, Dabas aizsardzības pārvaldi, Veselības inspekciju un citām atbildīgajām institūcijām.

Monitoringa ziņojumā jāpievērš uzmanība šādiem vides aspektiem:

- Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās;
- Vidi degradējošo un piesārņojošo darbību samazināšanas nodrošināšana;
- Dzeramā ūdens kvalitātes nodrošinājums un dzeramā ūdens zudumu samazināšana;
- Attīrīto notekūdeņu nodrošinājums, palielinot pieslēgumu skaitu attīrīšanas iekārtām;
- Ūdens urbumu aizsardzības režīma nodrošināšana grunts un pazemes ūdeņu piesārņojumu novēršanai;
- Virszemes ūdens, t.sk. peldūdens kvalitātes nodrošinājums;
- Kvalitatīvs atkritumu apsaimniekošanas nodrošinājums visā novada teritorijā;
- Gaisa kvalitātes nodrošinājums novada teritorijā ap piesārņojuma avotiem.

Monitoringa ziņojumā būtu vēlams iekļaut informāciju par šādiem rādītājiem:

- Kopējais iedzīvotāju skaits novadā un iedzīvotāju skaits pilsētā un ciemos;
- Atjaunoto un rekonstruēto autoceļu / ielu un to posmu garums (km);
- Centralizētai ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām pieslēgto māsaimniecību skaits;
- Izbūvēto un atjaunoto centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu garums (m);
- Dzeramā ūdens kvalitāte un to zudumi (tūkst.m³);
- Notekūdeņu attīrīšanas rādītāji, paliekošais piesārņojums (t);
- Peldūdens kvalitāte peld sezonas laikā;
- Sadzīvē radītais atkritumu daudzums un šķiroto atkritumu daudzums gadā pēc to veida (tūkst.m³);
- Novada teritorijas zemes izmantošanas veidu bilance;
- Derīgo izrakteņu ieguves apjomi gadā (t/gadā);
- Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu stāvoklis – sanāciju skaits;
- Atjaunojamo energoresursu īpatsvars (iekārtu/ būvju skaits);
- Sabiedrības iesaistes un līdzdalības pasākumi teritorijas attīstības plānošanā, izglītojošos pasākumos saistībā ar vides aizsardzību un ilgtspējīgu resursu izmantošanu (skaits).

Papildus var izmantot 2010.gadā VPVB izstrādātos metodiskos norādījumus „Plānošanas dokumenta realizācijas ietekmes uz vidi novērtējums (stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma monitorings)” un tajos iekļautos indikatorus.

Monitoringa ziņojums VPVB (arī elektroniskā veidā) izvērtēšanai ir jāiesniedz saskaņā ar VPVB noteikto termiņu. VPVB mājas lapā www.vpvb.gov.lv, sadaļā „Stratēģiskais IVN” norādītas tās pašvaldības, kurām attiecīgajā gadā jāiesniedz plānošanas dokumenta realizācijas ietekmes uz vidi novērtējuma (monitoringa) ziņojums.

VPVB 06.07.2017. atzinumā Nr.4 “Par Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam 2017.gada grozījumu Vides pārskatu” noteikts, ka, lai konstatētu Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam (kur atbilstoši, ņemot vērā arī 2017.gada grozījumus) īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Dobeles novada pašvaldībai, izmantojot valsts vides monitoringa un citus pieejamos datus,

vismaz divas reizes plānošanas periodā (2018. un 2024.gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) VPVB.

13. KOPSAVILKUMS

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums veikts, un Vides pārskats izstrādāts Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.–2025.gadam grozījumiem.

Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrāde uzsākta, pamatojoties uz Dobeles novada domes 24.09.2015. lēmumu „Par Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam grozījumu izstrādi” (protokola Nr.231/11).

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums veikts saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998.) 4. un 5.panta VI nodaļu, 23.03.2004. MK noteikumiem Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un Vides pārraudzības valsts biroja 15.05.2016. pieņemto lēmumu Nr.29 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu”.

Teritorijas plānojumu grozījumu izstrādes mērķis ir izvērtēt spēkā esošo novada teritorijas plānojumu, nodrošinot atbalstu novada telpiskās attīstības mērķu sasniegšanai un novada attīstības programmas realizācijai, kā arī izvērtēt teritoriju (plānoto) atļauto izmantošanu novada teritorijā kopumā, kā arī nekustamajos īpašumos, precizēt robežas, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus un novērst pretrunas ar valstī augstāk stāvošajiem normatīvajiem aktiem vietējo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas jomā u.c. jomās.

Izstrādātais Vides pārskats ir dokuments, kurā kompleksi vērtēta Teritorijas plānojuma grozījumu ieviešanas iespējamā ietekme uz vidi, nodrošinot, ka vides vērtības tiek atbilstoši integrētas plānošanas dokumentā.

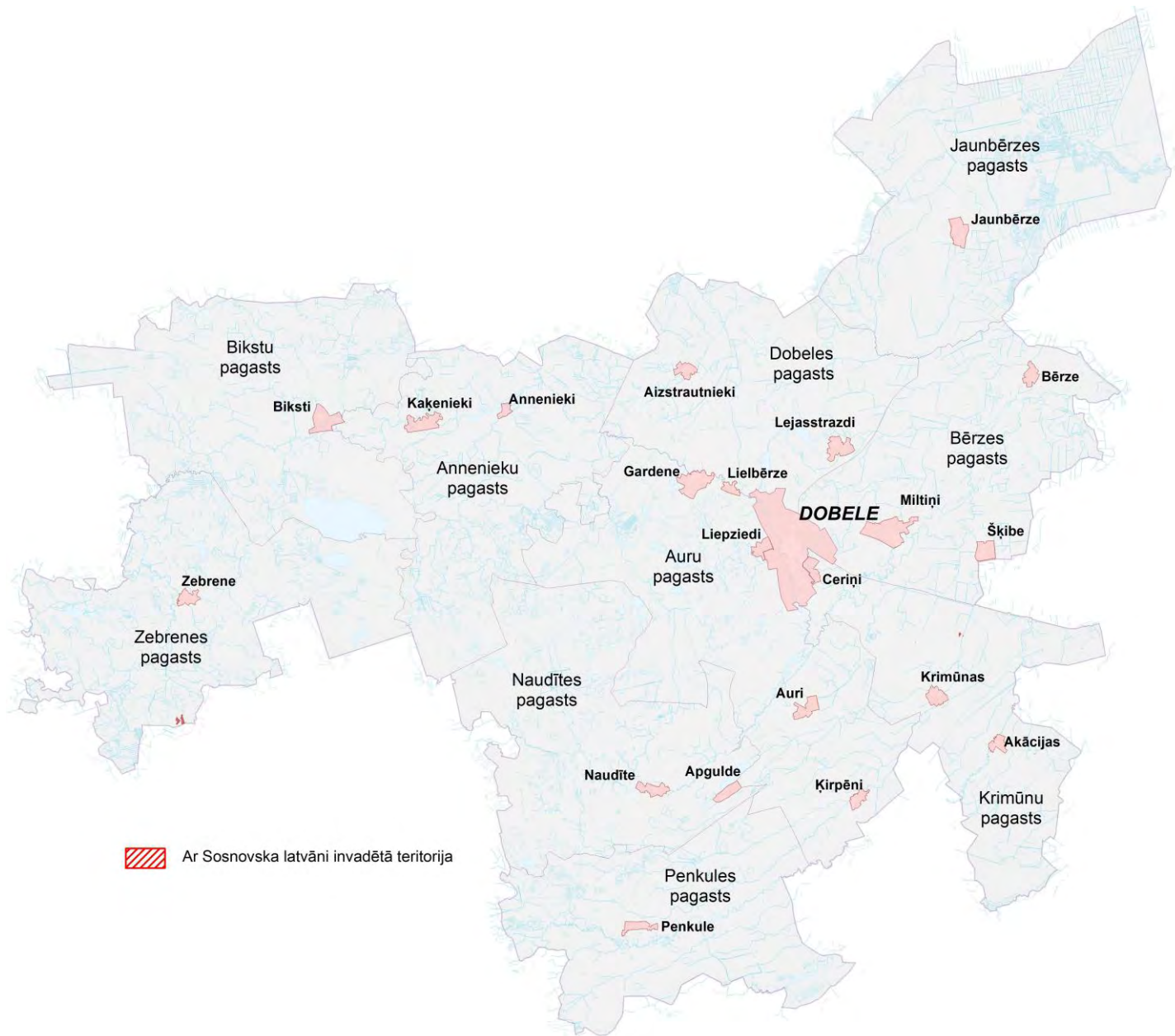
Vides pārskata 3.nodaļā sniegts Dobeles novada esošā vides stāvokļa apraksts, norādīts Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu risinājumu apraksts un pamatojums attiecībā uz iespējamām vides ietekmēm, kā arī sniegti ieteikumi vides problēmu risināšanai vai samazināšanai.

Vides pārskatā apskatītas un novērtētas to teritoriju vides stāvoklis, kuras plānošanas dokumenta un tā grozījumu īstenošana var būtiski ietekmēt, t.i., īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, mikroliegumu teritorijas, ainaviski vērtīgās teritorijas, lauku un mežu teritorijas, apdzīvoto vietu teritorijas, alternatīvo enerģiju attīstības teritorijas.

Vides pārskatā identificētas būtiskākās ar plānošanas dokumenta un tā grozījumiem saistītās vides problēmas, kurām pašvaldībai pastiprināti jāpievērš uzmanība.

Izvērtētas dažāda veida ietekmes īstenojot novada plānošanas dokumentu un noteikti risinājumi negatīvo ietekmju novērtēšanai vai sama zināšanai.

Lai noteiktu teritorijas plānojuma īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi un, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā tiek plānots veikt plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringu.

1.pielikums. Ar Sosnovska latvāni invadētās teritorijas Dobeles novada Zebrenes un Krimūnu pagastos¹⁵

¹⁵ Datu avots Valsts augu aizsardzības dienesta interneta vietne: <http://karte.vaad.gov.lv/>